

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Jakub František SADÍLEK

**STUDIUM TEOLOGIE V ČESKÉ
FRANTIŠKÁNSKÉ PROVINCII VE 20. ST.
(SONDA DO DĚJIN ČESKÉ TEOLOGIE)**

Vedoucí diplomové práce: prof. Ctirad V. Pospíšil, Th.D.

PRAHA 2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a v seznamu literatury uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze dne 20.4. 2006

Děkuji prof. Ctiradu Václavu Pospíšilovi, Th.D. OFM za vedení mé diplomové práce a zajímavé podněty, všem bratřím a všem ostatní, kteří měli trpělivost a ochotu se podělit o své vzpomínky, Johance Paterové, Bonaventurovi Čapkovi a Janu Staňkovi za pomoc při prepisování rozhovorů, sestře Benediktě Blance Vojtáškové a B. Čapkovi za laskavé přečtení a korektury a všem ostatním, kteří mi nějak pomohli a na které jsem zapomněl. Tuto práci bych chtěl věnovat všem bratřím žijícím i zemřelým z naší provincie, kteří přenesli živý františkánský život přes těžké období útlaku až ke „vzkříšení“ vnější svobody.

Obsah

Úvod.....	6
1 Františkánská Provincie sv. Václava ve 20. století - dějinný kontext.....	9
1.1 Období do roku 1948.....	9
1.2 Nástup komunismu a nejtěžší léta (1948 – 1968).....	11
1.3 Pražské jaro a období normalizace (1968 – 1989).....	16
1.3.1 Důležité události v letech 1968 – 1989.....	17
1.3.2 Tajné komunity.....	19
1.5 Období svobody (1989 – 2000).....	20
2 Studium mezi léty 1900 – 1950.....	22
2.1 Jan Kapistrán Vyskočil – život a dílo.....	22
2.2 Plánované františkánské teologické studium a kolej svatého Antonína.....	25
2.2.1 Plán gymnázia a filosofického a teologického studia.....	25
2.2.2 Kolej svatého Antonína.....	26
2.3 Jan Evangelista Urban – život a dílo.....	28
2.4 Studium catholicum.....	31
2.5 Některé další významné osobnosti mezi léty 1900 – 1950.....	38
2.5.1 Bonaventura Josef Wilhelm.....	38
2.5.2 Klement František Minařík.....	39
2.5.3 Dr. Ambrož Jaroslav Tobola.....	40
2.5.4 Cyril Josef Kadlec.....	41
2.5.5 Šimon Jaroslav Zuska.....	41
3 Jan Baptista Josef Bárta a studium od roku 1950 – 1968.....	43
3.1 Jan Baptista Josef Bárta – život a dílo.....	43
3.2 Počátky tak zvané „Velké teologie“.....	47
4 Tajné studium v letech 1968-1990.....	50
4.1 Malá teologie.....	50
4.1.1 Projekt Malé teologie.....	51
4.1.2 Syntéza učení víry – pokus o krátkou analýzu.....	53
4.2 Tak zvaná „Velká teologie“.....	55
4.2.1 Plán studia.....	59
4.2.2 Jednotlivé obory, vyučující a studijní materiály.....	60
4.2.3 Studenti a studentky.....	71

4.3 Katechetický kurz.....	76
5 Institut františkánských studií a studium v letech 1990 – 2000.....	78
5.1 Ctirad Václav Pospíšil - život a dílo.....	78
5.2 Institut františkánských studií (IFS).....	80
5.2.1 Vznik IFS.....	80
5.2.2 Idea a cíl IFS.....	81
5.2.3 Forma studia, lektoři a posluchači.....	82
6 Některé další významné osobnosti druhé poloviny 20. století.....	85
6.1 Bonaventura Zdeněk Bouše.....	85
6.2 Radim Miloslav Jáchym.....	86
6.3 Petr Regalát Beneš.....	87
7 Přehled sborníků, časopisů a knih 1900 - 2000 obsahujících františkánskou teologii..	89
7.1 Sborníky.....	89
7.2 Časopisy s františkánskou tematikou.....	89
7.3 Výběr zajímavých titulů františkánské teologie a spirituality.....	90
Závěr.....	92
Literatura.....	94
Seznam příloh v textu.....	99
Seznam prepisů rozhovorů k diplomové práci.....	100
Zvukové záznamy.....	100
Archivy a knihovny.....	101
Seznam zkratk.....	102
Seznam příloh.....	103
Summary.....	104
Přílohy.....	105

Úvod

Mé rozhodnutí k sepsání této diplomové práce vzniklo v několika fázích. Nejprve jsem chtěl více poznat, co se skrývá za životy dříve narozených bratří, z jejichž životů také vyrůstá naše současné františkánství. Tento rok pronesl generální visitátor naší provincie myšlenku, že organizovaný život našeho řádu za doby útlaku se podobá jakýmsi podzemním pramenům. Snad i my máme dnes možnost z těchto pramenů čerpat. Mnozí františkáni z tohoto období připomínají svou nebojácností a odvahou v boji za pravdu, svobodu a evangelium Ignáce Antiochijského, který se toužil nechat rozemlít pro Krista jako pšenice a nakonec se mu to i podařilo. V tomto dědictví máme tedy velkou odpovědnost. Druhá fáze vznikala již ve spolupráci s vedoucím mé diplomové práce prof. C.V. Pospíšilem, který mě upozornil na potřebu zmapovat studium především tajné františkánské teologie dokud žijí pamětníci a existují ještě některé materiály. V konečné fázi tedy vzniklo téma této práce s názvem *Studium teologie v české františkánské provincii ve 20. st. (sonda do dějin české teologie)*.

Pro tuto práci budu používat především rozhovory s pamětníky a přepisy některých z nich. Protože nebyla dosud v dostatečné míře ještě ani zpracována česká františkánská historie ve 20. století, chci v první části této práce její významnější momenty alespoň v krátkosti přiblížit. Dále budu využívat dostupnou odbornou literaturu, časopisy a archivní materiály.

V této práci budu největší pozornost věnovat františkánskému studiu od roku 1900 do roku 1989 a jeho historickým souvislostem, protože tato oblast je nejméně známá a dostupná. Budu se zabývat tím, jak vypadalo vnitrořádové studium v první polovině 20. století, pokusím se přiblížit přínos františkánskému projektu Studium catholicum a největší pozornost budu věnovat tajnému františkánskému totalitnímu studiu teologie. Mapování tohoto tajného studia bude poměrně náročná záležitost a kvůli zabavení mnoha materiálů StB už to dnes asi není možné v úplném celku. Nakonec se zaměřím na současný projekt Institutu františkánských studií a jeho přínos. Celá práce je ohraničená rokem 2000 jako určitým umělým mezníkem.

Pro každé období se budu snažit najít a popsat nejvýznačnější osobnosti, které přispěly k rozvoji františkánské teologie a organizaci františkánské teologické studia. Budu se snažit sestavit také dosud nezpracované bibliografie P. Baptisty Bárty, Jana Kapistrána Vyskočila a některých dalších představitelů františkánské teologie 20. století a nastínit jejich životopisy. V závěru se pak pokusím zhodnotit a porovnat jednotlivé projekty a osobnosti a navrhnout možnosti dalšího bádání.

Ještě než se začnu zabývat vlastním tématem zamyslím se s pomocí dokumentu našeho generálního ministra *Chť slova* nad tím, co znamená spojení „františkánské studium“

a jestli tyto dva pojmy nestojí v protikladu. Protože v řeholi i v celých dějinách řádu se vyskytovaly tendence „prostudijní“ i antiintelektualistické, přiznám se, že ani já jsem si s touto otázkou nevěděl a nevím zcela rady. Už v řeholi svatého Františka můžeme nalézt některé pasáže, které se dotýkají problému studia a vzdělanosti bratří. Kapitola X. mluví o tom, že ti bratři, „kdo neumějí číst, ať se to nesnaží naučit.“¹ A že spíše mají usilovat o Ducha Páně a jeho svaté působení.² Hlava IX. (O kazatelích) oproti tomu konstatuje, že „nikdo z bratří ať se vůbec neodvažuje kázat lidem, aniž by byl napřed vyzkoušen a schválen generálním ministrem“,³ což tedy nutně předpokládalo jistou intelektuální přípravu. Další odkaz na studium nacházíme v listu sv. Františka bratru Antonínovi, kde se praví: „Bratru Antonínovi, mému biskupovi, bratr František pozdravení. Souhlasím, abys přednášel posvátnou teologii, ale tak, abys při tomto úsilí nezhášel ducha modlitby a zbožnosti, jak je to obsaženo v Řeholi.“⁴ Zdá se tedy, že František nebyl proti studiu samotnému, ale proti takovému studiu a takové činnosti, které by mu bránily žít svaté evangelium, které je základem jeho řehole.⁵ Jaké tedy má být františkánské studium a co je pro něj typické? Myslím si, že je to především jeho propojenost s životem a to jak lidským, tak Božím. Studium a život mají tvořit onen kruh vzájemného ovlivňování se ortodoxie a ortopraxe. Bratři mají být pokornými hledači pravdy, kteří se snaží lépe rozumět lidem své doby. Mají být těmi, kdo žijí charisma chudoby i tím, že „nevlastní pravdu“, ale stále ji hledají.⁶ K tomu je tedy třeba i náležitá příprava, která ale nemá nahradit ducha modlitby a zbožnosti.⁷ „Posledním cílem studia, vědeckého bádání a výuky na našich universitách a studijních centrech a bratří, kteří se této službě věnují, není proto získávání a nabízení informací, ještě méně pak získávání akademických titulů. Jde především o podněcování hledání Života, Pravdy a Dobra v nás a v těch ostatních.“⁸ O uvádění evangelia do srdce současné kultury a dějin.⁹

To dokazují mnohé velké osobnosti františkánských dějin jako byli např. Bonaventura z Bagnoregia, Jan Duns Scotus, Bernardin Sienský nebo osobnosti misionářů, kteří se snaží

¹ Řehole, hlava X., in *Františkánské prameny I. (Spisy sv. Františka a sv. Kláry)*, s. 56.

² Srov. tamtéž.

³ Tamtéž, hlava IX., s. 55.

⁴ *List bratru Antonínovi*, in *Františkánské prameny I. (Spisy sv. Františka a sv. Kláry)*, s. 95.

⁵ Dalším faktorem, který tu hrál roli bylo to, že do řádu přicházeli kněží z diecézí a jiní vzdělaní bratři.

⁶ Srov. J.R., CARBALLO, *Chuť slova (intelektuální povolání menších bratří v dnešní době – list generálního ministra OFM o studiích)*, s. 22-25.

⁷ Srov. tamtéž, s. 32.

⁸ Tamtéž, s. 41.

⁹ Srov. Jan Pavel II., Poselství účastníkům Mezinárodního kongresu univerzit a center studia vědeckého bádání OFM, ze dne 19. září 2001, in *Atti del Congresso Internazionale delle Università, Roma 2002*, s. 25. In J.R., CARBALLO, *Chuť slova (intelektuální povolání menších bratří v dnešní době – list generálního ministra OFM o studiích)*, s. 42.

porozumět více člověku, ke kterému přicházejí a jeho kultuře. Jsou to např. první Evropan v Tibetu b. Odorik z Pordenone s kořeny v Čechách, Giovanni z Pian di Carpine, Ramón Lull, středověký mystik, který studoval islám nebo čeští misionáři v Habeši Jakub Římař a Remedius Prutký. Pak bychom mohli jmenovat např. Leonarda de Porto Mauritio, který je považován za patrona lidových misí. Poněkud kuriózní je kniha *Summa de arithmetica, geometria, proportii et proportionalita* Lucase Pacioliho, který se z této řady františkánských učenců mírně vymyká. Tato kniha je vůbec první příručkou podvojného účetnictví.¹⁰ Ani čeští františkáni se však nemusí stydět. Je tu například Vilém Antonín Brouček, který roku 1663 vydává první českou učebnici skotismu *Domus sapientiae Scoti*, ve které se mimo jiné zabývá na tehdejší dobu odvážným matematickým problémem aktuálního nekonečna.¹¹ Z této doby zůstala také v Praze v konventu Panny Marie Sněžné největší skotistická knihovna u nás (viz Příloha č. 25). Dnes ve františkánské řádu ve světě existuje 14 universit, jak církevních, tak civilních, mezi nimiž zvláštní postavení zaujímá v roce 1887 založená kolej Antonianum, která je dnes papežskou universitou. Dále je tu dalších 32 studijních center a Mezinárodní papežská mariánská akademie v Římě.

Současný generální ministr řádu menších bratří mluví o rozdělenosti, která kvůli studiím existuje v našem řádu a vyzývá ke smíření: „Mnozí bratři věnující se evangelizaci podleli dojmu, že už nemusí studovat. Naproti tomu zase mnozí badatelé se domnívali, že evangelizace se jich netýká. Nadešla hodina usmíření.“¹² Nebo jinými slovy je možné říci, že bratři, kteří se věnují bádání musí dbát na to, aby při studiu neztratili kontakt s životem a bratři v pastoraci, aby se i skrze studium, pokud je to v jejich možnostech, snažili více porozumět lidem a mluvili správně o „Božích věcech“.

¹⁰ Srov. M. JANHUBA, *Základy teorie účetnictví*, s. 162.

¹¹ Srov. P. VOPĚNKA, *Podivuhodný květ českého baroka (První přednášky o teorii množin)*, s. 204–206.

¹² J.R., CARBALLO, *Chut' slova (intelektuální povolání menších bratří v dnešní době – list generálního ministra OFM o studiích)*, s. 46.

1 Františkánská Provincie sv. Václava ve 20. století - dějinný kontext

Pro porozumění tomu, co bylo živnou půdou, ze které vyrůstaly jednotlivé františkánské osobnosti Svatováclavské provincie (viz Příloha č. 4) a co mělo jistě nemalý vliv na formaci jejich způsobu myšlení a jejich dílo, bude vhodné na začátek v první kapitole shrnout určitý historický pohled na vývoj české františkánské provincie ve 20. století.

1.1 Období do roku 1948

Roku 1884 byl zvolen františkánským provinciálem P. Kazimír Adámek. Byl pověřen, aby ve všech klášteřích provedl potřebnou reformu. Terciář a „velký papež“ Lev XIII. si přál, aby františkánská rodina vstoupila do 20. století sjednocená a tak 15. května 1897 vydal bulu „FELICITATE QUADAM“, která spojila dosud rozdělené větve observantů, alkantarýnů, rekolektů a reformátů v jeden celek s jedním generálním ministrem a jednou barvou hábitu. Řád získává společný název: ORDO FRATRUM MINORUM.¹³ „Účinností této papežské buly zaniklo i zařazení naší české provincie mezi provincie reformátské.“¹⁴

V roce 1893 jsme měli v 17 konventech (Praha, Cheb, Tachov, Kadaň, Jindřichův Hradec, Plzeň, Bechyně, Uherské Hradiště, Votice, Turnov, Slaný, Dačice, Hájek, Hostinné, Zásmyky, Moravská Třebová a Hejnice) 121 bratří, z toho 57 kněží, 49 bratří laiků, 12 studujících kleriků a 3 novice.¹⁵

V roce 1927 přibyl ještě klášter v Kroměříži. V roce 1928 udává katalog bratří počet opět 121¹⁶ (47 kněží, 31 laiků, 6 noviců, 11 kleriků noviců a 26 kleriků s časnými sliby). Klerikové novici byli v Kadani, někteří klerici dokončovali středoškolská studia a ostatní studovali bohosloví v Praze.¹⁷ V české provincii žili spolu bratři české a německé národnosti. V roce 1935 bylo v provincii svatého Václava 90 Čechů, 18 Němců a jeden bratr z podkarpatské Rusi.¹⁸ P. Šimon Zuska vzpomíná na společný noviciát v r. 1935 v Kadani: „Jeden týden se mluvilo česky a jeden týden německy. Ale zápisky z formace byly latinsky.“¹⁹ „Kvardián byl

¹³ Srov. P. A. HOUŠKA, *České františkánství*.

¹⁴ Tamtéž, s. 26.

¹⁵ Srov. *Schematismus almae provinciae BOHEMIAE ET MORAVIAE S. WENCESLAI D. ET M. ordinis minorum S.P.N. Francisci reformatum pro anno MDCCCLXXXIII.*

¹⁶ Při klášteřech žilo ještě 24 terciářů oblátů, kteří nejsou v tomto součtu zahrnuti. Srov. *Catalogus ordinis fratrum minorum provinciae bohemiae et moraviae S. Venceslai ducis et martyris pro anno domini MCMXXVIII.*

¹⁷ Tamtéž; srov. P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, 26-27.

¹⁸ Srov. *Catalogus ordinis fratrum minorum provinciae Bohemiae et Moraviae S. Venceslai ducis et martyris a capitulo provinciali MCMXXXV.*

¹⁹ *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou, OFM*, s.6.

Engels – Němec, magistr byl Metoděj Řezníček.²⁰ Po vysvěcení se bratři posílali do klášterů, kde se mluvilo jiným, než jejich rodným jazykem a každých 5 let se posílali zase jinam.²¹ Později byl noviciát přesunut do Hájků u Prahy, kde v letech 1942-43 byl silný noviciát čítající přes dvacet noviců.²² Pět z těchto noviců, kteří se narodili v r. 1921 museli odejít na nucené práce do Německa (Bárta, Podlaha, Kuchař, Straka a Kubáň).²³

V říjnu roku 1938 byly odděleny od provincie konventy Cheb, Kadaň, Tachov, Hostinné, Moravská Třebová a Hejnice a vytvořily tzv. „Sudetský komisariát“. „Chtěli to někteří němečtí spolubratři, kteří ani nestačili obsadit šest odloučených konventů a museli si vypůjčit bratry z Bavor. Bylo to učiněno od generální kurie bez nás a bez porady, jen rozhodnuto.“²⁴ „Zánik Československa v letech 1938 – 1939 a následně druhá světová válka znamenaly teror ze strany nacionálně-socialistického Německa a omezení činnosti řádu.“²⁵ Co se týká vnitřních poměrů v řádu, během války přijel z Albánie jako vizitátor, místní ministr školství a velký albánský básník, který měl rozřešit otázku německých bratří. Němečtí bratři nebyli pro spojení s Čechy. Z Říma pak přišlo rozhodnutí o oddělení Čechů a Němců. Němečtí bratři odešli ještě za války většinou do vídeňské provincie.²⁶

Kláster českých bratří v Zásnukách u Prahy sloužil během války k internaci „nepohodlných“ diecézních i řádových kněží. Prošlo jím asi 72 kněží. Zemřel zde také dlouholetý smíchovský farář prelát Jan Pauly.²⁷

Po uprázdnění šesti německých klášterů po válce vyvstal náročný úkol je obsadit. Během války byl zřízen v Kroměříži tzv. „juvenát“, který sloužil jako malý seminář pro chlapce, kteří projevovali zájem o řád. Zajímavé je také srovnání počtu bratří, jež udávají řádové katalogy (schematismy). V roce 1935 byl počet všech bratří včetně bratří německé národnosti 109²⁸ (55 kněží, 43 laiků, 9 kleriků a 2 novicové), v roce 1951 dle ručně psaného katalogu²⁹ je udáván počet bratří 106 a to již bez německých bratří (59 kněží, 18 kleriků a 29 bratří laiků). V roce

²⁰ Tamtéž., s.23.

²¹ Srov. tamtéž., s.23.

²² Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem-První kroky*, in Poutník 9/2002, s. 24.

²³ Srov. tentýž, *Moje cesta za svatým Františkem-Co nás formovalo*, in Poutník 2/2003, s. 26-27.

²⁴ J.E. URBAN, *Memoriale*, s. 59, in V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo (Sonda do dějin české teologie a spirituality)*, s. 31.

²⁵ *Historia franciscana*, s. 6.

²⁶ Srov. *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou OFM*, s. 8, 23. Více o otázce spojení českých a německých františkánů na našem území: F. RYSCHAWY, *Das Kommissariat der sudetendeutschen Franziskaner und seine Vorgeschichte (1935-1947)*.

²⁷ Srov. ČKD 1945 (r. 85), s. 157.

²⁸ K tomu žilo v té době u klášterů 15 terciářů – oblátů. Srov. *Catalogus ordinis fratrum minorum provinciae Bohemiae et Moraviae S. Venceslai ducis et martyris a capitulo provinciali MCMXXXV*.

²⁹ Srov. *Catalogus religiosorum secundum prioritatem professionis*, 1951.

1950 žili bratři ve 22 řeholních domech.³⁰ Mezi významné osobnosti tohoto období bychom mohli zařadit také P. Petra Pavlíčka, který byl od roku 1937 do roku 1945 členem naší provincie a pak založil ve Vídni Růžencové hnutí, které mělo už v roce 1950 půl miliónu členů a v době jeho smrti asi 2 milióny. Byl zahájen proces jeho blahorečení.³¹ Zajímavý byl způsob obživy tehdejších bratří. Tak např. v klášteře v Praze žili bratři jen z platu faráře, kaplana, P. Vyskočila jakožto universitního profesora a z pokladničky u sochy sv. Antonína.³² Františkáni také konali pravidelné lidové misie, za které od lidí dostávali různé potraviny pro klášter.

1.2 Nástup komunismu a nejtěžší léta (1948 – 1968)

S nástupem komunismu se po roce 1948 začala zhoršovat situace církve u nás. „24. října 1948 nabyl platnost zákon na ochranu lidově demokratické republiky č. 231/48 Sb. z 16. října 1948. Pružnost některých paragrafů nového zákona legalizovala zásahy orgánů moci proti „třídnímu nepříteli, proti církvi, kněžím a věřícím.“³³ „O měsíc později (25.11. 1948) byl vydán zákon č. 248/48 Sb. o nucených pracích. Podle něho byly zřízeny tábory nucených prací (TNP).“³⁴ Již v roce 1948 museli z obavy před pronásledováním a zatčením uprchnout do zahraničí dva čeští františkáni. Byl to P. Jan Jeroným Kadlec, který pomáhal uprchlíkům z Ukrajiny a byl obviněn ze spolupráce s banderovci. Ten utekl nejprve do Španělska a později Argentiny, kde také dožil a je tam dodnes velmi ctěn. P. Jaroslav Šimon Zuska byl vyfotografován na jedné protikomunistické manifestaci. Ten utekl nejprve do Německa, kde vedl nějaký čas uprchlický tábor pro asi 1200 českých uprchlíků a později přes Francii se dostal do Španělska, kde žije dodnes.³⁵

V roce 1949 bylo v klášteře v Hájku u Prahy 18 kandidátů do řádu, kteří se tam soukromě připravovali na maturitu, po které měli vstoupit do noviciátu. Využilo se tenkrát toho, že pro františkány platil ještě status filosoficko-teologického studia, schváleného v roce 1915.³⁶ Formálně byli studenti vedeni jako terciáři - obláti.³⁷

³⁰ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 427.

³¹ Srov. *Historia franciscana*, s. 128-129.

³² Srov. *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou, OFM*, s. 7.

³³ V. VAŠKO, *Neumlčená II*, s.50.

³⁴ *Tamtéž*, s. 51.

³⁵ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 399.

³⁶ Srov. *Vzpomínky Inocence Kubička*, in *Poutník* 6/2005, s. 28-30.

³⁷ Většina nových františkánů vstupovala tenkrát do gymnázia z juvenátu v Kroměříži. Bylo zvykem, že po sextě studenti přecházeli z Kroměříže do noviciátu a teprve potom si dodělali maturitu již v řádu např. během prvních dvou let vysokoškolského studia, což bylo tenkrát možné. Tyto bratry „obláti“ (tenkrát neexistovala kandidatura ani postulát, ale vstupovalo se rovnou do noviciátu) připravovali k maturitě

V roce 1950, ve středu 5. dubna v 11 hodin, vynesl státní soud v Praze rozsudek nad skupinou deseti řádových kněží. Mezi nimi byl i františkán P. Jan Evangelista Urban, který byl odsouzen na 14 let do těžkého žaláře za údajnou kolaboraci s gestapem, špionáž a rozvracení republiky.³⁸ V tomtéž roce byli ještě odsouzeni většinou za čtení pastýřských listů našich biskupů z roku 1949,³⁹ za varování před státní katolickou akcí nebo za práci s mládeží Fr. Metoděj Čech (za trestný čin šíření poplašných zpráv na 8 měsíců), P. Fabián Karel Jelšík a Fr. Romuald Václav Hlaváč (za napomáhání k neoprávněnému opuštění republiky na rok a druhý na 7 měsíců), P. Alois Jaroslav Moc (za pobuřování proti republice na 7 let), P. Aleš Vojtěch Zlámal (za pobuřování proti republice na 18 měsíců), P. Vladimír Jindřich Řechka (za pobuřování proti republice na dva roky).⁴⁰ Někteří z nich byli propuštěni při amnestii kněží 15. října 1949. V roce 1948 byly papežem české církvi přes biskupa Trochtu uděleny tzv. mexické fakulty, které dispenzovaly některé předpisy církevního právního kodexu povahy organizační, disciplinární a liturgické a umožnily tak české církvi včetně řádů fungovat i za státem ztížených podmínek.⁴¹ Tyto fakulty si bratři tajně rozmnožovali ručním přepisováním. Údajně je obdržel ještě v Praze i P. K. Vyskočil.⁴² P. Inocenc František Kubíček⁴³ navázal v internaci v Bohosudově kontakt s katechetkou Filomenou Tvrdou, díky níž vytvořil informační síť s ostatními internovanými spolubratry. Tím také získal tajné mexické fakulty od biskupa Trochty a vzkázal všem ostatním spolubratrům, aby nevstupovali

např. františkáni P. Izidor Jankech, P. Inocenc Kubíček, P. Řehoř Mucha. Dále tam dojížděli dva školští bratři z Prahy. Jeden z nich učil dějiny. Z těchto 18 studentů, zůstal v řádu jen Česlav Křížal, který prošel také internací a PTP. Srov. *Rozhovor s bratrem Česlavem Křížalou*, s. 3-4.

³⁸ Srov. *Lidová Demokracie*, 6. dubna 1950, s. 3. Zpráva jistého pana Housky pro ministra Čepičku o průběhu procesu mimo jiné uvádí: „Poměrně nejlepší je s. Urválek, i způsobem vystupování, ovšem i on první den zabředl ve svém rozvádění otázky mešních intencí. Je přímo trapné, je-li např. přecházena Urbanova část výpovědi (v sledu otázek prokuratury), kdy tento staví provokativně zdůrazňování „osobní mravnosti“ ve své činnosti jako svou „vinu“ proti lidově demokratickému zřízení, ač je zde přímo příležitost ukázat, jak je tento jeho projev dokladem jeho protistátního postoje.“ *1950, 2. duben, Praha – Dva záznamy pro A. Čepičku o průběhu procesu proti představitelům církevních řádů, Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951 (edice dokumentů)*, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, s. 424-425.

³⁹ Na tajné biskupské konferenci 15. června 1949 v Praze schválili čeští a slovenští biskupové společný pastýřský list, který vešel do dějin pod názvem : Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky. V. VAŠKO, *Neumlčená II*, s. 74.

⁴⁰ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 173-177 a s. 432-435.

⁴¹ Srov. V. VAŠKO, *Neumlčená II*, s. 54.

⁴² B.D. ŘÍSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem-Opět v Bohosudově*, in *Poutník* 1/2005, s. 28-9.

⁴³ P. Inocenc Kubíček vstoupil do noviciátu v roce 1928 z kvarty. V noviciátě v Kadani jich bylo 9. Šest Čechů a tři Němci. Dohromady žilo v tomto roce v Kadani 45 bratří. Bydleli tam i studenti, kteří se připravovali na maturitu. Absolvoval františkánské učiliště v Praze a po maturitě a dokončení studia na teologické fakultě v Praze byl 3. 5. 1936 vysvěcen na kněze. Pět let byl prefektem v Kroměřížském juvenátu a zároveň nějaký čas učil na tamním arcibiskupském gymnáziu. Mnoho let byl vězněn. Vyučoval pak také na tajném františkánském studiu, vytvořil tajnou kartotéku bratří a byl také jednou tajně zvolen provinciálem. Srov. I. KUBÍČEK, *Vzpomínky Inocence Kubíčka*, in *Poutník* 2/2005 – 3/2006.

dobrovolně do duchovní správy a tak netříštili řád.⁴⁴ Filoména Tvrdá zprostředkovala bratřím Vojtěchovi Markovi, Benediktovi Holotovi, Sálezu Chytilovi a Chrysostomovi Slezákovi tzv. „dimisoriálky“⁴⁵ od P. provinciála Vyskočila pro biskupa, aby je mohl na jejich základě tajně vysvětit na kněze.⁴⁶ „Díky Tvrdé zaslal P. Kubíček situační zprávu o stavu provincie a o soustředění řeholníků do Říma českému františkánu Leo Barabášovi.“⁴⁷ „V srpnu 1950 byl P. Kubíček přemístěn do Želiva, kde se jako zástupce provinciála velmi aktivně staral o řádový život, zatímco samotný provinciál P. Vyskočil zůstal poněkud v ústraní.“⁴⁸ P. Kubíček pomohl také k útěku ze Želiva františkánským kněžím Bártovi a Maráškoví.⁴⁹

„Příprava k likvidaci mužských klášterů začala na podzim 1949. Útvar StB pro církevní záležitosti dostal z nadřízených míst pokyn shromažďovat kompromitující materiály o významných řeholnících.“⁵⁰ V noci ze 13. na 14. dubna 1950 proběhlo přepadení mužských klášterů v Čechách a na Slovensku, tzv. akce „K“⁵¹. Tato akce postihla i celý františkánský řád u nás i na Slovensku. „Představení byli odvezeni do premonstrátského kláštera v Želivě⁵², ostatní do Hejnic a zde internováni v podmínkách zcela shodných s vězeňskými. (...), věkově mladší řeholníci byli odvedeni k pověstným Pomocným technickým praporům (PTP).“⁵³ Ti bratři, kteří nešli k praporům PTP⁵⁴, prošli ještě dalšími internačními tábory v Bohosudově, Králíkách, Oseku u Duchcova, Želivem.⁵⁵ Z Hejnic do Bohosudova se stěhovalo asi 40 bratří na svátek sv. Marka 25. dubna 1950.⁵⁶ Tam pracovali jako dělníci v „kaolínce“. Objekty internačních táborů byly hlídány ozbrojenými složkami ministerstva vnitra a velitelství tábora určovalo denní program. Internovaní byli zcela odříznuti od ostatního světa. Směli jen sloužit mše svaté. V táborech manuálně pracovali.⁵⁷ 16. dubna 1950 směli řeholníci poprvé vstoupit do kostela v Hejnicích, přičemž při mši někteří tajně složili sliby do rukou P. Metoděje,

⁴⁴ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 182.

⁴⁵ „Dimisoriálky“ neboli Literas dimissoriales sloužily jako dovolující a doporučující listiny ke svěcení.

⁴⁶ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem-Opět v Bohosudově*, in *Poutník* 1/2005, s. 28-9.

⁴⁷ V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 182.

⁴⁸ Tamtéž, s. 182.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ V. VAŠKO, *Neumlčená II*, s. 123.

⁵¹ Srov. *Akce K – Likvidace klášterů*, in K. KAPLAN, P. PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 76 – 78.

⁵² Např. P. Tobola byl nejprve s ostatními v Bohosudově a až 24. dubna 1950 byl odvezen do Želiva. Srov. *Vzpomínky Inocence Kubíčka*, in *Poutník* 8/2005, s. 30.

⁵³ P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 28.

⁵⁴ K PTP šli jen ti mladší řeholníci, kteří neměli po vojně. Ostatní mladí byli později internováni do kláštera v Želivě, kde byli přemlouváni, aby opustili řeholní stav.

⁵⁵ O životě v internačních táborech velmi pěkně pojednává P. Benedikt Holota. Srov. B. V. HOLOTA, *Nebyl jsem hrdina (Vzpomínky na totalitu (1950 – 1989))*. Internačními tábory v Čechách prošli i někteří bratři ze slovenské provincie (Osek u Duchcova, Králíky, Želiv). Srov. F. JURČOVIČ, *Františkáni na Slovensku (minulost a přítomnost do konca 20. storočia)*, s. 66.

⁵⁶ Srov. A. HOFMANOVÁ, *Rozsvítil jsem lampu*, s. 10.

⁵⁷ Srov. V. VAŠKO, *Neumlčená II*, s. 164.

tehdejšího zástupce provinciála.⁵⁸ Ještě v srpnu téhož roku byl odsouzen P. František Stanislav Juřík, toho času představený kláštera v Praze u P. Marie Sněžné, za trestný čin velezrady na 14 let.⁵⁹

V roce 1952 byli nejdříve 12. – 13. srpna odsouzeni: pater Bernard Drahoslav Říský na 12 let za velezradu a spolu s ním dva čekatelé do řádu Alois Khodl a Jan Dušek na dva roky a student kroměřížského gymnázia Štěpán Kaňák na 18 měsíců. 28. října – 1. listopadu 1952 byl v čele 31členné skupiny odsouzen za velezradu P. Jan Baptista Bárta na 20 let.

V roce 1953 byl odsouzen na 22 let za velezradu a vyzvědačství P. František Inocenc Kubíček.⁶⁰ Dosud nevyjasněný je také případ P. Ambrože Jaroslava Toboly, zatčeného 15. května 1952 v Želivě, který za zvláštních okolností zemřel ve vyšetřovací vazbě v Jihlavě asi 14. března 1953. Ale znetvořená tvář v rakvi a rychlé spálení těla bez ohlášení úmrtí nejbližší rodině a mnohé další okolnosti svědčí o pravděpodobnosti násilné smrti.⁶¹ V listopadu 1953 byli ještě odsouzeni františkánští kněží Vít Josef Husek a Norbert Stanislav Šamárek za velezradu na 8 a 6 let. V témž roce byl odsouzen za velezradu na 9 let P. Remigius Rudolf Janča, který při záboru klášterů zastupoval na faře v Nezdicích u Uherského Brodu a pak se tři roky ukrýval u Milosrdných sester svatého Karla Boromejského v Praze. Tam zpovídal, vedl exercicie. Opatřil si také falešné doklady, ale byl zatčen, když dával exercicie sestřám v Prachaticích 10. září 1952.⁶²

Ve snaze izolovat řeholníky od jejich představených byli mnozí mladší poslání na podzim roku 1950 k Pomocným technickým praporům.⁶³ První nástupní místo bylo Komárno. V lednu roku „1954 bylo odsouzeno 9 kněží a jeden františkánský bohoslovec, kteří všichni v době svého zatčení pobývali u jednotek PTP na Slovensku, za velezradu a další méně závažné delikty“⁶⁴ na 2 – 6 let. Byli to tito kněží: Tomáš František Koseček, Jiří Josef Mazanec, Florián František Štětina, Benvenut Emil Mitošinka, Efrém Karel Kovařík, Tadeáš Bedřich Šťastný, Vojtěch Jan Marek, Jan Antonín Podlaha, Anselm Miroslav Kopecký a Bartoloměj Karel Kolek.⁶⁵ V dubnu téhož roku byl odsouzen P. Řehoř Vojtěch Mareček pro

⁵⁸ Srov. A. HOFMANOVÁ *Rozsvítíl jsem lampu*, s. 8; I. KUBÍČEK, *Vzpomínky Inocence Kubíčka*, in *Poutník* 7/2005, s. 30.

⁵⁹ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 177.

⁶⁰ Srov. tamtéž, s. 178-183; I. KUBÍČEK, *Vzpomínky Inocence Kubíčka*, in *Poutník* 9/2005, s. 30.

⁶¹ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 409-410;

D. ŽILINSKÝ OFM, *Otec Ambrož Tobola. Vzpomínka na františkána, mučedníka a kandidáta blahohřešení*. In: *Poutník časopis přátel sv. Františka*, 11/2002, s. 10-13; *Kamínky*, 1. díl., s. 38-40; *Historia franciscana*, katalog výstavy, s. 110-111.

⁶² Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 399.

⁶³ Srov. V. VAŠKO, *Neumlčená II*, s. 166.

⁶⁴ V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 184.

⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 184.

sdužování proti republice a pokus o maření úředního rozhodnutí na 3 roky. „Případ P. Marečka úzce souvisí s procesem Koseček a spol. P. Mareček byl obviněn, že se během svého soustředění stýkal s P. I. Kubíčkem a věděl o předání, obsahu tajných fakult a tajném řádovém studiu.“⁶⁶ Ostatní řeholníci, kteří nebyli odvelení k PTP přešli z internačních táborů do táborů pracovních (Klíčava, Roztoky u Prahy) a pak do civilních zaměstnání.⁶⁷

Roku 1956 byl P. Řezníček dopisem od generála řádu Sepinského jmenován po P. Vyskočilovi provinčním vikářem. Díky P. Smiščíkovi a P. Zlámalovi udržoval kontakt s P. Leo Barabášem, který odešel do Říma v roce 1948 studovat bohosloví a už se nevrátil. Posílal ale bratřím do Čech mnohé informace o dění v řádu. P. Řezníček předal souhlas k přijímání slibů od tajných noviců P. Zlámalovi, který se vrátil právě ze Želiva. Sám stál spíše v pozadí. Téhož roku (1956) vznikla tajná komunita v Roztokách u Prahy, jejíž představeným byl P. Aleš Zlámal. Bratři žili v ubytovnách (dřevěných barácích) s ostatními zaměstnanci. Byli tam Aleš Zlámal, Benedikt Holota, Sález Chytil, krátce i Matouš Sleziak a Miloslav Baštýř. Později se k nim připojili dva tajní novicové Pavel Genrt a Pavel Kejdana, kteří ale bydleli v jiné ubytovně.

V průběhu let 1950 až 1956 bylo internováno v internačním táboře v Želivě těchto 22 bratří: Cyril Antonín Bachan, Jan Josef Bárta, Zdeněk Bonaventura Bouše, Alois Leonard Bacháček, Vojtěch Filip Hladký, Izidor Jankech, Patrik Josef Kalabis, František Komárek (uchazeč o vstup do řádu), Inocenc František Kubíček, Celsus Josef Létavka, Klement František Minařík, František Josef Marášek, Metod František Řezníček, Kajetán Josef Šimčík, Mikuláš Antonín Šus, Ambrož Jaroslav Tobola, jáhen Kosmas Ladislav Trojan, Seraf Petr Tríska, Kapistrán Augustin Vyskočil, Aleš Vojtěch Zlámal a Donát Jan Žilinský.⁶⁸ P. Marášek a P. Bárta za pomoci P. Inocence Kubíčka 2. září 1950 ze Želiva uprchli během vysílání „výchovného“ sovětského filmu. Bárta se pohyboval až do svého opětovného zatčení v Kadani, Praze, Bratislavě, Brně a Olomouci. P. Marášek, který už předtím jednou ze Želiva utekl, ale byl po dvou měsících chycen, se tentokrát ukrýval na Slovácku. Byl opět nalezen a opět zatčen. Kvůli nemoci byl označen za neškodného a nebyl už dále trestně stíhán. Později se stal také provinciálem františkánského řádu.⁶⁹

Květen 1960 sice přinesl pro mnohé amnestii, avšak po propuštění z vězení byla pro ně většinou jen manuální práce.⁷⁰ Bratři v tomto období vykonávali různé profese: od topičů,

⁶⁶ V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 186.

⁶⁷ Srov. B. V. HOLOTA, *Nebyl jsem hrdina (Vzpomínky na totalitu (1950 – 1989))*.

⁶⁸ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 465 – 466.

⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 388.

⁷⁰ Srov. P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 29.

skladníků, údržbářů, pracovníků na stavbách, šoférů nákladních aut a tramvají, autodopravců až po pracovníky ve výzkumných ústavech, akademii věd apod.⁷¹

Po amnestii bylo Krajským soudem v Praze odsouzeno 30.11.-1.12. 1961 šest františkánských kněží (Metoděj František Řezníček na 6 let, Aleš Vojtěch Zlámal na 6 let, Josef František Šimčík na 6 a 1/2 roku, MUDr. Kosmas Ladislav Trojan na 5 let - po odvolání na 4 roky, František Bedřich Smišťík na 5 let - po odvolání na 4 roky, Titus Bohuslav Hanuš na 4 a 1/2 roku a jeden klerik Antonín Pavel Kejdana⁷² za podvracení republiky na 3 roky - po odvolání na 2 roky.⁷³

Od roku 1948 do roku 1964 bylo celkem 36 bratří uvězněno dohromady na 199 let a 9 měsíců.⁷⁴ P. Smišťík měl v té době na starosti kleriky Česlava Křížalu a Benedikta Holotu.

Ve vězeních se snažili kněze i jiné „MUKLY“ podporovat i někteří bachaři, z nichž nejméně 13 na toto své jednání doplatilo vlastním odsouzením.⁷⁵ Nejhorší vězeňské podmínky byly pravděpodobně v dolech na Jáchymovsku, kde vězňům, kteří pracovali s uranem hrozilo ozáření.⁷⁶ Zvláštní vězeňské oddělení se vytvořilo ve Valdicích, kde kněží a řeholníci byli odděleni kvůli zamezení jejich působení na ostatní. Tento oddíl nesl název „Vatikán“.⁷⁷

1.3 Pražské jaro a období normalizace (1968 – 1989)

Rok 1968 přinesl mužským i ženským řeholím určité uvolnění. Vzniká Sekretariát řeholních společností a rozvíjí se sice omezená, ale přesto významná činnost v duchu obnovy II. vatikánského koncilu. Generální prokuratura na dotaz sekretariátu vydává rozhodnutí o nekompetentnosti zákona 218/49 Sb. (O hospodářském zabezpečení církvi a náboženských společností) ve věci zrušení řeholí.⁷⁸

⁷¹ Srov. např. M. POMETLO, *Vzpomínky bratra Stanislava Juříka OFM*, s.18.

⁷² O jeho činnosti si vedla StB také své záznamy. Srov. *Securitas imperii 11*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, s. 43-44.

⁷³ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 187.

⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 427.

⁷⁵ Srov. M. POMETLO, *Vzpomínky bratra Stanislava Juříka OFM*, rok neznámý, s. 11.

⁷⁶ Srov. tamtéž, s.13.

⁷⁷ Srov. A. HOFMANOVÁ *Rozsvítil jsem lampu*, s.41.

⁷⁸ Srov. V. VAŠKO, *Neumlčená II*, s. 153.

1.3.1 Důležité události v letech 1968 – 1989

Na Slovensku⁷⁹ bratři během totality nepřijímali vůbec nové uchazeče do řádu.⁸⁰ Někteří přijali do svých rukou řeholní sliby nových uchazečů a byli za to odsouzeni. A proto během totality po roce 1974 začali slovenští bratři vstupovat do české provincie se svolením slovenského provinciála P.F. Jurčoviče, který byl jmenován v Římě 20.2. 1969.⁸¹ Na Slovensku vzniklo několik tajných komunit slovenských bratří, kteří patřili do naší provincie. Františkáni a školské sestry společně zakoupili pět domů v Bratislavě, další komunity bratří existovaly v Košicích a Prešově. Velká část peněz na koupi těchto domů přišla jako dar pro patera Stanislava v bonech ze západu. Jako představení byli na Slovensko posíláni starší bratři z Čech jako např. do Bratislavy P. Stanislav Juřík (po něm v červnu 1989 P. Radim Jáchym) a do Košic P. Titus Hanuš.⁸²

Poprvé po 21 letech po zaboru klášterů v roce 1950 se koná 2.-3. července 1971 provinční kapitula v Hejnicích, které se účastní 16 kapitulárů a je zvoleno nové provinční vedení. Následně bylo potvrzeno dopisem generálního ministra Konstantina Kosea z 5. července 1971. Provinciálem byl zvolen Aleš Zlámal, vikářem Stanislav Juřík a definitoři Baptista Bárta, Tadeáš Šťastný, František Marášek a Titus Hanuš.⁸³ Kapituly se zúčastnil i právník P. Cyril Kadlec OFM. Tam se také rozhodlo, že se budou i nadále přijímat noví bratři a to i ze Slovenska.⁸⁴

Tajná zpráva o stavu provincie z roku 1972 udává počet bratří 90 (58 kněží, 18 nekněží, 9 kleriků, 4 klerici – novicové, 1 novic - kněz). Pod kolonkou výchova jsou vedeni tajní řeholní klerici v semináři v Litoměřicích a Olomouci. Jako tajné formační domy byly určeny Hejnice, Vysoká a „jiné možnosti“.⁸⁵ Provincie byla rozdělena na tajné regionální konventy, ve kterých se bratři snažili alespoň jednou za měsíc scházet, mít kapitulu a

⁷⁹ Na Slovensku vznikla po akci „K“ v roce 1950 rozdílná situace než v Čechách. Slovenští bratři nebyli tak jednotní v tom, zda obsazovat opuštěné fary po diecézních kněžích a jít do pastorační kontrolované státem či ne. Proto vznikly na Slovensku mnohé problémy, kdy lidé mysleli, že do farnosti právě příchozí františkáni jsou příčinou nuceného odchodu diecézních kněží. Je třeba na obhajobu některých slovenských bratří říci, že do farností šli po předchozí domluvě s diecézními biskupy. Podrobněji k této tématice srov. M. RACEK, *Komunizmus v živote pátra Fidela A. Jurčoviča OFM*; F. JURČOVIČ, *Františkáni na Slovensku (minulost a prítomnosť do konca 20. storočia)*.

⁸⁰ Podrobněji o situaci slovenských františkánů po r. 1950 srov. F. JURČOVIČ, *Františkáni na Slovensku (minulost a prítomnosť do konca 20. storočia)*, s. 66 – 73.

⁸¹ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 15-16; Srov. F. JURČOVIČ, *Františkáni na Slovensku (minulost a prítomnosť do konca 20. storočia)*, s. 71.

⁸² Srov. M. POMETLO, *Vzpomínky bratra Stanislava Juříka OFM*, s. 21-22; F. JURČOVIČ, *Františkáni na Slovensku (minulost a prítomnosť do konca 20. storočia)*, s. 72.

⁸³ Srov. *Historia franciscana*, s. 133.

⁸⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Matoušem Slezíakem*, s. 4.

⁸⁵ Srov. *Zpráva o stavu provincie k 1. IV. 1972*.

rekolekce. Výroční zpráva provincie za rok 1972 udává počet oblastních konventů (fraternit) devět (Praha I., Praha – Spořilov, Plzeň, Votice, Liberec, Hejnice, Moravská Třebová, Uherské Hradiště, Moravec) a čtyři, které se rozpadly.⁸⁶

V roce 1981 navštívuje českou provincii sv. Václava provinční ministr Saxonie a budoucí generální ministr celého řádu P. Hermann Schalück s Marcem Malagolou a s velkým obdivem a úctou hodnotí skrytý, ale kvetoucí život české františkánské provincie.⁸⁷ Během své návštěvy, z pravomoci generalátu v Římě, jmenoval P. Schalück provinčním ministrem P. Inocence Kubíčka a P. Bártu jeho vikářem.⁸⁸ P. Schalück měl také za úkol pokusit se sjednotit dva tábory bratří (ty, kteří byli pro společné komunity se sestrami a ty, kteří byli proti).⁸⁹

25. března 1983, na Zvěstování Páně byly podepsány příkazy prokurátora a za dva dny se spustila další akce proti františkánům nazvaná „Vír“. Na Květnou neděli byla u několika bratří provedena domovní prohlídka, při níž bylo zabaveno mnoho věcí a několik členů provincie bylo uvězněno.⁹⁰ Zároveň proběhl pokus o likvidaci III. řádu sv. Františka.⁹¹ Odsouzeni byli jen P. Michal Pometlo a P. Jiří Mazanec na šest a osm měsíců⁹². Patnáct dalších bylo po čtyřech měsících vazby bez soudu propuštěno a asi dalších sto osob vyslýcháno. Toto rychlé propuštění se uskutečnilo díky intervenci ze zahraničí, kvůli mnoha novinovým článkům, které se objevily v zahraničních periodikách (zvláště italských a německých) díky bratřím františkánům z ciziny.⁹³ Podle P. Radima Jáchyma orgánům StB vadila především živá společenství, která žila pohromadě, bratry žijící izolovaně tenkrát příliš nestíhali.⁹⁴

Bratři se spolu setkávali často na pohřbech, kde nosívali i řeholní roucha. V roce 1985 byla slavná pouť na Velehradě k 1100. výročí smrti sv. Metoděje, kde se bratři objevili v řeholním oblečení.⁹⁵

V roce 1986 se konalo velké setkání bratří v Malužině u Liptovského Hrádku na Slovensku, kde slavil své výročí kněžství také P. Inocenc Kubíček a na kterém se objevilo mnoho především slovenských mladých bratří, ale i někteří z Čech.⁹⁶

⁸⁶ *Výroční zpráva za rok 1972.*

⁸⁷ Srov. *Historia franciscana*, s. 133-134.

⁸⁸ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*, s. 7.

⁸⁹ Srov. *Rozhovor s bratrem Tomášem Pavlem Genrtem*, s. 12.

⁹⁰ Srov. P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 30.

⁹¹ Srov. F. REICHEL, *Dějiny Sekulárního františkánského řádu v Čechách a na Moravě*. In *Poutník* 7/2003, s. 26.

⁹² Srov. P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 29.

⁹³ Srov. *Historia franciscana*, s. 134.

⁹⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 18.

⁹⁵ Srov. M. RACEK, *Komunismus v životě pátra Fidela A. Jurčoviča OFM*, s. 43.

Předzvěstí svobody byla i pro české františkány kanonizace sv. Anežky České papežem Janem Pavlem II. v Římě dne 12. listopadu 1989.⁹⁷ Dalo by se říci, že přinejmenším v 80. letech byli františkáni nejvíce pronásledovanou mužskou řeholní komunitou v Čechách. Během totality bylo dle údajů P. Kubíčka odsouzeno celkem 36 českých františkánů v součtu na 222 let⁹⁸ a „tajně vysvěceno 18 kněží a 5 veřejně.“⁹⁹

1.3.2 Tajné komunity

„Provincie bratří rozptýlení po farách udržovali vzájemně kontakt, a kromě toho zvláště z mladých bratří byly vytvořeny přežila díky tomu, že malé komunity („domečky“).“¹⁰⁰ V těchto komunitách kvůli utajení žily často školské sestry a bratří františkáni pohromadě, ale v oddělených patrech a když to nebylo možné jinak alespoň v oddělených místnostech. Všichni vykonávali civilní zaměstnání (nejčastěji v nemocnicích) nebo byli již v důchodovém věku. Mladí bratří i některé sestry přitom studovali teologii. Během víkendů se opravovaly domy - jak stávající, tak kvůli rozrůstání komunit i nově zakoupené. Asi první tajná komunita bratří vznikla v Roztokách u Prahy. Další, většinou smíšené komunity, se nacházely např. v Brně, Liberci (3-4 domy), Praze – Kunraticích, v Bratislavě, Tnavě¹⁰¹ a Košicích.

V roce 1968 vznikla komunita bratří ve Vrchlabí. Poté, ale byla rozpuštěna. Někteří bratří se přemístili do Hejnic¹⁰², jiní do Liberce a nebo do Polomu u Mariánských Lázní, kde byli P. Vladimír Řechka, P. Filip Hladký a P. Matouš Sleziak. Někteří byli také na Moravci. P. Zlámal udržoval styky i s jednotlivě žijícími františkány – Taxem, Stančíkem, Kubíčkem, Mocem, Boušem, Šamárkem atd.¹⁰³

V Liberci¹⁰⁴ byl nejdříve zakoupen dům v ulici Na Perštýně zvaný „U Pelikána“,¹⁰⁵ v roce 1977 pak dům v Liberci – Karlínkách, který byl pak prodán sestřím Řádu německých

⁹⁶ Srov. *Historia franciscana*, s. 137-138; *Rozhovor s bratrem Petrem Regalátem Benešem*, s. 4.

⁹⁷ Srov. *Rozhovor s bratrem Petrem Regalátem Benešem*, s. 6.

⁹⁸ Opravil jsem počet bratří z 35 na 36 Srov. *OFM – Františkáni 1949-1985 odsouzení*, I. F. Kubíček, Praha, 19.2. 1992. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří.

⁹⁹ P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 30.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Srov. *Vzpomínky otce Stanislava Juřika OFM*, s. 22.

¹⁰² V Hejnicích žili v roce 1970 bratří Matouš Sleziak, Efrém, Titus Hanuš, Česlav Křížala a Cyril Bystrík. Srov. *Rozhovor s bratrem Česlavem Křížalou*, s. 10.

¹⁰³ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 187-189.

¹⁰⁴ Tyto komunity byly pod dohledem StB. Srov. *Securitas imperii II*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, s. 14, 20.

¹⁰⁵ „Brzy však koupil rodinný domek v ulici Na Perštýně, opravil (P. Bárta) ho za peníze řeholních sester ze

rytířů. Následoval dům v Liberci – Vesci a ještě před tím dům v Liberci – Ruprechticích. V roce 1978 byl zakoupen klášterík v Jablonci nad Nisou, ten ale vydržel jen rok.¹⁰⁶

V Brně byl první dům zakoupen v 70. letech v Černovicích, dále v roce 1975 byl zakoupen dům v Bystrci, odtud se ale ještě v tomtéž roce přestěhovali bratři a sestry na Karlovou ulici č. 22. Tento dům byl pak střediskem života tajných františkánských komunit v Brně. Dále byly zakoupeny dva domy v Maloměřicích Karlova č. 61 a druhý s číslem „59“, kam se nastěhovala právě vzniklá komunita sester klarisek, které u nás nebyly už od doby zrušení klášterů Josefem II.. V domech v Maloměřicích žila koncem 80. let zřejmě největší mužská řeholní komunita během totality (kromě vězení a internačních táborů).¹⁰⁷

V Bratislavě bylo zakoupeno asi pět domů. Od roku 1974, kdy začíná na Slovensko jezdit P. Aleš Vojtěch Zlámal,¹⁰⁸ se začíná rodit kolem školských sester sv. Františka 1974 v Bratislavě – Petržalce společenství ministrantů - budoucích františkánských adeptů. První dům je zakoupen v Bratislavě – Trnávce v roce 1976. Druhý dům je zakoupen v Košicích. Další dům v Bratislavě byl Na Staničné č. 5.¹⁰⁹

V Praze byl společný dům se sestrami v Kunraticích a pak se zakoupil těsně před revolucí dům pro bratry v Řepích. Bratři Jiljí Příbyl a Václav Pospíšil bydleli na doporučení P. Aloise Moce nějaký čas v soukromém bytě bratra Jiljího.¹¹⁰

1.5 Období svobody (1989 – 2000)

„Po listopadu 1989 začala provincie znovu žít svobodně. 1. září 1990 bylo přijato do noviciátu 10 bratří.“¹¹¹ Slovenští bratři obnovili v roce 1990 opět svou provincii a kromě třech (b. Peter Wach, b. František Uriga a b. Anatol) přestoupilo všech 18 bratří, 4 novici a tři postulanti do slovenské provincie Nejsvětějšího Spasitele.¹¹² Ve františkánském archivu také

slatiňan (i jiných). Získal ho prostřednictvím mladého františkána z NDR bratra Eusebia Thüne. Ten domek zdědila po své tetě jedna paní z východního Německa, kdysi rekordmanka ve sjezdu na lyžích. P. Eusebius ji v Německu vyhledal a P. baptista Bárta ho za celkem laciný peníz koupil. “ *Rozhovor s bratrem Antonínem Pavlem Kejdanou.*

¹⁰⁶ Srov. K. DACHOVSKÝ, *Cesta františkánského kněze Jana Bárty*, s. 26-31. *Rozhovor s bratrem Antonínem Pavlem Kejdanou.*

¹⁰⁷ Srov. *Historia franciscana*, s. 136-137.

¹⁰⁸ Srov. Zvukový záznam rozhovoru s bratrem Cyrilem Brázdou OFM, Praha, září 2004.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž.

¹¹⁰ Srov. *Rozhovor s bratrem Jiljím Jiřím Příbylem*, s. 3.

¹¹¹ P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 30.

¹¹² Srov. *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 5.

existuje tajný zašifrovaný katalog bratří z totalitní doby, jehož autorem je pravděpodobně zesnulý P. Inocenc Kubíček a který se podařilo rozluštit bratru Bonaventurovi Čapkovi.¹¹³

Katalog¹¹⁴ bratří z roku 1990 udává počet bratří 90 (55 kněží, 11 bratří laiků, 16 kleriků a 8 noviců). „Z ciziny se na jaře 1989 vrátili P. Vladimír Řechka a P. Matouš Slezíak, který po smrti P. Maráška byl v květnu 1991 zvolen provinciálem.“¹¹⁵ „Do 1. ledna 1996 bylo ve svobodném státě vysvěceno pět kněží františkánů, v roce 1996 skončilo úspěšně bohoslovecká studia na teologické fakultě Karlovy Univerzity pět bratří. V roce 1995 dokončil studia na římském Antonianu P. Václav Pospíšil doktorátem bohosloví.“¹¹⁶ Roku 1999 pak dokončil tamtéž licenciátní studium P. Petr Regalát Beneš.

V roce 2000 měla provincie 61 bratří.¹¹⁷ Většina z nich žila v sedmi komunitách: v Praze (klášter u Panny Marie Sněžné), Liberci (ve dvou domech, ve kterých bratři žili tajně i za doby komunismu), Brně – Husovicích (na faře, která před rokem 1948 sloužila komunitě salvatoriánů), Moravské Třebové (františkánský klášter z počátku 18. století), Plzni (objekt bývalé mateřské školky na sídlišti Lochotín) a Uherském Hradišti (v budově poblíž bývalého františkánského kláštera). Některým bratřím bylo dovoleno nevrátit se do komunit a zůstat na farách.

¹¹³ Šifra udává řeholní jméno, ukryté za datum svátku řeholního patrona, dále jsou tam data narození, prvních a věčných slibů a kněžského svěcení.

¹¹⁴ Srov. *CATALOGUS PROVINCIAE S. WENCESLAI BOHEMIAE ET MORAVIAE ORDINIS FRATRUM MINORUM PRO ANNO 1990*.

¹¹⁵ P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 30.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Srov. *Graf početních stavů provincie 1997 – 2005*, in *Schematismus Provincie bratří františkánů OFM Svatého Václava – 2005*, s. 29.

2 Studium mezi léty 1900 – 1950

Jako je dnes běžné zvykem chodit studovat do zahraničí, tak tomu bylo i v české františkánské provincii v první polovině 20. století. „Už před válkou bylo zvykem posílat některé bratry na studia do ciziny, např. do Rakouska“¹¹⁸ (Salzburg - 1891-1937, Insbruck nebo Schwaz),¹¹⁹ Belgie, Anglie (Londýn - 1937-1947), Hallu, Holandska (Vldrop - 1937-1947) nebo na Balkán (Záhřeb - 1935-1937).¹²⁰ Zvláště na to dbal P. Kapistrán Vyskočil, který chtěl, jednak, aby se mladí bratři naučili cizí jazyky, získali přehled a také, aby zakusili františkánskou, zvláště skotistickou teologii.¹²¹ Dále pak plánoval něco podobného začít i u nás. Když se stal Kapistrán Vyskočil v r. 1946 opět provinciálem poslal studovat teologii do Belgie 12 bratří, kteří se vrátili domů v letech 1948 a 1949.¹²² Všichni byli později odsouzeni a vězněni. Další dva poslal na studia do Anglie.¹²³ Pro výchovu řeholního dorostu a pro pomocné služby při liturgii existovaly tzv. juvenáty. Provincie měla tři. Dva pro Čechy (Uherské Hradiště a Praha) a jeden pro Němce (Moravská Třebová).¹²⁴ Vysvěcení kněží skládali tzv. quinquenální zkoušky prvních pět let po svěcení.¹²⁵ Objevovaly se však tendence založit i vlastní řádové studium a to zvláště u P. Kapistrána Vyskočila.

2.1 Jan Kapistrán Vyskočil – život a dílo ¹²⁶

Jan Kapistrán Vyskočil (viz Příloha č. 1) se narodil 27. srpna 1886 v Postoupkách u Kroměříže v rodině zemědělce. Kvůli rodinné finanční tísní musel přejít z kroměřížského gymnázia do františkánského juvenátu v Uherském Hradišti. Po sextě vstoupil do noviciátu řádu františkánů (21. září 1903) a maturitu si dodělal ve Slaném. Teologii studoval nejprve ve františkánském učilišti v Kamníku, potom v Lublani a nakonec na Karlově universitě v Praze,

¹¹⁸ P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 28.

¹¹⁹ Tak např. na studiích ve Schwazu v letech 1932-1935 byli z Čech tito bratři: Mikuláš Šús, Ambrož Tobola, Isidor Jankech, Inocenc Kubíček, Cyril Kadlec, Kanut Janů, Solano Richter, Michal Zimčík, Norbert a Bruno Koffer, Arnold Bachan, Celsus Létavka, Kajetán Šimčík, Gilbert Mánek, Stanislav Juřík a další. Srov. M. POMETLO, *Vzpomínky bratra Stanislava Juříka OFM*,

¹²⁰ Srov. *Studium františkánů české provincie*, NA, kart. 32.

¹²¹ Srov. *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou*, OFM, s. 28-29.

¹²² Srov. P. A. HOUŠKA, *České františkánství*, s. 28.

¹²³ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem-Rok 1946-volby*, in *Poutník* 11/2003, s. 26-27.

¹²⁴ Srov. Tentýž, *Moje cesta za svatým Františkem-juvenát*, in *Poutník* 2/2002, s. 24-25.

¹²⁵ V Národním archivu jsou o nich záznamy z let 1933 – 1949. Srov. NA, ŘF, kart. 26.

¹²⁶ P. A. HOUŠKA, *Univerzitní profesor ThDr. Jan Kapistrán Vyskočil*, in *Duchovní Pastier*, 4/1986, *Časopis katolického duchovenstva*, ročník LXVII; HOŠKOVÁ, L., *Osvětový a estetický rozměr díla J.K. Vyskočila v kontextu hnutí Katolické moderny*; B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – Dr. Jan Kapistrán Vyskočil OFM*; B.D. ŘÍSKÝ, *Dr. Jan Kapistrán Vyskočil jako člověk*; *Historia franciscana*, s. 96.

kde roku 1911 dosáhl titulu doktora teologie. Téhož roku byl také vysvěcen na kněze. „Cítil, že doba rakouského katolicismu končí a vyžaduje hluboké vzdělání“¹²⁷. Proto během duchovní správy vystudoval filosofickou fakultu Karlovy university, kde roku 1917 dosáhl titulu doktora filosofie. Podle vzpomínek P. Bernarda narážel u bratří na nepochopení při prosazování svého studia: „spal v kuchyni na velkém sporáku, aby ho chladnoucí kamna nutila ke studiu“. Jeho vědeckou dráhu mu pozdrželo zvolení provinciálem Českomoravské provincie roku 1917. To P. Říský opět komentuje: „Kapistrán sám (...) při svém normálním zapojení do svého řeholního a klášterního života udělal maturitu, dva doktoráty, před třetím ho radši udělali provinciálem, aby už toho studia nechal.“¹²⁸ Opětovně byl zvolen roku 1920 a tuto funkci zastával až do roku 1923. Roku 1926 složil státní zkoušky ze zeměpisu a dějepisu a od roku 1928 vyučoval na gymnáziích v Malackách a Kroměříži. Účastnil se také mezinárodního 31. eucharistického kongresu v Dublinu v roce 1932, který vedl kardinál L. Lauri. V roce 1935 byl znovu zvolen provinciálem, kterým byl až do roku 1938, kdy ho vystřídal P. Jan Evangelista Urban. Roku 1936 byl jmenován za řádného universitního profesora církevních dějin na bohoslovecké fakultě v Bratislavě. Tam učil kromě církevních dějin i fundamentální dogmatiku.¹²⁹ V roce 1937 dal podnět ke stavbě budoucího Kroměřížského gymnázia. 1939 se stal profesorem českých církevních dějin i na bohoslovecké fakultě university Karlovy v Praze. Po uzavření fakulty v roce 1939 (17.11.) se věnoval vědecké činnosti v archivech. Po skončení války znovu učil na bohoslovecké fakultě v Praze a v letech 1949 – 1950 zastával funkci děkana. Ovládal mimo jiné asi sedm jazyků. V roce 1950 byl Kapistrán internován v Želivě.¹³⁰ Tam ho navštívil podle vzpomínek P. I. Kubíčka i ministr Čepička a přemlouval ho, aby se vrátil na fakultu a spolupracoval s režimem. On to ale odmítl.¹³¹ „Po propuštění bydlel v Praze v Barvířské ulici u slečny Baudyšové, staré dámy, která byla neteří P. Schallera, emauzského benediktina. Po jeho smrti

¹²⁷ B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – Dr. Jan Kapistrán Vyskočil OFM.*

¹²⁸ *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 1.

¹²⁹ *Srov. Přítel františkánských misí*, číslo 1, 1937, s. 14.

¹³⁰ *Srov. V. VAŠKO, Neumlčená II*, s. 206.

¹³¹ „Na podzim r. 1950 k nám do Želiva přijel ministr Čepička s jedním náměstkem, tuším, že se jmenoval Dolek. To už byla založena Cyrilometodějská fakulta a oni přišli přemlouvat našeho provinciála Dr. Vyskočila, který byl předtím děkanem fakulty University Karlovy. Přišli mu říci, že se zakládá nová fakulta, a nabídli mu, aby na ni šel učit. On se zrovna chystal na svou práci-škrábání brambor v kuchyni, a oblékal si na tuto práci červené rukavice. Náměstek, který přijel s Čepičkou, se ho zeptal: „Kam jdete, pane doktore?“ „Škrábat brambory.“ „A to snad ne, podívejte, my máme možnost pro vás udělat všechno, abyste zase mohl učit. Když jste historik, můžete učit na bohoslovecké fakultě, máte přece povolení z Říma.“ „Se mnou nepočítejte,“ odpověděl mu Dr. Vyskočil, „dokud to nebude schváleno papežem, nikam nepůjdu.“ „A jak se vám daří?“ zeptal se náměstek. „Jak vidíte, jdu škrábat brambory.“ *Srov. Vzpomínky Inocence Kubíčka*, in *Poutník* 10/2005, s. 30.

tam bydlel P. Bonaventura Bouše jako tramvaják.¹³² V tomto bytě složil do jeho rukou své věčné sliby dva měsíce před Vyskočilovou smrtí bratr Berard Hasil.¹³³ Od roku 1946 do roku 1956 stál opět v čele českomoravské provincie. Zemřel 9. února 1956 a je pochovaný na pražském olšanském hřbitově.

Jako první z Čechů prostudoval filosofii Duns Scota a zhodnotil ji ve zvláštním spise.

Dílo:¹³⁴

- J. K. Vyskočil, OFM, *Psychologia*, 1912, 310 s. NA, ŘF, kart. 75.**
- , *Logica*, 1912, 76 s. NA, ŘF, kart. 75.
 - , *Jakého původu jest závěrečná modlitba po officiu „Sacrosanctae“?*, ČKD 1915, s. 273-274.
 - , *J. Duns Scotova distinctio formalis* (doktorská práce, vyšla tiskem r. 1926 v České mysli).
 - , *Poměr theologie a vědy ve scholastice, zvláště u Duns Scota*, Hlídka, r. 43, 1926.
 - , *Svatý František (K 700. výročí jeho blahoslavené smrti)*, Praha, 1926, 35 s.
 - , *Věda a filosofie*, Praha, 1927.
 - , *Příspěvky k životopisu blah. Anežky České*, Hlídka, r. 46, 1929.
 - , *Po stopách blahoslavené Anežky v Itálii*, Hlídka, r. 46, 1929.
 - , *Československé dějiny-I.-II. díl (do roku 1929)*, 611 s.(strojopis A5), in Provinční archiv ofm, P. Vyskočil.
 - , *Jak se pracovalo o kanonisaci bl. Anežky v 17. století*, ČKD, r. 72, 1931, s. 747 – 754.
 - , *Rukopis Šibenický*, ČKD, r. 72, 1931, s. 909 – 915.
 - , *Kostel sv. Jana Křtitele v Kroměříži, perla stavitelství*, Kroměříž, 1931.
 - , *Legenda blahoslavené Anežky a 4 listy sv. Kláry (Kritický rozbor textový i věrný legendy a 4 listů s nejstarším textem milánského rukopisu)*, Praha, 1932, 190 s.
 - , *Blahoslavená Anežka česká, kulturní obraz světice XIII. století*, Praha, 1933, 325 s.
 - , *Legenda bl. Anežky a 4 listy sv. Kláry (Překlad středověkého životopisu bl. Anežky dle nejstaršího latinského rukopisu milánského ze začátku XIV. století)*, Praha, 1933.
 - , *Nový rukopis legendy bl. Anežky České*, ČKD, r. 77, 1936, s. 69-72.
 - , *Recenze na knihu Bohdana Chudoby: Španělé na Bílé hoře*, Vyšehrad, 1945, ČKD 1946

¹³² B.D. ŘÍSKÝ, *Dr. Jan Kapistrán Vyskočil jako člověk*.

¹³³ Srov. B. HASIL, *Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila zesnulého před padesáti roky (9.2. 1956)*. In *Poutník* 4/2006, s. 16.

¹³⁴ Díla jsou řazena chronologicky. V Národním archivu jsou ještě některá jeho rozpracovaná díla, která později vyšla tištěnou podobou. Pak se tam nachází několik poznámek k různým tématům jako jsou např. Misie ve Francii nebo poznámky z mezinárodního eucharistického kongresu v Dublinu. Srov. NA, ŘF, kart. 75.

- (r. 86), s. 58-64.
- , *S. Antonius - Doctor evangelicus*, ČKD 1946 (r. 86), s. 140-147.
 - , *Poznámky ze soukromého života Arnošta z Pardubic*, ČKD 1946 (r. 86), s. 174-193.
 - , *Arnošt z Pardubic a jeho doba*, Praha - Vyšehrad, 1947, 678 s.
 - , *Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné*, Praha, 1947, 181 s.
 - , *De s. Adalberto Episcopo Martyre (950. Anniv. Eius sanctae mortis)*, ČKD 1947 (r. 87), s. 65-97.
 - , *Duchovní cesta ke Karlově universitě*, Praha, 1948 [také v ČKD 1948 (r. 88), s. 65-139].
 - , *Z našich františkánských archivů*, in *Serafinský prapor*, 1948, s. 12-13, 29-31, 46-48, 61-63, 78-80, 95-96, 111-112, 130-132, 141-142, 149-150, 157.

2.2 Plánované františkánské teologické studium a kolej svatého Antonína

Snem P. Kapistrána Vyskočila bylo zřízení františkánského gymnázia a vlastního filosofického a teologického studia. P. Zuska to komentuje: „On by býval moc rád měl tady v Praze františkánské studium. Lektory františkánské, aby si je vychovával v tom františkánském duchu a nemuseli chodit na univerzitu, která je všeobecná pro kněze.“¹³⁵ Kapistrán posílal kleriky do Tyrolské provincie, která měla vlastní filosofické a teologické studium a dobrou řeholní kázeň. Někteří z nich byli pak po vysvěcení posláni na Karlovu universitu, aby získali aprobaci k vyučování na střední škole.¹³⁶ „On to potřeboval podle tehdejších zákonů, musel mít pět profesorů, aby mohl začít od první třídy tu střední školu.“¹³⁷

2.2.1 Plán gymnázia a filosofického a teologického studia

Františkánští klerici nebyli povinni navštěvovat diecézní teologickou fakultu, ale bylo možné si zřídit jako pobočku františkánského studia v Římě vlastní filosofické a teologické studium v Čechách. Pro mladé františkánské kleriky, kteří absolvovali noviciát, do kterého nejprve mohli vstupovat po kvartě, později až po sextě, gymnázia či reálné školy bylo v roce 1915 povoleno Ministerstvem kultu zřízení domácího teologického vyučovacího ústavu pro kleriky františkánského řádu se sídlem v Praze. Vyskočil byl jmenován knížecím

¹³⁵ *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou, OFM*, s. 22.

¹³⁶ *Historia franciscana*, s. 91.

¹³⁷ *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou, OFM*, s. 21.

arcibiskupským komisařem Konheferem ředitelem tohoto studia.¹³⁸ Např. v roce 1930 – 1931 existovalo v Praze pro kvintány soukromé domácí učiliště, na kterém učili např. P. Urban, Dr. Ukvalt, P. Jáchym Procházka a ještě jakýsi středoškolský profesor z Pardubic. Do tohoto učiliště přicházeli především studenti z Kadaně (viz Příloha č. 10). Při tomto soukromém studiu se nedrželi přesně gymnaziálních osnov, ale měli své vlastní. Mezi vyučovanými předměty byly: český jazyk, latina, dějepis, německý jazyk, biblická řečtina, apologetika, filosofie, zeměpis. Ve školním roce 1930/31 bylo zapsáno na tomto učilišti 13 žáků. Mezi nimi byl i Bazil Boysák, františkánský adept z Podkarpatské Rusi řeckokatolického ritu, který před nástupem komunismu emigroval do USA, kde později získal tři doktoráty.¹³⁹ Kapistrán Vyskočil poslal do Insbrucku studovat také dva mladé kněze, aby si udělali doktorát z teologie. Ti se ale již nevrátili, neboť oba dva zahynuli tragicky v Alpách během výpravy do hor. Jedním z nich byl Teobald Kadlec, bratr Cyrila Kadlece, který vystudoval v Římě na františkánské universitě Antonianum církevní právo. Dalším, kdo se v Římě na Antonianu připravoval byl P. Ambrož Tobola, který tam studoval dogmatickou teologii.¹⁴⁰

2.2.2 Kolej svatého Antonína

„Kapistrán Vyskočil věděl z vlastní zkušenosti, že i v chudých rodinách jsou nadaní chlapi. Chtěl jim pomoci, jak bylo pomozeno jemu. Zrušil klášterík na Skalce u Mníšku pod Brdy a od Olomouckého arcibiskupa dostal kroměřížský bývalý piaristický klášter.“¹⁴¹ Sem byl přenesen juvenát z Uherského Hradiště. Důvodem umístění františkánského studia v Kroměříži bylo, že přicházelo do řádu více nových zájemců především z Moravy.¹⁴² V roce 1936 se myšlenka zřízení soukromého učiliště začala rozvíjet. Byl proveden nábor a vznikl první ročník – prima.¹⁴³ „Ve školním roce 1936-37 nachází se v ústavě 68 chovanců (viz Příloha č. 3), většina jich pochází z chudých rodičů.“¹⁴⁴ Chovanci navštěvovali zatím arcibiskupské gymnázium v Kroměříži a ti slabší „reálku“.¹⁴⁵ Klášter byl však malý a měl ještě nějaké vlastní obyvatele. Provinciál Vyskočil se proto rozhodl postavit novou budovu pro kolej a řádové gymnázium (viz Příloha č. 7). „Se stavbou však začal až jeho nástupce, P.

¹³⁸ Srov. *Schválení zřízení domácího teologického studia Ministerstvem kultu*, NA, ŘF, kart. 26.

¹³⁹ Srov. *Třídni kniha františkánského učiliště v Praze z roku 1930/31*, NA, ŘF, kart. 26; *Vzpomínky Inocence Kubíčka*, in *Poutník* 5/2005, s. 28-30.

¹⁴⁰ Srov. *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou*, OFM, s. 22.

¹⁴¹ B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – Dr. Jan Kapistrán Vyskočil*, s. 2.

¹⁴² Srov. *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou*, OFM, s. 22.

¹⁴³ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem-Kolej svatého Antonína*, in *Poutník* 3/2002, s. 17.

¹⁴⁴ *Kolej sv. Antonína v Kroměříži*, in *Přítel františkánských misí*, číslo 1, 1937, s. 16.

¹⁴⁵ Srov. NA, ŘF, kart. 32.

Jan Ev. Urban. Zatím to měla být jen kolej sv. Antonína pro výchovu řeholního dorostu a misionářů pro Rusko (to byla odpověď provincie na fatimské zjevení z roku 1917, že se Rusko obrátí).¹⁴⁶ Byl založen spolek Studium¹⁴⁷, který byl vlastníkem kolejje a snažil se podporovat chudé studenty. Také budova byla vybudována z příspěvků těchto chudých lidí, příznivců františkánského řádu, členů spolku Studium, jejichž počet dosáhl v roce 1942 cifry 1364.¹⁴⁸ Budovu projektoval přítel P. Urbana Ing. Čermák, kterému tímto mimo jiné pomohl zajistit práci a obživu pro rodinu v tíživé situaci. Ten se pak také podílel na přestavbě prostor pro Studium catholicum nebo na stavbě kostela sv. Františka na Chodově. Stavbu měl na starosti Bruno Koffer, bratr německé národnosti, který však musel odejít předčasně do Německa a tak stavbu nemohl dokončit.¹⁴⁹ Studenti se sem přestěhovali kvůli nepříznivým poměrům až v září 1940, aby ji zase v březnu 1941 opustili pro potřeby německé armády. Bylo jim dovoleno se do ní vrátit až v roce 1947, kdy bylo Zemskou školní radou znovu obnoveno soukromé františkánské učiliště s vyučovacími osnovami gymnázia.¹⁵⁰ Kolej fungovala jen do dubna 1950, aniž stačila rozvinout svou činnost a být obsazena kvalitními profesory. Správcem kolejje byl P. Kapistrán Vyskočil.¹⁵¹

Vychovatelé a středoškolští profesori byli kněží prvního františkánského řádu. Pro tento projekt řádového gymnázia poslal provinciál studovat kromě P. Toboly a P. Kadlece ještě další kněze na české školy. „Isidor Jankech studoval řečtinu a latinu, Augustin Slezák matematiku a fyziku, Řehoř Mucha češtinu a dějepis, Inocenc Kubíček chemii a přírodní vědy.“¹⁵² Po odchodu P. Řehoře Muchy z františkánského řádu, měl výuku českého jazyku a dějepisu převzít P. Bonaventura Bouše.¹⁵³ P. Urban studoval filosofii na filosofické fakultě. Kromě toho tu byl P. Kapistrán Vyskočil, odborník v oboru historie, zvláště pak české. P. Inocenc zde učil chemii a přírodopis až do záboru klášterů v roce 1950.¹⁵⁴ Jako ředitel kolejje do roku 1940 byl ustanoven P. Filip Hladký a pomáhal mu P. Michal Šimčík. P. Stanislav Juřík tam působil krátce jako prefekt a kvardián.¹⁵⁵ Poté byli prefekty P. Říský a P. Kubíček.

Na gymnázium se mohli přihlásit chlapci po 4. třídě obecné školy, dále žáci měšťanských a středních škol. Po šesté třídě se mohli studenti gymnázia rozhodnout pro vstup

¹⁴⁶ B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – Dr. Jan Kapistrán Vyskočil*, s. 2.

¹⁴⁷ Srov. *Spolek STUDIUM*, NA, ŘF, i.č. 927, kart. 27.

¹⁴⁸ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – Dr. Jan Kapistrán Vyskočil*, s. 2; *Dopis přátelům a dobrodincům spolku Studium ze 22. prosince 1942*.

¹⁴⁹ Srov. tentýž, *Moje cesta za svatým Františkem-Kolej svatého Antonína*, in *Poutník* 3/2002, s. 17.

¹⁵⁰ Srov. *Znovuobnovení soukr. františkánského učiliště*, 9. října 1947, NA, ŘF, kart. 32.

¹⁵¹ Srov. Tentýž, *České františkánství ve 20. století – Dr. Jan Kapistrán Vyskočil* s. 2.

¹⁵² *Historia franciscana*, s. 91.

¹⁵³ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – Dr. Jan Kapistrán Vyskočil*, s. 2.

¹⁵⁴ Srov. A. HOFMANOVÁ *Rozsvítil jsem lampu*, s. 9.

¹⁵⁵ Srov. M. POMETLO, *Vzpomínky bratra Stanislava Juříka OFM*, s.25.

do noviciátu a stát se kleriky - novici. Po skončení noviciátu platil studium, které si klerici dokončovali většinou na státních gymnaziálních ústavech, řád. Předtím pokud rodiče mohli, platili žákům školní potřeby, učebnice a jiná osobní vydání. Z kázeňských důvodů nebo když bylo jasné, že se student nehodí k řeholnímu životu, mohl být propuštěn. Žáci si při přijetí do koleje a gymnázia měli obstarat stejnou výbavu oblečení, aby nedocházelo k sociálním rozepřím. Záloha na celý rok činila 100,-Kčs.¹⁵⁶ Kolejné činilo 150,- Kčs měsíčně, ale studenti z chudých rodin platili méně.¹⁵⁷ „Cílem koleje je vychovati zdravé, mravně zachovalé a nadané hochy na řeholníky a kněze řádu sv. Františka.“¹⁵⁸ „V roce 1942 (viz Příloha č. 8) se z 54 studentů Koleje sv. Antonína přihlásilo do noviciátu dvacet.“¹⁵⁹

2.3 Jan Evangelista Urban – život a dílo¹⁶⁰

Josef Vojtěch Urban (viz Příloha č. 9) se narodil 20. února 1901 v Praze na Žižkově v Krásové ulici. Obecnou školu navštěvoval v Cimburkově ulici. Chtěl se stát učitelem.¹⁶¹ Po skončení páté třídy v roce 1912 studoval rok na žižkovském gymnáziu. Tam založil spolek Constitutiones Ssmi Sacramenti pro budoucí kněze, o kterém píše i Jaroslav Seifert.¹⁶² V roce 1915 vstupuje v Praze u Panny Marie Sněžné do III. Řádu sv. Františka a 8. prosince dostává při oblačce jméno Othon. 1. 9. 1918 vstupuje už jako bratr Jan Evangelista do noviciátu I.řádu v Moravské Třebové s Vojtěchem Hladkým, který přijal jméno Filip. Po noviciátu je v roce 1919 poslán do Uherského Hradiště, kde se připravuje na maturitu. Tam sestavuje modlitební knížku ke sv. Antonínu z Padovy a stává prefektem v tamním juvenátu. Je poslán do Tyrolského Bolzana studovat filosofii. Tam těžce onemocněl, že ho tamní představení z obavy o jeho život posílají zpět do Čech.¹⁶³ Od roku 1921 studuje jako mimořádný posluchač na Karlově universitě s výborným prospěchem. 29. 4. 1924 přijímá jáhenské svěcení v den kanonizace sv. Terezie od Dítěte Ježíš. Od roku 1924 začíná psát do časopisů *Studentská hlídka*, *Museum* a pražského večerníku *Lid* (asi 100 článků). 15. června 1924 je vysvěcen na kněze a 16. června slaví svou první mši sv. v Emauzích. Po prázdninách

¹⁵⁶ Srov. *Studentská kolej sv. Antonína v Kroměříži*, propagační leták.

¹⁵⁷ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem-Pod Barbořinou*, in *Poutník* 4/2002, s. 20-21.

¹⁵⁸ *Studentská kolej sv. Antonína v Kroměříži*, propagační leták.

¹⁵⁹ B.D. ŘÍSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem-První kroky*, in *Poutník* 9/2002, s. 24.

¹⁶⁰ Srov. *Jan Ev. Urban (Kytice vzpomínek k jeho nedožitým devadesátinám)* sestavily sestry apoštolátu; B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – PhDr. Jan Evangelista Urban OFM*; V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo (Sonda do dějin české teologie a spirituality)*.

¹⁶¹ Srov. *Memoriale*, s. 7, in V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s.7.

¹⁶² SEIFERT, J. *Všechny krásy světa*, Praha 1982, in V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s.8.

¹⁶³ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – PhDr. Jan Evangelista Urban OFM*, s 1., V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 9 – 11.

pokračuje ve studiu teologie až do roku 1925, kdy skládá poslední zkoušky. Zároveň si také dodělává maturitu na arcibiskupském gymnáziu v Praze – Bubenci. Současně začíná studovat na žádost svých řeholních představených filosofii, aby mohl pak učit na františkánském teologickém studiu.¹⁶⁴ Původně prý chtěl dělat doktorát na teologii, ale nemohl pro nepřízeň některých profesorů.¹⁶⁵ Na filosofické fakultě studuje filosofii společně s P. Kapistránem Vyskočilem. Zároveň bydlí v Kadani, kde vede kleriky a učí je od kvinty až po oktávu náboženství, latinu, řečtinu, dějepis a to v českém i německém jazyce. Současně má také na starosti Třetí řád, jehož je od roku 1927 ředitelem a dvakrát týdně jezdí do Prahy a zpět. V roce 1929 píše práci pro františkánský časopis *Antonianum: Idea vitae spiritualis iuxta theologos – scholasticos prestantiores. Tractatus philosophicus moralis*. 19. června 1930 byl promován doktorem filosofie. Napsal disertační práci na téma *Problém universálií u sv. Bonaventury*.¹⁶⁶ S kleriky, kteří neodešli na studium do Tyrol, odchází jako magistr do Prahy. Na kleriky byl v té době velmi přísný, dokonce jich asi 40 muselo z jeho příkazu odejít.¹⁶⁷ V roce 1930 se stává také pražským kvardiánem. V roce 1927 zakládá jako součást Třetího řádu Laický Apoštolát.¹⁶⁸ Na světové konferenci řeholí v St. Gallen se tento jeho moderní projekt řeholnic bez hábitu jeví jako nejpropracovanější.¹⁶⁹ Tento Laický Apoštolát měl i svou mužskou větev. Jeden bratr z této větve se stal zakladatelem katolického skautingu, jiný sekretářem a docentem Studia catholica.¹⁷⁰ Roku 1926 se setkává s ministrem Noskem, který si ho vyžádá u představených za spolupracovníka a spolu začínají pracovat na myšlence dvanácti kostelů na krajích Prahy, jako náhradu za stržený sloup Panny Marie na Staroměstském náměstí. Z této iniciativy vznikly kostely: Spořilov, Chodov, Vysočany, Strašnice, Kbely, Košíře, Krč a Lhotka. Pracuje spolu s Noskem, sestrami Laického Apoštolátu, řádovými kleriky a dalšími přáteli pro sociálně slabé na pražské periferii.¹⁷¹ Byl duchovním rádcem spolku sv. Lukáše v Akademické lize svatováclavské. Napsal stanovy pro Svaz mužů při Svatováclavské lize. Napsal také pravidla pro Sbor rytířů svatováclavských.

¹⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 11 – 12.

¹⁶⁵ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – PhDr. Jan Evangelista Urban OFM*, s. 1.

¹⁶⁶ Srov. V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 13 – 14.

¹⁶⁷ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – PhDr. Jan Evangelista Urban OFM*, s. 1.

¹⁶⁸ Roku 1930 se Apoštolát pro foro externo stává spolkem a 1933 se stávají samostatnou obcí zřízenou u Panny Marie Sněžné a získávají svá pravidla. Další pravidla byla z let 1970 a 1991. 1999 se stávají dekretem pražského arcibiskupa řeholním institutem diecézního práva s názvem Sestry apoštolátu sv. Františka. Sestry od roku 1950 nenosily hábit a pracovaly většinou ve zdravotnictví a charitě. Bydlely většinou po dvou v malých bytech (stanicích) na mnoha místech Čech. Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – PhDr. Jan Evangelista Urban OFM*, s. 2., V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 17 – 22.

¹⁶⁹ V roce 1951 byla zrušena ošetřovatelská služba řeholních sester a Sestry apoštolátu byly jediné, které se v rámci Čsl. červeného kříže mohly udržet v této službě. Srov. V. VAŠKO, *Neumlčená II*, s. 191.

¹⁷⁰ *Jan Ev. Urban (Kytice vzpomínek k jeho nedožitému devadesátinám)*, sestavily sestry Apoštolátu, s.4.

¹⁷¹ Srov. Tamtéž.

Tato organizace umožnila katolické akci v roce 1938 mluvit tři hodiny týdně v ČS. rozhlas. V roce 1935 byl v přípravném výboru Sjezdu katolíků ČSR. V roce 1936 zakládá Studium catholicum, o kterém bude pojednáno více později. V roce 1938 je zvolen provinciálem. Vypracoval plán apoštolské činnosti k obnově provincie. Postavil kolej sv. Antonína v Kroměříži pro výchovu řeholního dorostu. Od roku 1933 do roku 1948 byl redaktorem *Serafického praporu*, do něhož také pravidelně přispíval. Od roku 1930 do roku 1936 měl na mnoha místech misie. Od roku 1936 byl duchovním rádcem *České ligy akademické*, jež byla sloupem Katolické akce a později základním kamenem Studia catholica. Od roku 1929 do roku 1944 byl také členem ústředního výboru Katolické charity. Byl pozván prezidentem Masarykem na osobní návštěvu. V letech 1937 – 1940 a pak 1947 – 1949 míval i přes 600 přednášek, kázání a řečí ročně.¹⁷² Za okupace v letech 1938 až 1941 měl desetiminutové přednášky v českém rozhlasu. Jeden cyklus byl kerygmatický a druhý duchovně výchovný. Po válce přednášel na Studiu catholicu, ročně měl kolem 6 kurzů exercicií, vedl rekolekce pro lékaře, ročně napsal přes 650 dopisů. Nezanedbatelná je jeho zповědní služba a služba duchovního vůdce. 14. 3. 1950 je v Nespekách zatčen. Po dvoutýdenní vazbě je 31. března 1950 zahájen proces, po kterém je spolu s ostatními převezzen do Valdic, kde jemu i ostatním spoluvězňům byly podávány psychotropní látky¹⁷³ a 5. dubna je odsouzen pro velezradu a špionáž na 14 let těžkého žaláře. Prochází mnoha těžkými žaláři – Mírov, Valdice, Pardubice, Hradec Králové, Pankrác, Ruzyně. V roce 1951 prodělává TBC. 12. září 1963 je propuštěn. Ve Valdicích nebyl Urban na tzv. Vatikánu, kde bývali umístěni kněží, ale na barácích, což mu umožňovalo apoštolskou činnost.¹⁷⁴ V letech 1968 – 1973 měl státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti. Vypomáhá u sv. Václava v Dejvicích, při kněžských pastoračních dnech měl cyklus přednášek „Duchovní slovo pro dnes a zítra“. V roce 1974 ztrácí státní souhlas. V roce 1982 prodělává závažnější operaci. Posledních deset let prožil jako nemocný v Nespekách byl ošetřován Sestrami Apoštolátu. Dne 7. ledna 1991 ve 13.15 umírá.¹⁷⁵

Dílo:¹⁷⁶

J. E. Urban, *Idea vitae spiritualis iuxta theologos – scholasticos prestantiores. Tractatus philosophicus moralis*, Praha, 1929.

¹⁷² Srov. V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 21 – 24.

¹⁷³ Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *České františkánství ve 20. století – PhDr. Jan Evangelista Urban OFM*, s. 3.

¹⁷⁴ Srov. V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 35 – 45.

¹⁷⁵ Srov. tamtéž.

¹⁷⁶ Uvádíme zde jen několik důležitějších prací týkajících se více teologie. Úplný soupis viz: V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 206-219; srov. také: V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Učitel duchovního života*, in *Život se tvoří z přítomné chvíle – Česká katolická teologie po druhé světové válce*, s. 28-29.

- , *Problém universálií u sv. Bonaventury*. Disertační práce. Praha, 1930, Archiv UK č.j. 1664.
- , *Bonaventura: Cesta duše k Bohu*. Překlad. In: Příloha revue Na hlubinu, 1929.
- , *Mše sv. oběť Kristova a naše*. Praha, Vyšehrad, 1942.
- , *Učení víry*, Praha, Atlas, 1946.
- , *Dnešní přístup k teologii. Křesťan v současném světě*. Živá teologie, sv. 1, Praha, Česká katolická Charita v ÚCN, 1969.

Knihy o duchovním životě:

- , *Vzrůst ke Kristu*, Praha, Alverna, 1993, 2 díly.
- , *Duchovní život*, Praha, Atlas, 1946.
- , *K Bohu*. Vůdce duchovního života katolické inteligence. Praha, Vyšehrad, 1933.
- , *Slova víry v éteru*. Příloha kazatelny 1940.
- , *Život našeho Pána Ježíše Krista vlastními slovy evangelií*, Praha, Vyšehrad, 1946.
- , *Duchovní slovo pro dnes a zítra* (cyklostyl), Praha, 1972.¹⁷⁷
- , *Velká obnova o kontemplaci*, Praha, Scriptum, 1991.

Kromě toho asi 100 článků v Pražském Večerníku – Lidu, 20 v revue Na hlubinu, 110 v Přehledu – Katolika, 238 v Serafickém praporu. Existuje celá strojopisná knihovna pozůstalosti rozdělená do 14 dílů.¹⁷⁸

2.4 Studium catholicum

„Studium catholicum jest ústav pro poznání katolické bohovědy pro laiky“¹⁷⁹, tak je tento projekt charakterizován v propagačním časopise vydaném v roce 1937 Apoštolátem sv. Františka. Myšlenka vznikla v teologických kroužcích české ligy akademické v roce 1936 jako potřeba přednést vysokoškolským studentům soustavně katolickou nauku. Studium catholicum mělo být doplněním různých vědních oborů o katolické hledisko, „podle jejich zvláštních potřeb a vztahů k Bohu a k životu.“¹⁸⁰ P. Jan Evangelista Urban byl tehdy

¹⁷⁷ Později vyšlo ještě v roce 2004 v Karmelitánském nakladatelství.

¹⁷⁸ V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban-Učitel duchovního života*, in *Život se tvoří z přítomné chvíle – Česká katolická teologie po druhé světové válce*, s. 29.

¹⁷⁹ *Studijní ústav STUDIUM CATHOLICUM v Praze*, s.2.

¹⁸⁰ Tamtéž.

duchovním rádcem České ligy akademické a za její pomoci, za pomoci Ligy Svatováclavské a architekta Čermáka, který upravil studijní prostory, zrealizoval myšlenku „Studijních kurzů České ligy akademické“, ke které se mu podařilo získat několik významných osobností tehdejší katolické inteligence. Na počátku tedy začali přednášet Dr. Alfréd Fuchs, prof. Dr. Artur Pavelka, prof. Dr. Martinovský, P. Dr. Krus SJ, opat Arnošt Vykoukal OSB a Dr. J. K. Vyskočil, provinciál OFM. Studijní kurzy České ligy akademické pak změnilo jméno na Studium catholicum. První přednáška se konala 20. února 1936 a přednáškový sál byl přeplněn.¹⁸¹ Studium catholicum mělo být také určitým počátkem pro budoucí možnost vzniku františkánské fakulty, která např. na Slovensku existovala až do roku 1950.¹⁸²

Jádrem Studia catholica byla tzv. Akademická sekce, která obsahovala sedm oborů,¹⁸³ z nichž první - theologický, byl povinný pro všechny posluchače. Ve správě o dosavadní činnosti Studia catholica z roku 1947 se uvádí: „Trvale již několik let pracuje v sekci akademické obor theologický, který podává především během 4 let úplnou a podstatnou synthesi katolické nauky a víry, počínaje základní theologií a přes dogmatiku, biblistiku a theologii morální, konče asketikou.“¹⁸⁴ Dále vznikly obory: filosofický (dějiny filosofie a křesťanské filosofické směry), historický (dějiny národů vzhledem ke katolictví), právní (právo přirozené a církevní), přírodovědecký (základy poznání přírody, jakožto předpoklady filosofického poznávání), lékařský (vysvětlování styčných bodů katolické věrouky a mravouky s lékařskou vědou a praxí), sociální (osvětlování společenských rozdílů a hledání cesty společného blaha) a umělecký (vykládající zákony krásy a dějiny umění). Každý semestr obsahoval dvanáct až čtrnáct hodin přednášek z každého oboru. Později se ukázala potřeba propojit více teoretické poznatky s praktickým životem a vzniká druhá sekce – Katolická akce, která obsahuje obory: theoretický (základy a provedení Katolické akce), pedagogický (dějiny a směrnice katolické výchovy) a sociální praxe (zásady a provádění účinné křesťanské pomoci sociálně slabým)¹⁸⁵. Souběžně s těmito sekcemi existovaly ve Studiu catholicu ještě dva samostatné útvary: Vyšší náboženský kurz otců dominikánů pro náboženskou výuku širších vrstev a Sociální škola pro speciální výuku sociálních pracovníků. P. Jan Evangelista Urban sám se zaměřoval zvláště na vzdělávání katolických lékařů, pro

¹⁸¹ Srov. V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 26-27.

¹⁸² Na Slovensku existovalo bohoslovecké studium v Bratislavě od roku 1921 a od roku 1926 v Žilině (obnovené pak od roku 1941). Řádové gymnázium bylo zřízeno v roce 1926 v Malackách a dostalo název *Súkromné gymnázium Rádu svätého Františka s právom verejnosti v Malackách*. Srov. F. JURČOVIČ, *Františkáni na Slovensku (minulost a prítomnosť do konca 20. storočia)*, s. 56-62. Srov. *Rozhovor s bratrom Radimem Jáchymem*, s.7.

¹⁸³ Někde se v literatuře i v indexech používá výraz „odbor“ a někde „obor“. Oběma výrazy je myšleno to samé.

¹⁸⁴ *Správa o dosavadní činnosti SC z roku 1947*, NA, ŘF, inv. č. 3271, kart. 209.

¹⁸⁵ *Studijní ústav STUDIUM CATHOLICUM v Praze*, s. 3-8.

kteří vznikla společnost sv. Lukáše, jejímž byl P. Urban od roku 1937 do roku 1950 duchovním rádcem. Druhou zvláštní skupinou, jejímuž postgraduálnímu vzdělávání se v rámci Studia catholica začíná věnovat, jsou kněží, kteří se schází od roku 1945 až do roku 1949. Mezi ty, kteří vedli toto do vzdělávání kněží patřili: Dr. Mádr, Dr. Zvěřina, Kohlíček, Matoušek, Šebor, Heidler, Pokorný, Dr. Mandl, Otčenášek a další.¹⁸⁶ Tomuto kurzu pro kněze předcházelo ještě provizorní studium bohosloví. Po uzavření bohoslovecké fakulty v Praze v Dejvicích Němci v roce 1939, bylo studium pro řeholníky přesunuto právě na ústav Studia catholica a trvalo téměř až do konce druhé světové války. Diecézní seminaristé se přesunuli většinou do Bohosudova.¹⁸⁷ Z profesorů, kteří vyučovali na SC řeholní kleriky to byli např. P. Ambrož Tobola, P. Kapistrán Vyskočil, P. Miklík, redemptorista, P. Kajpr a další.¹⁸⁸ Do prvního ročníku v roce 1939 nastoupili tři františkáni. Do dalšího již dvanáct nebo třináct.¹⁸⁹

Studium catholicum schválil a potvrdil 26. srpna 1937 na tři roky pražský arcibiskup kardinál Karel Kašpar za účelem, aby „tento podnik dosáhl dalších pokroků ve vzdělávání myslí věřících ano i nevěřících, aby rovněž pomáhal ke křesťanskému uspořádání mravů a života.“¹⁹⁰ Projekt svěřil pod ochranu Katolické akce a svěřil jej Apoštolátu Třetího řádu sv. Františka, který byl zároveň jeho vlastníkem a správcem a P. Urbana ustanovil prefektem tohoto studia.¹⁹¹ „V roce 1938 bylo v letním semestru zapsáno už 200 posluchačů. Vyučovalo se v zimním semestru 360 hodin. (...) V roce 1939 bylo zapsáno 194 posluchačů (90 řádných, 104 mimořádných).“¹⁹² Během války fungoval ústav v omezené míře. Po válce, 17. září 1947, znovu potvrzuje obnovené studium tentokrát arcibiskup Beran. Rectorem studia je opět jmenován P. Urban, řádných docentů je pět a mimořádných je sedm.¹⁹³ Obnovené studium se

¹⁸⁶ Srov. V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 29-30.

¹⁸⁷ P. Šimon Zuska vzpomíná na uzavření pražské fakulty: „*Tak my šli jeden den ráno na univerzitu no a tam – ještě jsem šel v hábitu a plášti, protože bylo chladno a na silnici jsem viděl jednoho s kulometem Němce, ležel a mířil ke kolejím k univerzitě a já šel klidně dál. Já nevěděl, o co jde. Tam v dálce jsem viděl autobusy a něco jsem zaslechl, že vybírají z kolejí studenty a že je odvázejí do Ruzyně na letiště, kde je postavili na ty rampy odletu, že je svékli a stříkali na ně vodu, aby všichni udělali něco. No a já šel dál. Nevěděl jsem, o co jde. A najednou slyším: „Rauss!“ a dostal jsem facku. No tak jsem se sebral a „zpátky“, tak zpátky. Dál jsem nešel a co nejdřív, abych se dostal dolů. Tam bylo hromadu lidí, jak se dívali na to.“* Rozhovor II s bratrem Šimonem Jaroslavem Zuskou (Studium catholicum), s. 1.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 1.

¹⁸⁹ P. Šimon Zuska ještě vzpomíná na osazenstvo SC: „*Říkám, z počátku tam byli tři v něm, protože tam bylo těch šest nebo sedm jezuitů mladých, tři premonstráti a my jsme byli tři. Ten Škarvada se tu ukazoval, takže těch deset-dvanáct nás tam klidně bylo. Jenomže ti jezuiti se potom brzo ztratili. Kajpr zůstal jako profesor, ale ti studenti, to odtáhlo všechno do Říma. No my jsme to prodělávali za války a když přišel ten čas, kdy začali do Německa povolávat na práci, to bylo někdy v roce 1943, tak ti, co se narodili v roce 1919, museli na práci. A nás, aby zachránili, teda vysvětili o rok dřív.“*

¹⁹⁰ *Studijní ústav STUDIUM CATHOLICUM v Praze*, s. 3-5.

¹⁹¹ Srov. tamtéž, s. 5.

¹⁹² V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 28.

¹⁹³ NA, ŘF, inv. č. 3271, kart. 209.

už opravdu přibližuje myšlenku Universitas catholica. Tuto možnost bohužel zhatí další totalita, tentokrát komunistická.¹⁹⁴

Všichni řádně ustanovení docenti, kteří museli mít akademickou hodnost, tvořili sbor docentů, který tvořil osnovy a vylepšoval studijní programy, volil docenty na následující období a spolurozhodoval o přijímání nových uchazečů.¹⁹⁵ Nejvyšší správa připadala pražskému arcibiskupovi, jehož zastupoval arcibiskupský komisař. Arcibiskup také spolu s provinciálem františkánů tyto studenty potvrzoval. Zástupcem komisaře byl pak prefekt studia.¹⁹⁶

Pro přijetí na tento ústav se vyžadovala zkouška dospělosti (maturita) na kterémkoliv středoškolském ústavu. Ale přijat mohl být i uchazeč bez maturity k mimořádnému studiu, uznal-li jej schopným docent studia ve shodě s prefektem. Každý žadatel obdržel seznam přednášek, dotazník a index (viz Příloha č. 11). Zápisné činilo 2 Kčs a příspěvek za jednu přednáškovou řadu v jednom pololetí rovněž 2 Kčs. Pro přijetí do sekce Katolické akce se nevyžadovala maturita. Po dvouletém studiu mohl absolvent získat absolutorium, tj. potvrzení, že prošel celým kurzem Studia catholica. Přednášky se konaly v 2. patře přední budovy františkánského kláštera a to k večeru mezi pátou a devátou hodinou.¹⁹⁷

Studium catholicum mohlo vydávat i vědecké knihy a časopisy a zřizovat vlastní knihovny.¹⁹⁸ V roce 1945 se P. Urban snaží zakládat „vědecký časopis pro tvorbu katolické synthesy ze všech vědních oborů, časopis kritický a pracovní“ s názvem Studium a měl být měsíčníkem.¹⁹⁹

V roce 1948 vznikl při Studiu catholicu Odbor (ústav) pro náboženský národopis, který měl za účel: „Vědecké prozkoumání všech zjevů spadajících do odboru náboženského a církevního národopisu, do dějin náboženského kultu nebo jejich pomocných disciplin.“²⁰⁰ Dále bylo jeho účelem založení odborné knihovny a sbírky národopisných předmětů, založení národopisných středisek a regionálních sbírek zvláště v konventech řádů a nakonec poradní činnost publikační, filmová a rozhlasová. V návrhu ke schválení se uvádí již bohatá dosavadní

¹⁹⁴ Srov. V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 29.

¹⁹⁵ Srov. *Statuta studia Catholica*, Art. X./b, in *Studijní ústav STUDIUM CATHOLICUM v Praze (idea instituti studiorum studium catholicum pragrae)*, s. 9.

¹⁹⁶ Srov. tamtéž, Art. IX.; *Správa o dosavadní činnosti SC z roku 1947*, in NÁRODNÍ ARCHIV, ŘF, inv. č. 3271, kart. 209.

¹⁹⁷ Srov. tamtéž, s. 19; *Správa o dosavadní činnosti SC z roku 1947*, in NÁRODNÍ ARCHIV, ŘF, inv. č. 3271, kart. 209.

¹⁹⁸ Srov. *Statuta studia Catholica*, Art. X./b, in *Studijní ústav STUDIUM CATHOLICUM v Praze*, s. 10.

¹⁹⁹ Srov. *Návrh dopisu neznámému doktorovi o podporu při myšlence zřízení nového časopisu Studium*, in NÁRODNÍ ARCHIV, ŘF, inv. č. 3271, kart. 209. Nepodařilo se mi zjistit, zda tento časopis nakonec opravdu začal vycházet.

²⁰⁰ *Návrh pro zřízení Odboru pro náboženský národopis*, in NÁRODNÍ ARCHIV, ŘF, inv. č. 3271, kart. 209.

činnost např. v oblastech studia a spolupráce s lužickými Němci, přípravy národopisného filmu nebo poradní činnost při národopisných poutích politických vězňů.²⁰¹

V zimním semestru roku 1947 má řád akademický šest oborů a Akce katolická dva. Theologický obor má tři obory přednášek, filosofický tři a přírodovědecký tři.²⁰² Pro názornost uvádím seznam přednášek z letního semestru roku 1948²⁰³:

Akademická sekce

Obory:

Theologický

Ř. doc. PhDr. Jan Ev. Urban OFM

„Zrození a život v Bohu živém (*Theologia Sacramentorum baptismi, confirmationis et ordinis*)“

„Rozumové cesty k Bohu (*Viae intellectus ad Deum*)“

„Nositelé duchovního života (*Media vitae spiritualis ex parte Dei*)“

Filosofický

Ř. doc. prof. Antonín Pavelka

„Základy rozumového myšlení (*Fundamenta philosophiae logicae*)“

„Úvod do spekulativní psychologie (*Introductio in psychologiam speculativam*)“

Mř. doc. PhDr. Rudolf Voříšek

„Od Descartesa k existenciální filosofii (*A cartesio ad philosophiam existentialem processus*)“

Přírodovědecký

Ř. doc. RNDr. Arthur Pavelka²⁰⁴

„Seminář logiky (*Exercitia logica*)“

Ř. doc. RNDr. Jan Martinovský

„Psychologie zvířat (*Psychologia animalium brutorum*)“

²⁰¹ Srov. tamtéž.

²⁰² Srov. *Definitivní potvrzení studijního ústavu Studium Catholicum*, in NÁRODNÍ ARCHIV, ŘF, inv. č. 3271, kart. 209.

²⁰³ *Seznam přednášek na studijním ústavě Studium – catholicum v Praze v letním semestru roku 1948*, s.1-6.

²⁰⁴ Arthur Pavelka byl senátorem československé strany lidové a inspektorem ČSL státních drah v Olomouci. In *Serafínské květy* 24, 1926, č. 1, s. 14.

Technický

Ř. doc. RNDr. Arthur Pavelka

„Seminář filosofie techniky (*Philosophia artis technicae*)“

Historický

Mř. doc. Dr. Václav Davídek

„Vybrané kapitoly z dějin pražských národních (*Partes selectae rerum gestarum Pragae et Bohemiae*)“

Mř. doc. Dr. Václav Davídek a Mř. doc. Josef H. Rokyta

„Vybrané kapitoly z české sakrality (*Artis sacrae in partes selectae*)“

Lékařský

Ř. doc. PhDr. Jan Ev. Urban OFM

„Mravní normy pro lékaře plynoucí z VII. a VIII. přikázání desatera (*Leges morales a praecepto VII. et VIII. Decalogi medicis provenientes*)“

Umění

Mř. doc. arch. Jaroslav Čermák, Mř. doc. univ. prof. PhDr. Růžena Vacková, Mř. doc. ThDr. Josef Zvěřina, Mř. doc. PhDr. Bedřich Svoboda

„Prvková skladba uměleckého díla (*Elementa operis artis*)“

(I. kurs theoretický a II. kurs praktický)

Sekce Akce katolické

Mř. doc. ThDr. Alexander Heidler

„Katolická akce (*Actio catholica*)“

Mř. doc. Josef H. Rokyta

„Církevní rok a lidová víra (*Annus sacer et fides vernacula*)“

Albert Vyskočil

„Historie a problematika duchovního českého zpěvu (*Cantus spiritualis in Bohemia fata et questio*)“

„Křesťanská sociologie (*Sociologia christiana*)“

Během doby trvání se vystřídal na Studiu catholicu mnoho docentů. Mezi jinými uvádíme tyto²⁰⁵:

v Akademické sekci:

V oboru:

Theologickém: PhDr. Jan Ev. Urban OFM, P. Gen. Lekt. Dr. R. Ambrož Tobola OFM

Filosofickém: Univ. prof. P. Th. PhDr. Jan Kapistrán Vyskočil OFM, Prof. Antonín Pavelka Ap. Fr., PhDr. Rudolf Voříšek, Prof. Dr. František Müller

Přírodovědeckém: Prof. Artur Pavelka, Prof. Dr. Jan Martinovský

Lékařském: Univ. prof. MUDr. J. Babor, PhDr. Jan Ev. Urban OFM

Umění: Arch. Jaroslav Čermák, Univ. prof. PhDr. Růžena Vacková, ThDr. Josef Zvěřina, PhDr. Bedřich Svoboda, O. A. Tichý, P. Jan N. Štikar

Historickém: Univ. prof. P. Th. PhDr. Jan Kapistrán Vyskočil OFM, Prof. Dr. Bogdan Chudoba, Dr. Bedřich Svoboda, Dr. Václav Davídek, Doc. Josef H. Rokyta

Literárním: Albert Vyskočil

Technickém: Prof. Artur Pavelka

Právnickém: PhDr. Alfred Fuchs

v sekci Katolické akce:

PhDr. Jan Ev. Urban OFM, ThDr. Antonín Heidler, JUDr. František Machula, Prof. Antonín Pavelka Ap. Fr., Prof. Jana Mikešová Ap. Fr., Prof. S. Laurencie Ap. Fr., P. Kanut Janů OFM, Bonaventura Růžičková Ap. Fr. Stát. dipl. ošetřovatelka, Anděla Schubertová Ap. Fr., Aloisie Sylva-Taroucová Ap. Fr., Eleazar Tax Ap. Fr., Josef H. Rokyta, Boh. Prknová Ap. Fr., Albert Vyskočil

v sekci sociologické:

V oboru křesťanské sociologie: Prof. Th.PhDr. F. Krus SJ, JUDr. V. Hájek, P. Šilhan SJ, Simeon Ghelfand, František Machula

²⁰⁵ Srov. *Seznam přednášek studijních kurzů České ligy akademické v zimním semestru 1936-1937; Seznam přednášek na studijním ústavu Studium catholicum ve studijním roce 1945-1946 v zimním pololetí*, 1 s.; *Seznam přednášek na studijním ústavě Studium catholicum v Praze v letním semestru roku 1948*, s.1-6; *Studijní ústav STUDIUM CATHOLICUM v Praze*; V. VENTURA, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo*, s. 26-30.

v sekci teologické (dominikáni):

v oboru:

Filosofie náboženství: P. Dr. Metoděj Habáň OP

Věřoučném: P. ThDr. Reginald Dacík OP

Mravoučném: P. ThDr. Silvestr Braitó OP

Pro Písmo svaté: P. ThDr. Pavel Škrabal OP, P. ThDr. Prokop Švach OP

Pro církevní dějiny: P. prof. Augustin Scherzer OP, P. ThDr. Jeroným Škrabal OP, P. ThDr.

Jeroným Jurák OP, P. Vojtěch Müller OP

Studium catholicum definitivně ukončuje svou činnost v roce 1949 s příchodem komunistické totality.²⁰⁶

2.5 Některé další významné osobnosti mezi léty 1900 – 1950

Kromě dvou zřejmě význačných a nepřehlédnutelných osobností P. Vyskočila a P. Urbana můžeme najít i další, kteří svou měrou přispěli k utváření františkánské teologie a spirituality.

2.5.1 Bonaventura Josef Wilhelm

Bonaventura J. Wilhelm se narodil 19. března 1873 v Domažlicích. Vystudoval gymnázium a 7. září 1892 měl oblačku u františkánů. Roku 1896 složil slavné sliby a 10. ledna 1897 byl vysvěcen na kněze. Působil v Praze, ve Voticích a v Hostinném, kde byl také delší dobu představeným kláštera, dále v Uherském Hradišti, Bechyni, Jindřichově Hradci, Plzni a Zásmukách. Opravil mnoho klášterů a kostelů. Působil delší dobu jako ředitel III. řádu sv. Františka. Napsal trojdílný životopis svatého Františka a několik dalších životopisů františkánských svatých. Je významný zvláště tím, že zahájil v tehdejší „nové době“ františkánské písemnictví v českém jazyce. Uspořádal také archivy a bibliotéky všech františkánských konventů v Čechách. Zemřel 1. května 1937.²⁰⁷

Dílo:

J. B. Wilhelm, OFM, *Svatý Antonín Paduánský*, Brno, 1900, 254 s.

²⁰⁶ Srov. *Historia franciscana*, s. 93.

²⁰⁷ Srov. *P. Bonaventura Wilhelm OFM*, in *Přítel františkánských misí* č. 2, 1937, s. 39-40.

- , *Svatá Alžběta – patronka III. řádu sv. Františka*, Nová Paka, 1905, 190 s.
- , *Svatý Bernardin Sienský (1380 – 1444)*, Brno, 1905, 303 s.
- , **Minařík, K., OFM**, *Dějiny Klášterů františkánských v Čechách a na Moravě*, Třebíč, 1909-10, 128 s.
- , *Regulní knížka třetího řádu Serafínského otce sv. Františka z Assisi*, Praha, 1922, 464 s.
- , *K jubileu smrti sv. Františka*, ČKD 1926 (r. 67), s. 453-460.
- , *Svatý František Serafínský – zakladatel tří řádů*, Praha, 1926, 143 s.
- , *Recenze na knihu B. Stýbla: Regulní knížka Třetího řádu Serafínského Otce, sv. Františka z Assisi*, Praha, 1922, ČKD 1928 (r. 69), s. 575-579.

Publikoval také dlouho v Serafínském praporu a Serafínských květech.

2.5.2 Klement František Minařík²⁰⁸

František Minařík (viz Příloha č. 15) se narodil 4. února 1883 ve Všetulích u Holešova. Do františkánského noviciátu vstoupil 11. září 1902, věčné sliby složil 1. listopadu 1906, 28. prosince 1906 byl vysvěcen na kněze. V letech 1941 – 1946 byl provinciálem. „Dodnes má hodnotu jeho badatelská a literární činnost o historii české františkánské provincie, zvláště o čtrnácti pražských mučednících, o nichž napsal vícekrát vydanou knihu a řadu článků.“²⁰⁹ Mezi jeho další význačné zájmy patřila poezie a hudba. Složil i vánoční mši z lidových koled s orchestrem. Roku 1939 byla v divadle Na Slupi představena jeho čtyřtaktová divadelní hra Anežka Přemyslovna, za kterou také v roce 1940 obdržel cenu Duchovní akademie české.²¹⁰ Roku 1950 byl internován s představiteli řádů v Želivě a po rozpuštění centralizačního tábora byl převezen na Moravec, kde umírá 1. srpna 1971 ve věku 88 let.

Dílo:

- Minařík, K., OFM**, *Venerabiles martyres pragensis, O.F.M.*, Firenze, 1930, 42 s.
- , *Provinciál Bernard Sannig, učenec, spisovatel a organisátor františkánské provincie (1637-1704)*, ČKD, 1920-30(ročník 61 (86) – 71 (96)).
- , *Pražští mučedníci*, nakladatelství Serafín, Bratislava, 29 s.

²⁰⁸ Srov. *Historia franciscana*, s. 95.

²⁰⁹ *Historia franciscana*, s. 96.

²¹⁰ Srov. *České slovo*, 29.11. 1939, s.7.

- , *Poutní místo Hájek u Prahy*, Přerov, 1941, 15 s.
 - , *Památník ke cti čtrnácti mučedníků pražských z řádu františkánského*, Praha, 1929, 16 s.
 - , **J. B. Wilhelm, OFM**, *Dějiny Klášterů františkánských v Čechách a na Moravě*, Třebíč, 1909-10, 128 s.
 - , *Vikáři české františkánské provincie od r. 1451 až do r. 1517*, in Sborník Historického kroužku, Praha 3-4/1914 a 1/1915 a 1/ 1916.
- Romány:
- , *Rytíř v zíněném rouchu*, Brněnské tiskárny v Brně, 1947, 251 s.
 - , *Sv. František v Turbanu*, 413 s.

2.5.3 Dr. Ambrož Jaroslav Tobola²¹¹

Ambrož Jaroslav Tobola (viz Příloha č. 2) se narodil 28. 4. 1910. Do noviciátu v Kadani vstoupil 29.8.1926. V letech 1939-32 studoval na filosoficko-teologickém studiu v Tyrolské františkánské provincii. V roce 1933 maturoval na Jiráskově gymnáziu v Praze. V letech 1934-1938 studoval teologii v Praze na Theologické bohoslovecké fakultě. Mezi léty 1938-1940 pobýval na studiích na universitě Antonianum v Římě, kde studoval dogmatickou teologii a napsal závěrečnou doktorskou práci o platnosti a účinnosti svátostí před reformou Řehoře VII. (přesněji viz níže), kterou psal u známého františkánského teologa Karla Baliče, který se zapsal do dějin teologie především v oblasti mariologie (viz Příloha č. 5). Po návratu v roce 1941 přednášel teologii na arcibiskupském gymnáziu, protože universitní profesori po uzavření vysokých škol nesměli přednášet. Zároveň také vyučoval nějaký čas na františkánském ústavu Studium catholicum. Měl prý jisté výhrady k vyučování dogmatické teologie na pražské bohoslovecké fakultě.²¹² Zemřel zřejmě násilnou smrtí ve vyšetřovací vazbě v Jihlavě asi 14. března 1953.

Dílo:²¹³

Dr. A. Tobola, OFM, *De validitate et efficacitate Sacramentorum ministri indigni ante reformationem Gregorii VII. (an. 1000 – 1067)*, Roma, 14.3. 1941.²¹⁴

²¹¹ Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Tobola, 10-2; *Historia franciscana*, s. 111.

²¹² Srov. *Zvukový záznam z rozhovoru s P. Otou Mádrem*.

²¹³ Všechna díla vyjma prvního a posledně uvedeného jsou in Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

²¹⁴ Srov. např. *Index Ambrože Toboly z Antoniana*, Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné,

- , *De gratia*, 39 s.(strojopis A4).
- , *De sacramentis in genere*, 22 s.(strojopis A4).
- , *De Deo creante*, 43 s.(strojopis A4).
- , *De Verbo incarnato*, 27 s.(strojopis A4).
- , *Soteriologia*, 14 s.(strojopis A4).
- , *Mariologia*, 11 s.(strojopis A4).
- , *Kláster františkánský v Plzni*, Plzeň 1937, 24 s.

2.5.4 Cyril Josef Kadlec²¹⁵

Cyril Josef Kadlec se narodil roku 1912 v Plzni, kde také v roce 1923 maturoval. V letech 1931-1934 studoval na bohoslovecké fakultě UK v Praze. Pak v letech 1934-36 v Tyrolském Schwazu a pak byl spolu s Ambrožem Tobolou na studiích v římském Antonianu, kde dokončil studium jako doktor církevního práva s prací: *De mente ecclesiae catholicae circa legislationem dissidentium orientalium ritus byzantini in re matrimoniali*. Po návratu do Prahy pracoval od roku 1942 na arcibiskupství jako církevní právník a pak byl jmenován prvním farářem nově zřízené farnosti bl. Anežky České na Spořilově.

2.5.5 Šimon Jaroslav Zuska²¹⁶

Jaroslav Zuska se narodil 30. 12. 1918 v Uherském Hradišti. Jeho otec byl zámečník, matka převážně v domácnosti. Studoval gymnázium v Uherském hradišti. V roce 1936 vstoupil k františkánům do Prahy a v noviciátu přijal jméno Šimon. Na nátlak rektora semináře Berana museli františkáni dodělat ještě dva roky gymnázia a tak byla většina posílána na Slovensko do františkánského gymnázia v Malackách. Bratr Šimon gymnázium dostudoval v Praze na Vinohradech. Během studií prodělal tetanus a téměř zemřel. V roce 1939 složil maturitní zkoušku a nastoupil na bohosloveckou fakultu v Praze. Po uzavření fakulty dostudoval teologii na Studiu catholicu a byl v roce 1943 předčasně vysvěcen na kněze biskupem Eltschknerem. Poté byl poslán studovat geografii, ze které stihl ukončit jen tři ročníky. V roce 1948, kdy P. Šimon působil jako kaplan u Panny Marie Sněžné, poté, co na něho byl vydán zatykač, utekl do Německa, kde asi 2 roky pracoval jako velitel utečeneckého

Tobola, 10-2.

²¹⁵ Srov. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Cyril Kadlec.

²¹⁶ Srov. *Rozhovor s b. Šimonem Zuskou*, OFM.

tábora pro 1200 Čechů. Poté se dostal do španělské Valencie, kde žije dodnes. Ve španělském Madridu vystudoval lektorát z církevního práva (viz Příloha č. 6), které přednášel tamním bohoslovcům na řádové koleji v Onteniente. Uspořádal ve španělské provincii Valencie provinční archiv a provinční knihovnu. V roce 1952 objevil v El Escorialu ve Španělsku ostatky sv. Anežky České²¹⁷, což umožnilo také pozdější proces kanonizace.²¹⁸ Účastnil se většinou jako překladatel nebo sekretář čtyř generálních kapitul řádu. Pracuje jako šéfredaktor časopisu pro františkánskou spiritualitu. Nyní se tento časopis vydává v 9500 exemplářích měsíčně. Přeložil mnoho článků a několik knih do španělštiny. Během svého pobytu udržoval písemné kontakty s bratry v Čechách a snažil se je finančně i jinak podporovat. Pomáhal také s korespondencí při tajných volbách a jmenováních představených v Čechách. Vedl korespondenci i s arcibiskupem Beranem a biskupem Škarvadou a dva roky posílal zprávy o utlačování české církve, které dostával z Říma, do španělských a amerických novin.

Dílo:

Zuska, Š.J., *Idea kněze u sv. Pavla*, ČKD 1941 (r. 81), s. 275-280.

Překlad z francouzštiny do češtiny: Michael Quoist, *Setkání*, Řím, 1967.

Překlad z němčiny do španělštiny: Leonhard Lehmann, *Franziskus – Meister des Gebets*, Dietrich-Coelde-Verlag, 1989.

Od roku 1971 vydává ve Valencii časopis *Selecciones de Franciscanismo*, do kterého kromě své funkce šéfredaktora překládá články z různých světových jazyků.

²¹⁷ Konkrétně našel skříňku č. 7 s celistí svaté Anežky s číslem reg. 0508. Srov. *Dopis provinciálního ministra z 15.2. 1982*, Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří 9-3.

²¹⁸ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 399.

3 Jan Baptista Josef Bárta a studium od roku 1950 – 1968

Toto období je charakterizováno nejprve násilnou represí, pronásledováním a vězněním ze strany vládnoucího komunistického režimu a na druhé straně hledáním, vytvářením tajných struktur a funkčního prozatímního systému uvnitř řádu v Čechách. V této době vznikly z iniciativy františkánů dva zajímavé projekty a to sice tzv. Velká teologie – převážně pro studium budoucích adeptů kněžství a tzv. Malá teologie pro vzdělání řeholních sester a františkánských řeholníků – nekněží. Jedním z neaktivnějších organizátorů těchto projektů byl P. Jan Baptista Bárta.

3.1 Jan Baptista Josef Bárta – život a dílo²¹⁹

Josef Bárta (viz Přílohy č. 12,14) se narodil 18. března v Příbrami v rodině autodopravce. Ve stínu Svaté Hory do sebe nasál křesťanskou víru. Za svého mládí navštěvoval skautský oddíl. Vystudoval reálné gymnázium v Příbrami. Po započatém noviciátu byl od roku 1940 do roku 1941 na totálním nasazení v Německu, kde dozrálo jeho řeholní povolání. Roku 1942 vstoupil do noviciátu. Roku 1942 byl s Janem z Kříže Podlahou poslán znovu na práci do Německa. Za necelé tři roky pak absolvoval teologii v Praze (1945 – 1947). 4. července 1944 skládá své časné sliby a 12.1. 1947 s dispensem z Říma věčné sliby. Na kněze byl vysvěcen 9. 3. 1947 Josefem Beranem²²⁰. 1947 – 1949 působil jako administrátor v Kadani, 1949 – 1950 v Praze. „V té době pracoval na své doktorské práci o generálních seminářích a pastoraci za Josefa II.. Samotnou práci ještě stihl dokončit, ale kvůli změně politických poměrů už ji nemohl obhájit.“²²¹ „Měl dělat doktorát z teologie, protože františkáni chtěli otevřít vlastní teologickou fakultu – k tomu bylo nutné, aby měli pět doktorů teologie.“²²² V roce 1949 navštívil biskupa Trochtu, který jej vybavil mimořádnými pravomocemi – směl např. biřmovat a dostal také na starost Katolickou akci.²²³ 13. dubna 1950 byl s ostatními spolubratry internován v Hejnicích, v Bohosudově a ještě v srpnu 1950 přesunut s ostatními představenými řádů, kteří nebyli přímo odsouzeni, do internačního tábora

²¹⁹ Srov. NA, ŘF, i.č. 998, kart. 38; R. M. JÁCHYM, *Otec Jan Baptista Bárta, jak jsem ho znal*, Poutník, 4/1997, s. 12-14; R. M. JÁCHYM, *Jan Baptista Bárta*, in: sborník ČKA: Život se tvoří z přítomné chvíle – Česká katolická teologie po druhé světové válce, s.63-66; K. DACHOVSKÝ, *Cesta františkánského kněze Jana Bárty*; V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 179.

²²⁰ Srov. K. DACHOVSKÝ, *Cesta františkánského kněze Jana Bárty*, s.6.

²²¹ V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 179.

²²² K. DACHOVSKÝ, *Cesta františkánského kněze Jana Bárty*, s.19.

²²³Srov. tamtéž, s.7.

Želiv, odkud ještě téhož roku s nemocným spolubratrem P. Maráškem utekl. Nějaký čas se skrýval a působil v tajných kroužcích pro katolickou mládež. V té době se pohyboval s falešnými doklady na jméno MUDr. Václav Novák. V dubnu 1951 byl zatčen a 1. 11. 1952 byl odsouzen na 20 let.²²⁴ Prošel všemi pověstnými věznicemi. Vyšetřovací vazba na Ruzyni, Leopoldov, oddělení „L“ (jako likvidace) v Jáchymově, tábor „Svatopluk“ na Slavkovsku, příbramské doly, znovu Jáchymov – tentokrát oddělení „C“, Pankrác, Ruzyně, Mírov a nakonec Valdice.²²⁵ „Ve vězení mu prý profesori uznali doktorát a napsali i diplom, který je zazděný ve Valdicích.“²²⁶ Po propuštění v roce 1966 pracoval v Příbramských dolech, kde již na základě určité znalosti některých dokumentů II. vatikánského koncilu vypracoval tzv. „Malou teologii“.²²⁷ Na Syntéze učení víry, která tvoří část Malé teologie začal pracovat již ve vězení na Mírově.²²⁸ Ke studiu Malé teologie studiu pak po roce 1968 dokázal přesvědčit více než tisíc sester různých kongregací a tak je vytrhnout z nucené izolace. V době pražského jara se podílel na vedení „Sekretariátu řeholních společností“, předchůdci dnešní „Konference vyšších řeholních představených“. V tomtéž roce založil ve Vrchlabí komunitu mladých bratří kněží, které doučoval teologii a chtěl jít učit do Litoměřic. Také byl v letech 1968 až 1970 členem teologické komise.²²⁹ Podruhé se pokusil získat doktorát a obdržel souhlas pro duchovní činnost u sester ve Slatiňanech. 12.5. 1969 měl u Hradce Králové vážnou autohavárii.²³⁰ Po rozpuštění komunity ve Vrchlabí a ztrátě státního souhlasu odešel do invalidního důchodu a usadil se až do smrti v Liberci, odkud organizoval život a studium bratří a sester. Souběžně s Chartou 77 organizoval spolu s P. Benešem a jezuitou Šilhanem jakousi chartu řeholníků, kterou ale většina řeholních představených nepodepsala, ale jejíž text vysílalo rádio Vatikán.²³¹ Začátkem 70. let dostal P. Bárta nejdříve úřední napomenutí, jehož pochopitelně nedbal, následovala řada domovních prohlídek a zabavování materiálů a knih, což podstatně ztěžovalo studium. „Od 25. 11. 1980 byl pro tuto činnost 3 měsíce ve vazbě a 7. dubna 1982 byl spolu s P. Trojanem odsouzen za maření státního dozoru nad

²²⁴ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 388.

²²⁵ Srov. K. DACHOVSKÝ, *Cesta františkánského kněze Jana Bárty*, s.19-25.

²²⁶ R. M. JÁCHYM, *Otec Jan Baptista Bárta, jak jsem ho znal*, Poutník, 4/1997, s. 14.

²²⁷ P. Říský vzpomíná, že mu tehdy P. Bárta říkal: „Vidíš, tyhle všechny knihy mám prostudované. Já se tam mohu zamknout a studuji, studuji a studuji.“ *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 1.

²²⁸ Katecheze, které sestavoval po poradě s různými odborníky – spoluvězni, psal na cigaretový papír a schovával ve slamníku. Srov. A. HOFMANOVÁ *Rozsvítil jsem lampu*, s.39; *Zvukový záznam z rozhovoru s P. Otou Mádnem*.

²²⁹ Srov. *Jmenovací dekret teologické komise*, Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Rok 1968 – 8-1.

²³⁰ Srov. K. DACHOVSKÝ, *Cesta františkánského kněze Jana Bárty*, s. 26.

²³¹ Srov. tamtéž, s.29.

církvemi na 18 měsíců. (Po odvolání mu byl trest snížen na 16 měsíců.)²³² Pro špatný zdravotní stav nemohl nastoupit trest a vyčerpán vším zemřel „za volantem“ 9. prosince 1982 u Hradce Králové.

Kdybychom chtěli mluvit o díle P. Bárty, tak jak říká P. Radim Jáchym „Nebyl teoretikem v akademickém slova smyslu, nebyl teologem promýšlejícím novým způsobem věčné pravdy v tichu pracovny“²³³, ale přesto byl „pronikavým myslitelem, spíše prorokem, který dovede vystihnout, co doba vyžaduje, vytvořit to pro denní život a prosadit v praxi.“²³⁴ „P. Bárta vytvořil český překlad Liturgie hodin s použitím Renčova překladu žalmů a Škráškova překladu hymnů. Díky tomuto českému průkopnickému překladu se tisíce kněží, bratří, sester i laiků mohli modlit a zamilovat si koncilem upravené hodinky.“²³⁵ (Viz Příloha č. 13) Předtím již v roce 1947 vydal ve Vyšehradu český text Žaltáře římského breviáře s použitím Hegerova překladu žalmů. Přeložil s týmem spolupracovníků také Františkánské prameny – spisy sv. Františka a jeho nejstarší životopisy a další svědectví a dokumenty, a to nejprve ve čtyřsvazkovém vydání, které se mu podařilo doručit tajně do Říma, kde vyšly v Křesťanské akademii. Kromě toho zpracovával řadu drobných prací z duchovního života, zejména františkánského.²³⁶ Co se týká jeho vědecké dráhy tak, „někdy v druhé polovině 70. let zpracoval a pokusil se předložit na Katolické universitě v Lublinu v Polsku disertační práci, ve které srovnává religiozitu a její vývoj ve středoevropské oblasti, avšak pro jazykové problémy a nové pronásledování ani tato snaha nedospěla do konce.“²³⁷ Pak se ještě pokusil provinciál P. Aleš Zlámal požádat o udělení čestného doktorátu na římské františkánské universitě Antonianu, ale ani zde se nedosáhlo cíle.

Dílo:

Žaltář římského breviáře, uspořádal P. Jan Bárta OFM. Vyšehrad, Praha, 1947.

Františkánské prameny I. (Řehole a povzbuzení, listy, chvály a modlitby), sestavil a

přeložil kolektiv překladatelů pod vedením P. J. B. Bárty, strojopis, 508 s.

BÁRTA, J.B., *Filosofie – Úvod a dějiny* (1.arch), edice Malá teologie, Sekretariát

²³² V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 179.

²³³ R. M. JÁCHYM, *Jan Baptista Bárta*, in: sborník ČKA: *Život se tvoří z přítomné chvíle – Česká katolická teologie po druhé světové válce*, s. 66.

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ R. M. JÁCHYM, *Jan Baptista Bárta*, in: sborník ČKA: *Život se tvoří z přítomné chvíle – Česká katolická teologie po druhé světové válce*, s. 65.

²³⁶ Srov. tamtéž, s. 63-66.

²³⁷ *Historia franciscana*, s. 117.

- řeholních společností, Slatiňany. – Služba bratřím a sestrám. Pro vnitřní potřebu, Srpen 1968, 25 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Filosofie – Logika (Dialektika a kritika)* (2.arch), edice Malá teologie, Sekretariát řeholních společností, Slatiňany. – Služba bratřím a sestrám. Pro vnitřní potřebu, Srpen 1968, 41 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Filosofie – Metafysika všeobecná (ontologie), Metafysika speciální, Kosmologie, Psychologie, Theodicea, Etika*, (3.arch), edice Malá teologie, Sekretariát řeholních společností, Slatiňany. – Služba bratřím a sestrám. Pro vnitřní potřebu, Srpen 1968, 70 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Katechetický kurz*, Sekretariát řeholních společností ČSSR jako rukopis, Služba bratřím a sestrám, 1968, 138 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Syntéza učení víry* (svazek I-III), edice Malá teologie, Sekretariát řeholních společností v ČSSR, Praha, 1969, 319 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75. (Později vyšlo ještě jednou v roce 1991 v nakladatelství Řád.)
- , *Diakonia pokoncilové církve v Polsku a Německé demokratické republice (Prakticko-teologická analýza pokoncilových forem pastorační služby v těchto zemích.)*, 1971, 85 s. a 31 příloh. Současná Františkánská knihovna u Panny Marie Sněžné, GVS 0064.
- , *Katechetika*, 155 s., (průklepový papír), Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Ekumenismus*, 1976, 158 s. (cyklostyl). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Pastorální a apoštolská teologie*, 1977, 111 s., (průklepový papír), Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Pastorální a apoštolská teologie(minor)*, 1977, 116 s., (průklepový papír), Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Morální teologie (I. De principiis)*, 1978, 41 s., (průklepový papír). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- , *Autorita v církvi*, nedatováno, (strojopis), 6 s. Současná Františkánská knihovna u Panny Marie Sněžné, GVS 0099.
- , *Poslušnost*, nedatováno, (strojopis), 6 s. Současná Františkánská knihovna u Panny Marie Sněžné, GVS 0099.

– , *Svatost smíření*, nedatováno, (strojopis), 80 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent
Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

V letech 1968 – 1970 byl spolu s P. Urbanem a s P. B. Boušem členem redakční rady časopisu *Via*, do kterého také přispíval především články z pastorální teologie.

3.2 Počátky tak zvané „Velké teologie“

V 50. roce, kdy se bratři studenti ocitli v internaci a byli nuceni přerušit svou přípravu na kněžství, se snažili někteří bratři z různých řádů udržovat živé své znalosti a zároveň učit i mladší, protože nebylo jasné, jak dlouho tento stav bude trvat. V Bohosudově rozvinuli františkáni spolu s minority a jezuity tajné studium pro františkánské bohoslovce, trvající do září 1950. Přednášeli zde např. P. Bárta, P. Tobola, P. Říský aj.²³⁸ Na jazyky tam byl P. Izidor Jankech, nějaké zkoušky se dělaly také u provinciála minoritů P. Metoděje Kalába. Bratři si přivezli s sebou do internačních táborů i nějaké zlomky skript.²³⁹ P. Říský říká v této souvislosti o P. Bártovi: „Potom v Bohosudově, když jsme tam měli hodně těch mladejch, tak mu to nedalo, a když jsme se tam tak trochu usadili a zjistili, co nás čeká, tak přišel s myšlenkou, že naši bohoslovci musí dostudovat.“²⁴⁰ Patera Bernarda Říského požádal, aby učil fundamentální teologii podle Michaliče. Zanedlouho však byli mladí řeholníci od ostatních odděleni a posláni nejprve do internačního kláštera Hájků a poté na Klíčavu.²⁴¹ „Veškeré tyto aktivity jak v Bohosudově, tak i jejich pokusy o pokračování od září 1950 u PTP na Slovensku – v Podbořanech, Hájnikách a Plaveckém Podhradí byly hodnoceny jako velezrádná protistátní činnost“.²⁴²

Další ještě velmi nedokonalou fází tajného studia tohoto období bychom mohli umístit do prostor kriminálů, kde se nacházela velká část nejen teologické inteligence. Mezi vězněnou inteligenci z řad kněží patřili např. P. Urban, P. Ondok, P. Mádr, biskup Otčenášek, P. Habáň, P. Dacík, P. Pícha, P. Machalka, P. Tajovský, P. Kajpr, P. Zvěřina, P. Šilhan a mnozí další.²⁴³ Tam prý existovala i jakási tajná universita nebo učiliště se zakládající listinou, která je tam kdesi zazděná.²⁴⁴ Podle P. Radima Jáchyma vyšel z vězení jako kněz bratr Pavel Pokorný²⁴⁵ a

²³⁸ Srov. V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 186;
Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem, s. 1.

²³⁹ Srov. *Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem*, s. 1.

²⁴⁰ *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 1.

²⁴¹ Srov. tamtéž, s. 1.

²⁴² V. VLČEK, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 186.

²⁴³ Srov. tamtéž, s. 427 – 464.

²⁴⁴ „Organizovali – a to byl asi Baptista – organizovali a dokonce založili prý jakousi univerzitu v kriminále,

P. Baptista Bárta tam, jak již bylo řečeno níže, obhájil doktorát, který je zazděný neznámo kde ve vězení ve Valdicích.²⁴⁶ Souběžně s tajným studiem ve vězení probíhaly i jakési ojedinělé pokusy o výuku v PTP. Pater Matouš vzpomíná: „Čtyři roky jsme tam byli a pracovali na stavbě. No a tam to pokračovalo zase. Tam byly zase jiné možnosti. Tam bylo kněží ještě víc. Víím, že dost se nám věnoval provinciál kapucínů pater Valerián Filip. Myslím, že měl také doktorát z teologie.“²⁴⁷ Někteří se pak i po návratu z PTP snažili dostudovávat sami. Např. P. Matouš Sleziak říká, že „byla možnost vyhledat některé profesory, ty co nešli do Litoměřic, třeba prof. Jaroslava Beneše. Ten byl také ochoten pomáhat anebo jen vyzkoušet. A mělo to fungovat tak, že jsme si měli pamatovat u koho jsem jakou zkoušku udělali. A když by došlo na to, že by to už stačilo na absolutorium, tak on to dosvědčil, nebo se setkal s tím, který by o tom rozhodl, že můžu skončit.“²⁴⁸ Na jednotlivé konzultace chodili také k P. Mádrovi, Zvěřinovi, Felixovi Mikulovi, atd.²⁴⁹ Další františkáni, kteří v tomto období tajně studovali teologii byli Tomáš P. Genrt a Antonín P. Kejdana.²⁵⁰ Začali v Roztokách u Prahy, kde pracovali při obsluze elevátoru.²⁵¹ Pak se odstěhovali do Prahy, ale stále pracovali v roztokách měli kontakt s bratry františkány a studovali. Filosofii je učil b. Sales Chytil, bibliikum je učil ThDr. Brabec, poté co se vrátil z vězení a působil v Klášterci nad Ohří. U něho dělali i v roce 1968 zkoušku z řečtiny. Dogmatiku je učil P. Antonín Mandl. Církevní právo je zkoušeli už při jejich pobytu ve Vrchlabí františkáni Jan z Kříže Podlaha a Metoděj Řezníček. Jen z filosofie měli pravidelné přednášky.²⁵² Bárta ten učil pastorální a morální teologii.²⁵³ Společně také překládali některé texty z francouzštiny. Např. *Les trois voies* od sv. Bonaventury.²⁵⁴

teologickou. Fungoval v ní právě ten Davídek, biskup. Jeden čas byl Baptista aspoň tak nějak soukromě jeho jmenovaným vikářem a dokonce mi jednou vyprávěl, že tam někde na Mírově, když tam byli dlouhou dobu, a dělali nějaké ty zednické úpravy, tak tam zazdili nějakou tu zakládající listinu toho učiliště. Tam tedy také studovali. Museli to dělat beze skript, jenom ústně, po večerech. Tam spolupracovali i s diecézními kněžími, např. s Mádrem – a ten by taky něco věděl. Tam toho snad byl šéfem ten Davídek.“ *Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem*, s. 2.

²⁴⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 2.

²⁴⁶ R. M. JÁCHYM, *Otec Jan Baptista Bárta, jak jsem ho znal*, Poutník, 4/1997, s. 14.

²⁴⁷ *Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem*, s. 1.

²⁴⁸ Tamtéž.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 10.

²⁵⁰ Tito byli prvními františkány, kteří vstoupili do řádu v období komunistické totality.

²⁵¹ „Bydlel jsem v lodní kajutě a měl jsem také za úkol zažítat výstražné petrolejové lucerny, aby do našeho plavidla nenarazily lodě plující kolem. Tam jsem byl asi půl roku, když přišel Tomáš (Genrt – pozn. autora). Asi po půl roce jsme vstoupili do noviciátu. Bylo to v kostelíku na Levém Hradci. Bylo to v roce 1957.“ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Pavlem Kejdanou*.

²⁵² Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Pavlem Kejdanou*.

²⁵³ Srov. *Rozhovor s bratrem Tomášem Pavlem Genrtem*, s. 7.

²⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 8.

Když chtěl P. Baptista Bárta rozběhnout tajné studium v šedesátých letech, plánoval ho původně dohromady s bratry dominikány. Chtěl využít některé schopné profesory z jejich řádu jako byl např. Dacík, Vít, Habáň a další. Dominikáni však měli dost svých studentů z řad svých terciářů a jáhnů, a tak neměli zájem o spolupráci.²⁵⁵ P. Bárta připravoval projekty tajného studia a psal knihy již během nucených prací v Příbrami. Po propuštění v roce 1966 začal postupně oslovovat spolubratry a zjišťovat, kdo by byl ochotný v tajném studiu vyučovat. Ale první vážnější pokusy začaly až v roce 1968.²⁵⁶

²⁵⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 1 – 2.

²⁵⁶ *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 1-2.

4 Tajné studium v letech 1968 - 1990

Pražské jaro přineslo církvi a tudíž i řeholím jisté uvolnění. V této době vznikl např. Sekretariát řeholních společností (mužských a ženských) v ČSSR, který vznikl 7. dubna 1968 na prvním veřejném setkání zástupců mužských a ženských řeholí a kongregací v Hradišti u Znojma a zastupoval všechny řehole a kongregace před státem ve věci obnovy řeholního života v duchu II. vatikánského koncilu a vůbec obnovy řeholního života v Čechách a navrácení klášterů.²⁵⁷ Zakladatelé a iniciátoři tohoto sekretariátu byli P. Jan Baptista Bárta, provinciál jezuitů P. Šilhan, provinciál dominikánů P. Ambrož a školská sestra Eliška Pretschnerová.²⁵⁸ Právní stránku sekretariátu pomohl zpracovat JUDr. Vít Jaroslav Beneš OP. Částečně se podařilo obnovit i některé řeholní komunity. Tento sekretariát se také angažuje v DKO (Dílo koncilové obnovy).²⁵⁹ S pomocí sekretariátu zorganizoval P. Bárta studium Malé teologie, Katechetického kurzu a s pomocí spolubratří františkánů studium Velké teologie pro řádový kněžský dorost.²⁶⁰

4.1 Malá teologie

Myšlenka vzdělávání řeholních sester se zrodila v hlavě P. Bárty jako odpověď na neutěšený stav ženských řeholí, kdy sestry od 50. roku měly zakázáno vyvíjet jakoukoliv duchovní činnost. Byly často na konci energie, sil. P. Bárta jim nabídkou studia tzv. Malé teologie chtěl nabídnout nějaký smysl. Nebylo zas až tak důležité, co se studuje, ale že se studuje. Byla to teologie na minimální úrovni a tohoto projektu se účastnily téměř všechny

²⁵⁷ Srov. B. MARTAUS, *Františkáni a činnost sekretariátu rehoľných spoločnosti v ČSSR v rokoch 1968 - 1969*, s. 22.

²⁵⁸ SM Eliška Anna Pretschnerová se narodila 26. září 1911 v Nových Zámčích v Čechách. Vystudovala učitelský ústav v Chrudimi. V roce 1931 vstoupila do Kongregace školských sester sv. Františka (OSF) a 13.8. složila své první sliby. Po maturitě na reálném gymnáziu studovala matematiku a fyziku na Karlově universitě. Byla představenou v domě sester na Břevnově a Vyšehradě. Po roce 1950 pracovala v Podbořanech u Žatce, v Budeničkách s mentálně postiženými. V roce 1954 je jmenována provinční představenou. Snad jako první společenství sester v Čechách zavádí pokoncilní liturgii. Spoluzakládá Sekretariát řeholních společností. Sestry na Hoješíně jí pomáhají prepisovat informační oběžníky tohoto sekretariátu i opisovat nové vydání breviáře, lekcionářů a koncilní dokumenty. V roce 1970 je zvolena generální představenou. Tento úřad zastává po opětovném zvolení v roce 1977 až do roku 1983. Od roku 1983 do roku 1993 žije na Hoješíně, kde také umírá 4.5. 1993. Pohřbena je ve Slatiňanech. Srov. *SM Eliška Anna Pretschnerová*, vydaly školské sestry sv. Františka OSF jako soukromý tisk; *Služebnice boží S.M. Eliška Pretschnerová OSF*, letáček k blahřečení.

²⁵⁹ Projev P. Šilhana SJ při ustanovení DKO na Velehradě za Sekretariát řeholních společností, 16. 5. 1968, Praha, Archiv OFM - Bratislava, In B. MARTAUS, *Františkáni a činnost sekretariátu rehoľných spoločnosti v ČSSR v rokoch 1968 - 1969*, s. 39.

²⁶⁰ Srov. K. DACHOVSKÝ, *Cesta františkánského kněze Jana Bárty*, s.21; A. HOFMANOVÁ *Rozsvítil jsem lampu*, s.46.

ženské kongregace a to nejen františkánské. Toto studium nebylo vázané na nějakou konkrétní spiritualitu.

4.1.1 Projekt Malé teologie

Studium Malé teologie by se dalo rozdělit na dvě období. První období začíná kolem roku 1968. Schovávalo se určitým způsobem za organizaci Sekretariátu řeholních společností. P. Bárta sestavil pro tento kurz určité základní kompendium teologie, které nazval *Syntéza učení víry*. Tomu předcházela ještě krátký úvod do filosofie rozpracovaný do několika studijních skript (viz Příloha č. 18). Studium probíhalo formou samostudia a pak následovaly zkoušky. Toto studium řídil i funkci zkoušejícího zastával v tomto prvním období sám P. Bárta. Studium trvalo nejméně dva roky, ale nebylo nějak časově omezené.

Ve druhém období, které začalo pravděpodobně kolem roku 1970, kdy byl zrušen Sekretariát řeholních společností²⁶¹, změnila svou tvář i Malá teologie. Studium bylo rozvrženo do 5-6 let a prolínalo se s juniorátní formací řeholních sester. Nebylo již omezené jen na samostudium, ale byly i sestry, které přednášely a zkoušely. Mezi nimi to byly např. školské sestry Celina Kadlecová nebo sestra Elia, ale i P. Alois Moc, který některým komunitám sester přednášel pravidelně spiritualitu. Studium již nebylo omezené jen na Bártovy skripta Malé teologie, ta byla jen začátkem. Za rok dělala jedna studentka i několik zkoušek.²⁶² Podle nalezeného rozvrhu Malé teologie z tohoto druhého období vypadala skladba předmětů následovně.²⁶³

I. rok: 1. Filosofie, 2. Úvod do Starého zákona a jeho nejdůležitějších částí, 3. Schilling:

Zpřítomňování žalmů, 4. Dějiny řeholního života.

Povinná četba: a. Dějiny liturgie hodin a její dnešní podoba /IG/, b. Perfectae caritatis a Evangelica testificatio s komentáři, c. Péče o kostel a sakristii, d. Psychologie.

II. rok: 1. Syntéza učení víry, 2. Úvod do Nového zákona a komentář k Markovu evangeliu, 3. Jak a proč konat liturgii slova?, 4. O liturgii s komentářem.

Povinná četba: a. Bonton (jakýkoliv), b. Psychohygienu, c. Přehled pedagogiky, d. Písmo svaté v ruce moderního člověka.

²⁶¹ Srov. Dopis P. Šilhana *Všem vyšším představeným mužských a ženských řeholních společností*, 23.11. 1970.

²⁶² Srov. *Zvukový záznam rozhovoru se sestrou SM Ludmilou Pospíšilovou OSF*, Praha, 25.1.2006.

²⁶³ Srov. *Malá teologie (přehled studia)*, 5 s. (A6).

III. rok: 1. Dějiny Božího lidu, Komentář k Lukášovi a Janovi, 3. Duchovní život (asketika), 4. Teologie řeholního života.

Povinná četba: a. Přehled koncilních dokumentů, b. Didaktika, Výklad evangelia sv. Matouše, d. Úvody do nedělních čtení, e. O hudbě v liturgii.

IV. rok: 1. Věda života (morálka), 2. Komentář ke skutkům apoštolů a Římanům, 3. Pastorální a apoštolská teologie, 4. Katechetika.

Povinná četba: a. O laickém apoštolátě s komentářem, b. Exegeze k Židům, c. Kapitoly k meditaci, d. Katechetické plány.

V. rok 1. Ekumenismus, 2. Výklad zjevení sv. Jana, 3. Spiritualita dnes, 4. Budoucnost víry.

Povinná četba: a. Biblické kroužky, b. Katecheze snoubenců, c. Dějiny charity, O kultuře a křesťanském umění.

K datu 14. 12. 1968 bylo na sekretariátu řeholních společností asi 900 přihlášek sester ke studiu Malé teologie.²⁶⁴ Některé školské sestry sv. Františka, které původně začaly malou teologii, přešli později na studium Velké teologie. Dohromady proběhlo asi 1000 zkoušek. Malá teologie se na rozdíl od Velké teologie odehrávala jen na území Čech a Moravy.²⁶⁵ Toto studium ve skryté formě existovalo až do pádu komunismu.

Literatura užívaná ve studiu Malé teologie:

Bárta, J.B., *Filosofie – Úvod a dějiny* (1.arch), edice Malá teologie, Sekretariát řeholních společností, Slatiňany. – Služba bratřím a sestrám. Pro vnitřní potřebu, Srpen 1968, 25 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

– , *Filosofie – Logika (Dialektika a kritika)* (2.arch), 41 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

– , *Filosofie – Metafysika všeobecná(ontologie), Metafysika speciální, Kosmologie, Psychologie, Theodicea, Etika*, (3.arch), 70 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

– , *Syntéza učení víry* (svazek I-III), edice Malá teologie, Sekretariát řeholních společností

²⁶⁴ Srov. *Oběžník č. 24*, Sekretariát řeholních společností, 14. 12. 1968.

²⁶⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 3 – 5.

v ČSSR, Praha, 1969, 319 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Používaly se také některé další příručky přeložené P. Bártou:

Holtz, L., OFM, *Řeholní život v Kristově církvi*, rok vydání neudán, 68 s.(A4).

Teologie a praxe řeholního života, autor neznámý, 38 s.(A4).

Bárta, J.B., *Dějiny liturgie hodin*, 50 s.(A4).

Bárta, J.B., *Pomoc při liturgii: Péče o kostel, sakristii a liturgii*, 60 s.(A4).

A další.

4.1.2 Syntéza učení víry – pokus o krátkou analýzu

Nyní se v krátkosti zaměřím na Bártovo dílo *Syntéza učení víry*. Syntézu učení víry začal Bárta psát v kriminále a i když vyšla až v roce 1968, ještě se v tomto díle příliš nepromítá druhý vatikánský koncil, protože jeho dokumenty se k nám dostávaly pomalu a těžko. Bárta se pokouší o odvážný krok syntetizovat teologii do jedné knihy. A to nejen dogmatickou teologii, ale i morální teologii, spiritualitu, biblistiku a fundamentální teologii. Tedy přesněji řečeno nejen teologii, ale také značnou míru filosofie, částečně psychologii, religionistiku a sociologii. Kdybychom tento pokus hodnotili z dnešního hlediska, museli bychom říci, že takováto syntéza je pokusem velmi odvážným a pro jednoho člověka spíše nemožným. Kriticky je třeba říci, že Bárta nebyl vzdělán v jiném oboru než teologii a tudíž jeho znalosti z ostatních oborů mohou být jen částečné. Na druhou stranu pozitivním prvkem je propojenost teologie s ostatními vědními obory. Přesto správně mluví o tom, že nelze pro teologii použít stejnou metodu, kterou užívají „světské vědy“.²⁶⁶ Cituje i tehdy moderní teology jako Chardina nebo Alberta Langa. Jeho dílo se velmi zhruba řečeno dělí na tři části: filosofickou, historickou a teologickou. Jeho dílo spíše než systematickým teologickým pojednáním je, jak napovídá i podtitul díla „*Jak dojít k Bohu a katolické církvi*“, praktickou příručkou pro ty, kdo hledají životní směr. Používá poznatky „vídeňské školy“ k hledání původního náboženství lidstva.²⁶⁷

Nyní se pokusím zaměřit na některé teologické aspekty jeho díla. Forma stavby dogmatické teologie v tomto díle odpovídá spíše manualistickým předkoncilním příručkám. Není zde totiž znát velká propojenost mezi jednotlivými věroučnými traktáty (analogie víry). Chybí zde systematicky zpracovaná patrologie, i když se objevuje několik citátů církevních

²⁶⁶ Srov. J.B. BÁRTA, *Syntéza učení víry*, s. 204-205.

²⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 100-108.

otců, dále chybí dějiny dogmatu a systematičtější pojednání o tajemstvích Kristova života. Druhý vatikánský koncil zde ještě vůbec necituje. Z kristologických titulů více rozebírá jen titul „Syn člověka“.²⁶⁸ Oproti tomu tu Bárta představuje Ježíšův tělesný, psychologický a duchovní profil.²⁶⁹ Když ve svém díle *Syntéza učení víry* mluví o Ježíšově představě Boha Otce, jako první charakteristiku zde klade výrok Janova evangelia: „Můj Otec pracuje bez přestání“ (Jan 5, 17), což myslím dobře vystihuje (dle svědectví těch, kteří ho znali) důraz Bártovy osobní spirituality.²⁷⁰

Dále se tu málo promítá pneumatologie a trinitární teologie. Trinitární teologie je zpracována jen asi na třech stránkách. Ve spekulativní části jeho knihy je poměrně málo biblických citátů. Pozitivní je na druhou stranu snaha o velkou propojenost teologie s duchovním a praktickým životem včetně praktických rad. Také klade malý důraz na primát milosti.²⁷¹ Celým dílem se také vine filosofická nit účinnosti a prvotní příčiny. Zdá se tedy, že klade někdy větší důraz na logiku tajemství víry nežli na jeho kontemplaci.²⁷² Promítá se tu pro dnešního člověka možná až přílišná snaha dokázat věrohodnost katolické církve. Bártovo dílo je tedy značně syntetické a v mnohém se zdá být zjednodušující.²⁷³ Jsem si ale vědom své značné nekompetentnosti v hodnocení tohoto díla a je pravdou, že z dnešního hlediska s dnešními poznatky vidíme mnohé také už jinak, než v době jeho sepsání.

V pozdějších dílech vydaných Bártou se již projevuje vliv druhého vatikánského koncilu i citace jeho dokumentů. Např. pozoruhodný je jeho moderní *Ekumenismus*, který sestavil ze zahraniční literatury v roce 1977.²⁷⁴ Cituje v něm např. i Ekumenický direktář a úroveň této publikace, nakolik to mohu z vlastní zkušenosti posoudit, v mnohém předčí výuku tohoto předmětu, kterou jsem v letech 1998-1999 absolvoval na KTF UK.

²⁶⁸ Srov. J.B. BÁRTA, *Syntéza učení víry*, s. 219-221.

²⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 210-218.

²⁷⁰ Srov. tamtéž, s. 215.

²⁷¹ Srov. tamtéž, s. 258 nahoře.

²⁷² Viz rozdíl mezi pojetím svatého Tomáše Akvinského a Bonavantury z Bagnoregia. Srov. C.V. POSPÍŠIL, *HERMENEUTIKA MYSTERIA*, s. 52.

²⁷³ O ještě větší syntézu se Bárta snaží ve svém článku *Pokus o nejkratší kerygma* v časopise *Via*. Srov. *Pokus o nejkratší kerygma, Via (časopis pro teologii)*, II/5/1969, s. 75-76.

²⁷⁴ Srov. *Ekumenismus*, 1976, 158 s. (cyklostyl). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

4.2 Tak zvaná „Velká teologie“

Důvody pro vznik tajného studia tzv. „Velké teologie“ popisuje P. Radim Jáchym takto: „Po zmírnění tvrdého pronásledování začátkem 60. let vyvstala potřeba vychovávat tajně nové členy řádu a umožnit jim studium teologie k dosažení kněžství.“²⁷⁵ „Vzhledem k situaci v litoměřickém semináři bylo zhruba od počátku sedmdesátých let rozhodnuto, že bratři tuto státem kontrolovanou institucí frekventovat nebudou.“²⁷⁶ Litoměřická fakulta tedy nevyhovovala z několika důvodů: Prvním byl ten, že neumožňovala život ve společenství, druhým důvodem byl strach z kádrování uchazečů a pokřivení jejich povolání vynucenými podpisy, že nejsou řeholníky²⁷⁷, dalším důvodem bylo, že ke studiu teologie nebyli připuštěni ti, kteří již měli vystudovanou jinou vysokou školu jako byli např. Radim Miloslav Jáchym, Cyril Brázda, Angelus Alois Glabasnia, Prokop Eduard Trykar atd., jiní bratři zase neprošli zmanipulovaným přijímacím řízením jako např. Antonín Klaret Dąbrowski²⁷⁸, který byl třikrát odmítnut nebo měli takový posudek, že se o vstup na fakultu ani nepokoušeli jako např. Pavel Antonín Kejdana a v neposlední řadě bylo důvodem blokování míst diecézím. Organizátorem tajného studia se stal dlouho vězněný otec Jan Baptista Bárta. Po něm převzal starost o organizaci studia P. Aleš Vojtěch Zlámal.²⁷⁹

„První pokus využít Pražské jaro a vytvořit komunitu mladých kněží ve Vrchlabí²⁸⁰ s dokončením jejich studia trval jen od roku 1969 do roku 1970.“²⁸¹ Do této komunity byly v roce 1969 svými řádovými představenými povoláni bratři P. Jan Baptista Bárta, který zastával funkci administrátora ve Vrchlabí, P. Pavel Antonín Kejdana se stal administrátorem ve Špindlerově Mlýně, P. Tomáš Pavel Genrt²⁸² ustanoven administrátorem v Dolní Branné, P. Matouš Sleziač duchovním asistentem u Dcer Božské lásky a P. Pavel Pokorný, který

²⁷⁵ R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

²⁷⁶ C. V. POSPÍŠIL, *Tajné studium Teologie*, in *Teologické texty*, 2/2003, s. 72-73.

²⁷⁷ Formálně byly řehole státem neprávoplatně zrušeny vydáním zákona 218/1949 Sb. O hospodářském zabezpečení církvi a náboženských společností státem.

²⁷⁸ *V roce 1975 jsem šel na vojnu v dubnu a v roce 1977 jsem se hlásil znovu do semináře, to už mě na zkoušky pozvali, bylo to zrovna na sv. Antonína. Na zkouškách jsem se setkal se spirituálem Františkem Opletalem, ten je teď arciděkanem v Liberci a on mi říkal, že nebudu přijatý, že už to vědí a ještě mi jmenoval další dva. Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským, s. 2.*

²⁷⁹ Srov. *Závěrečné vysvědčení z tajného studia sestry Anny Kamily Moškové ze 14.7.1984.* (Viz Příloha č. 20)

²⁸⁰ „Jak jsem řekl, dva roky před rokem 1968 jsme zase bydleli v Roztokách u Prahy. Náš domácí v Praze přišel o svůj byt. A na konci roku 1968 na vyzvání představených jsme dali výpověď a šli jsme do Vrchlabí, kde z iniciativy P. Baptisty (on vždy toužil po Krkonoších, kde kdysi prováděl svou trestnou činnost).“ *Rozhovor s bratrem Antonínem Pavlem Kejdanou.*

²⁸¹ R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

²⁸² P. Genrt byl také sledován StB. Srov. *Securitas imperii 11*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, s. 38.

sloužil v jiném domově důchodců u sester vincentek.²⁸³ Tito mladí bratři kněží si tam pod vedením P. Bárty doplňovali své studium až do roku 1970, kdy utrpěl P. Bárta těžkou nehodu a komunita byla rozpuštěna.²⁸⁴

Do roku 1974 studoval teologii v Liberci tajně u P. Baptisty ještě bratr Česlav Křížala.

Okolo roku 1974 začal P. Bárta shánět přednášející. Poté se začali budoucí lektoři tajného studia pravidelně scházet pod vedením P. Bárty v Libereckém domě „U Pelikána“ v ulici Na Perštýně. Někteří pak z tohoto projektu odstoupili, jiní začali později v roce 1974 přednášet.²⁸⁵ Později se lektoři již nescházeli, ale koordinaci studia zajišťoval vedoucí studia, který lektory objížděl.²⁸⁶

Nová koncepce teologického studia, vytvořená P. Bártou v roce 1974, stála podle P. Jáchyma asi na těchto zásadách²⁸⁷:

- a) Žilo se v tajných komunitách, kvůli utajení často řeholní sestry²⁸⁸ a bratři v jednom domě. Bydlelo se ve vlastních domech a studenti a studentky chodili většinou do civilních zaměstnání.
- b) Bylo to vlastní studium s vlastními lektory jednotlivých disciplín.
- c) Hlavními centry byly: Praha, Liberec, Bratislava, Brno, Košice. Lektor dojížděl většinou o víkendech. Byla snaha, aby studenti spíše dojížděli do center, než aby lektor jezdil za nimi. Přesto např. P. Radim Jáchym dojížděl jedněch čtrnáct dní do Bratislavy a druhých čtrnáct dní do Liberce. Jindy se lektor dohodl se studenty, všichni si vzali dovolenou a jeli na nějaké místo, kde probíhala např. čtrnáct dní intenzivní výuka.²⁸⁹
- d) Úroveň studia byla minimálně srovnatelná s Teologickou fakultou v Litoměřicích. Studium trvalo normálně devět let, ale i deset a jedenáct. Jen ti studenti, kteří studovali „za eminenter“, mohli dokončit studium rychleji. Překládala se nová pokoncilní literatura ze zahraničí.
- e) Studia se účastnili především členové františkánského řádu, ale také některé sestry OSF nebo dokonce i jedinci z řad jezuitů, premonstrátů a sester voršilek.

²⁸³ Srov. *Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem*, s. 3; *Rozhovor s bratrem Antonínem Pavlem Kejdanou*.

²⁸⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 2.

²⁸⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 2.

²⁸⁶ Srov. *Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem*, s. 9.

²⁸⁷ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

²⁸⁸ Jednalo se převážně o školské sestry sv. Františka – OSF.

²⁸⁹ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 19.

„Základem bylo studium z dostupných materiálů, převážně to byla skripta připravená vyučujícími a rozepsaná na psacích strojích.“²⁹⁰ nebo okopírovaná na cyklostylu. „V některých předmětech se projevovala poněkud tradičnější forma výuky, v jiných byla přednášená látka opravdu na velmi solidní dobové úrovni.“²⁹¹ P. Bárta se vždy snažil, aby výuka byla v souladu s učením církve.²⁹² Studium bylo spojeno s mnoha problémy. Patřilo mezi ně např. shánění cizojazyčné literatury a její překlady, dále nemožnost rozmnožovat literaturu jinak, než opisováním na stroji²⁹³, izolace od ostatních řádů kvůli bezpečnosti a v neposlední řadě časté návštěvy StB a systematické zabavování studijních materiálů.²⁹⁴ Určitá izolace existovala i uvnitř františkánské provincie, kde se jednalo především o různou představu jednotlivých bratří o řádovém životě za totality. Jedna část bratří byla pro společné komunity se sestrami a druhá byla zásadně proti. Společné komunity se sestrami existovaly např. v Liberci v domě u Pelikána, v Brně „Na Karlové“, v Praze v Kunraticích a od roku 1975 v Bratislavě, kde byl zakoupen dům „Na Křižovatkách“²⁹⁵. V každém domě byl vždy jeden starší bratr a jedna starší sestra. Také ne všichni bratři, z nichž mnozí prošli krutými vyšetřovacími vazbami a kriminály, měli tolik ochoty riskovat jako např. P. Bárta, který někdy riskoval možná až příliš, a tak se někteří jeho blízkosti spíše vyhýbali (viz Příloha č. 19). Zvláště velikou ránou pro studium bylo přepadení domů na Květnou neděli 1983, kdy byla zabavena velká část studijních materiálů, kvůli čemuž se někteří bratři se stáhli, ale zase noví se přidali.²⁹⁶ „Pro organizaci tajného studia teologie byl totiž určen paragraf, který se týkal maření státního dozoru nad církvemi, takzvaná „mařena“²⁹⁷.²⁹⁸ „Studium však pokračovalo dál i za ztížených podmínek a ještě za totality bylo vysvěceno (převážně v cizině) asi deset kněží, kromě řady dalších studentů, kteří pak v roce 1990 nastoupili na řádné teologické fakulty.“²⁹⁹ Studium bylo náročné i proto, že čas na studium byl až po návratu ze zaměstnání a o víkendech. Na druhou stranu tato kombinace zase umožňovala větší propojenost teologie s životem a možná snadnější porozumění lidem.³⁰⁰

²⁹⁰ C. V. POSPÍŠIL, *Tajné studium Teologie*, in *Teologické texty*, 2/2003, s. 73.

²⁹¹ Tamtéž, s. 73.

²⁹² Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 10.

²⁹³ Na přepisování materiálů se podílely mnohé sestry OSF, bratři OFM i terciáři.

²⁹⁴ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Tajné studium Teologie*, in *Teologické texty*, 2/2003, s. 73; R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

²⁹⁵ Tento dům dnes patří slovenským školským sestram sv. Františka.

²⁹⁶ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

²⁹⁷ Tento trestný čin vycházel ze zákona č. 218/1949 Sb. (O hospodářském zabezpečení církvi a náboženských společností státem) a ze zákona č. 219/1949 Sb. (O hospodářském zabezpečení církve římskokatolické státem).

²⁹⁸ C. V. POSPÍŠIL, *Tajné studium Teologie*, s.73.

²⁹⁹ R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

³⁰⁰ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Tajné studium Teologie*, in *Teologické texty*, 2/2003, s. 73.

Přednášky a zkoušení probíhaly velmi různě, vzhledem k situaci. První dva roky studia – tzn. Filosofie (P. Jáchym) a Úvod do teologie (P. Bárta) probíhaly formou společných přednášek v Liberci, Brně a Bratislavě. Tak např. v Bratislavě se od počátku začalo přednášet jednou za měsíc a to během celého víkendu. Zároveň probíhaly i zkoušky.³⁰¹ Ostatní roky studia již neprobíhaly společné přednášky, ale záleželo na domluvě toho konkrétního studenta s příslušným vyučujícím. Student měl k dispozici skripta a mohl se s vyučujícím sejít na smluveném místě, kde probíhaly konzultace a zkoušky. V tomto období pak také docházelo kvůli různé rychlosti studentů k míchání jednotlivých ročníků.

Zkoušky se konaly po každém semestru před svědkem a po zakončení disciplíny komisionálně. Zkoušky z fundamentální teologie a filosofie byly čtyři a na konci byla ještě souhrnná. Zápis se dělal buď formou podpisu vyučujícího do předložených výpisků, anebo se později po přepadení klášterů v roce 1983 od něj upustilo.³⁰² Po roce 1983 se udělala např. parafa do výpisků nebo se napsala nakonec zápisků známka bez podpisu³⁰³ a nebo se dělaly zkoušky alespoň před dvěma svědky. Do roku 1983 měl také P. Inocenc Kubíček tajnou zašifrovanou kartotéku s výsledky zkoušek všech bratří, ale tu mu právě při domovní prohlídce zabavila StB.³⁰⁴ Na konci studia bylo alespoň některým studentům vystaveno závěrečné vysvědčení.³⁰⁵

Svěcení probíhala zpravidla ve východním Německu v Erfurtu nebo tajně na různých místech Československa. P. Radim Jáchym vzpomíná na své svěcení v Erfurtu: „Nikdy jsem tam nebyl, dostal jsem jen popis cesty, jména a jako pověřovací listinu roztržený obrázek, jehož druhou část měl biskup – dohodnuté znamení, že držitel je provincií schválen k vysvěcení.“³⁰⁶ Zde existovala také určitá výhoda oproti tajnému podzemnímu studiu budoucích diecézních kněží, protože biskupové v Čechách i v Německu měli u františkánů doporučení od jejich řeholního představeného, zatímco diecézní kněze z Čech si zpočátku neriskovali světit.³⁰⁷ S adepty svěcení, kteří neovládali německý jazyk jezdili tlumočit do NDR nejprve P. Bárta, později P. Záh a A.K. Dąbrowski.³⁰⁸ V Německu světili biskupové Aufderbeck (např. Radima Jáchyma), po něm jeho nynější nástupce biskup Wanke (Daniela Hřebce, Petera Záně, ...) nebo budoucí kardinál Meisner.³⁰⁹ V Čechách a na Slovensku světili

³⁰¹ *Rozhovor s bratrem Angelem Aloisem Glabasniou*, s. 3.

³⁰² Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Tajné studium Teologie*, in *Teologické texty*, 2/2003, s. 73.

³⁰³ Srov. *Rozhovor s bratrem Danielem Miloslavem Hřebcem*, s. 3.

³⁰⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Ctiradem Václavem Pospíšilem*, s. 9.

³⁰⁵ Srov. *Závěrečné vysvědčení z tajného studia sestry Anny Kamily Moškové ze 14.7.1984*. (Viz Příloha č. 20)

³⁰⁶ R. M. JÁCHYM, *Jak jsem se stal františkánem*, s. 26.

³⁰⁷ Srov. *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 3.

³⁰⁸ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*, s. 5.

³⁰⁹ Srov. *Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem*, s. 2.

tajně např. biskup Matoušek (Benedikta Holotu), biskup Dubovský (Václava Pospíšila, Antonína Dąbrowského, Jana Maria Vianneye Dohnala), biskup Davídek (Matouše Sleziaka, Tomáše Genrta, Antonína Kejdanu, Sáleze Chytila a Josefa Altmanna).³¹⁰

Tajné studium skončilo s koncem komunistického režimu v roce 1990. Čeští bratři přešli na fakultu v Olomouci a později do Prahy a slovenští bratři přešli díky podpoře místního arcibiskupa nejprve na Rímskokatolickou cyrilometodejskou bohosloveckou fakultu University Komenského v Bratislavě, ale protože výuka neodpovídala ještě příliš koncilním změnám II. vatikánského koncilu, přešli bratři v roce 1992 na jezuitský Teologický inštitút sv. Aloiza (TISA), kde bylo moderní studium s profesory vyškolenými v zahraničí.

4.1.2 Plán studia

„Studium bylo rozvrženo následovně: v noviciátu se vedle duchovní formace získávala znalost latiny. Pak následovaly čtyři semestry filosofie a fundamentální teologie.“³¹¹ Další čtyři semestry obsahovaly církevní dějiny, které se studovaly souběžně s úvodem do Starého zákona a exegezí vybraných míst. Další čtyři semestry se učil Nový zákon a dogmatická teologie, která zahrnovala všechna pojednání, takže zahrnovala ještě následující dva semestry. Pak přišla na řadu morální teologie a církevní právo. Nakonec se učila pastorální teologie spolu s řadou praktických disciplín jako liturgika, katechetika, hodegetika, homiletika, zpovědnice a další.³¹² Zde jsem se pokusil sestavit ze tří zdrojů přibližný plán studia, který s menšími obměnami platil od roku 1974.³¹³

Studium „velké teologie“ bylo tedy rozplánováno na devět let s tím, že kdo studoval na jedničky, mohl studium ukončit rychleji. Plán studia a jeho struktura se samozřejmě s časem vyvíjely i když ne nějak radikálně. Předkládám zde určitou syntézu, která je tedy jen jednou variantou studijního plánu:

³¹⁰ Srov. Rozhovory s jednotlivými bratry.

³¹¹ C. V. POSPÍŠIL, Tajné studium Teologie, *Teologické texty*, 2/2003, s. 73.

³¹² Tamtéž, s. 73.

³¹³ Srov. *Přehled studia teologie* (viz Příloha č. 16); *Všeobecný plán studia*, Provinční archiv OFM, Praha-konvent

Panny Marie Sněžné, SC 50-75.; *Plán studia*, Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Tabulka č. 1: Plán studia tzv. Velké teologie

Rok	1.předmět	2.předmět
1.-2.	Filosofie:	1. Úvod do teologie, Teologie řeholního života,
	1. logika (kritika, noetika)	Úvod do křesťanství
	2. Psychologie, etika	2. Dějiny náboženství, Křesťanské církve v naší vlasti
	3. Dějiny filosofie	3. Fundamentální teologie: Demonstratio christiana
	4. Metafysika (theodicea, kosmologie, ontologie)	4. Fundamentální teologie: Demonstratio catholica
3.-4.	Starý zákon:	Dějiny církve: 1. Starověk
	1. Biblická archeologie	2. Ranný středověk
	2. Genesis a speciální úvod do písma svatého SZ	3. Vrcholný středověk
	3. Introdukce zvláštní	4. Novověk
	4. Exegeze speciální	5. Dějiny řádu a provincie (dobrovolné)
5.-6.	Nový zákon:	Dogmatická teologie:
	1. Úvod do NZ, Synoptická otázka	1. Cesta člověka k Bohu a Boha k člověku před Kr.
	2. Skutky apoštolů, Listy sv. Pavla a katolické	2. Setkání lidí s Bohem skrze Krista a v Kristu
	3. Výklad Mk, Lk	3. Lidé a Bůh v Kristově církvi
	4. Výklad Řím, 1,2,3 Jan, Zjevení	4. Splnění dějin spásy člověka
		5. Poslední věci člověka
7.-8.	Morální teologie:	Církevní právo
	1. Principy	1. Obecné zásady, osoby
	2. O obrácení, ctnostech, hříších a Duchu sv.	2. Osoby pokračování - svátosti
	3. Dekalog	3. Procesní a trestní právo
	4. Spiritualita dnes	
9.-10.	Pastorální teologie: 1. Futurologie evangelia	Pastorální teologie: 1. Liturgika, formy apoštolátu
	2. Svátost smíření, pastorační rozhovor	2. Hodegetika, Homiletika, Katechetika

4.1.3 Jednotlivé obory, vyučující a studijní materiály

Jak již bylo řečeno, materiály se sháněly většinou v zahraničí, u nás se překládaly a pak se skrze průklepový papír přepisovaly na stroji. U některých předmětů se částečně využívala i skripta z litoměřické fakulty. Některé překlady byly pak vydány v zahraničí nebo později po revoluci i u nás. Jednotlivé materiály si překládali sami lektori jako např. P. Bárta, P. Říský,

P. Jáchym, P. Sleziak, dále překládali i bratři, kteří nebyli přímo zapojeni do vyučování jako P. Jiří Mazanec nebo P. Dąmbrowski. Překládalo se především z němčiny, ale také z polštiny nebo z italštiny. Např. P. Antonín Dąbrowski překládal pětidílný dogmatický traktát od Granata³¹⁴, který korigoval P. Radim a pak ho P. Bárta odvezl do Říma, kde postupně vycházel ještě za totality v Křesťanské Akademii Řím.³¹⁵ P. Bernard Říský zase přeložil dvoudílnou fundamentální teologii Alberta Langa, kterou pak upraveně vydali po „sametové revoluci“ bratři dominikáni. Existovaly kontakty s Východním Německem a Polskem. Přes tyto země se posílaly přeložené materiály k tisku do Říma a nebo se vozily nazpět jiné materiály k překladům.³¹⁶

Latina

Původně ji měl vyučovat P. Říský³¹⁷, který měl sestavit i učebnici vyšší latiny, ale pro neznalost základní latinské gramatiky u mnoha bratří bylo od toho upuštěno. Dále latina probíhala většinou formou samostudia převážně během noviciátu.³¹⁸ Zkoušející byli různí. Např. Antonína Dąbrowského zkoušel P. Bárta.³¹⁹

Literatura:

STŘÍŽ, A., *Latina pro samouky*, Praha, 1944, 109 s. Současná Františkánská knihovna u Panny Marie Sněžné, MS 0018 nebo zkrácený přepis, 48 s. (cyklostyl). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

³¹⁴ Svůj překlad začal ještě před vstupem do řádu z pověření jednoho dominikánského kněze v Ostravě. Srov. Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským, s. 2.

³¹⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 11 – 12.

³¹⁶ *To (překlad Granatovy dogmatiky – pozn. autora) zavezl do Říma tenkrát Bárta, když se tam dostal, myslím že ještě v 78 roce a tehdy to domluvil, že by to mohli vydat a pak se to tam dostávalo možná po těch cestách přes sestru Elišku Pretschnerovou, generální představenou školských sester, ale možná že i jinak, protože vím, že jsme někdy jezdili do Berlína za kard. Bengschem, později za kard. Meisnerem a oni měli diplomatické pasy, takže některou naši poštu mohli vyřídit. Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským, s. 8.*

³¹⁷ Bernard Drahoslav Říský se narodil se 23. září 1925 v Praze. Do noviciátu vstoupil 31. července 1942 a věčné sliby složil 1. srpna 1946. Na kněze byl vysvěcen v roce 1948 po studiu v Belgii. V roce 1948 byl ustanoven prefektem Koleje sv. Antonína v Kroměříži, kde zároveň učil rok dějepis a občanskou výchovu. Prošel internací i vězením. V roce 1968 dostal státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti a od té doby působil jako farář na Vysoké u Mělníka, kde pak působil i jako lektor fundamentální teologie tajného studia. Tam za ním přijíždělo také množství lidí, které duchovně doprovázel. Srov. B.D. ŘÍSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem*, in Poutník, r. 2001- 2005.

³¹⁸ *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 1-2.

³¹⁹ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*, s. 3-4.

Biblikum

Vyučující: P. Matouš Josef Sleziak, P. Bartoloměj Kolek, P. Baptista Bárta, P. Tadeáš Šťastný, později P. Peter Záh.

Písmo svaté učil i P. Matouš Sleziak, který pro tento předmět sestavil i základní skripta (na Starý zákon). Ten učil zhruba od roku 1970 do roku 1983. Od roku 1981 a pak hlavně po emigraci P. Matouše do Rakouska a později do Kanady, převzal výuku P. Kolek na Moravě, za kterým bratři dojížděli jednotlivě do Choryně, kde byl ustanoven jako kněz pro charitní domov řeholních sester a v Čechách zkoušel nějaký čas i P. Tadeáš Šťastný, toho času farář ve Voticích, za kterým také studenti museli dojíždět. Ten se pak ale z obavy z pronásledování stáhl do ústraní. Část studentů zkoušel také P. Baptista Bárta. Neexistoval ještě solidní překlad Písma svatého. Používali se také komentáře ke Starému zákonu z nakladatelství Kalich a k Novému zákonu knihy od Merella a komentáře k Novému zákonu od Petru. Řecký jazyk se nestudoval vůbec, protože se předpokládalo, že většina bratří bude působit jen v pastoraci.³²⁰

Literatura:

BÁRTA, J.B., *Biblická archeologie v širších souvislostech*, 1977, 101 s. (strojopis). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

BÁRTA, J.B., *Zvláštní úvod do Písma svatého Starého a Nového zákona*, 155 s.(strojopis-A4). In Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

HEGER, J., *Biblická archeologie(včetně 2 Novozákonních map)*, 175 s. (strojopis). Soukromý archiv P. Matouše Sleziaka.

Listy sv. Pavla ze zajetí, autor neznámý, asi 200 s. (strojopis A5). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

MATEOS, J., *Nový zákon a jeho poselství*, 41 s. (strojopis). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

MOC, A., *Exegeze Janova evangelia*, 160 s. (strojopis A5). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Poznámky k theologii exegeze a zvěsti (kérygmatu), autor neznámý, 5 s. (strojopis A5). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

SALDARINI, S., *Nový zákon v dějinách spásy*, 102 s. (strojopis-A4). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

³²⁰ Srov. *Rozhovor s bratrem Angelem Aloisem Glabasniou*, s. 2; *Rozhovor s bratrem Ctiradem Václavem Pospíšilem*, s. 6.

SLEZIAK, M.J., *Biblická archeologie*, 337 s. (A4), in Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75. [Zpracováno dle autorů: Heger, J., *Hebrejská archeologie*, skripta, Praha, 1948; Martinec, A., *Přednášky z biblickej archeologie*, Obořiště, 1936; Albright, W.F., *Poznatky staroorientální archeologie* (Cesty k pramenům, Vyšehrad, 1971.), německý překlad Jeruzalémské bible atd..]

Teologie Nového zákona, Lemonnyer, L., Cerfaux, L., překlad z francouzského originálu, který vyšel v Nouvelle Bibliothèque des Sciences Religieuses, Paříž, 1963, překladatel neznámý, 115 s. (strojopis), in Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

WINKENHAUSER, *Einleitung in das Neue Testament*, 1964. St. Benno – Verlag GMBH Leipzig. 466 s. Soukromý archiv P. Matouše Sleziaka.

Otázky a okruhy ke zkouškám ze Starého i Nového zákona. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří 9-4, obálka č. 2.

Filosofie

Vyučující: P. Jan Baptista Bárta, P. Alois Moc, P. Radim Jáchym, P. Cyril Jaroslav Brázda.³²¹

Filosofii, která byla dle P. Radima na Litoměřické fakultě v letech 1945 – 1950 značně odbývána, začal včetně moderní logiky vyučovat především P. Radim Jáchym. Později na Slovensku v Bratislavě převzal část výuky P. Cyril Brázda.³²² Jezdil učít sestry do Košic, do Prešova.³²³ Některé studenty částečně připravoval i P. Alois Moc.³²⁴

Literatura:

Krátké dějiny filosofie, autor neznámý, 57 s. (průklepový papír). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

BOGLIOLO, A., *Filozofia - ontológia*, Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, Rím, 1974, z italského originálu *La verità di Dio*, Pont. Università lateranese, Roma, 1969, přeložil Devínský A.³²⁵

³²¹ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

³²² Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 11.

³²³ Tam učil filosofii i křížové sestry a sestry „sartmárky“. Srov. Zvukový záznam rozhovoru s bratrem *Cyrilem Brázdou OFM*, Praha, září 2004.

³²⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Jiljím Jiřím Příbylem*, s. 2.

³²⁵ Všech devět dílů uloženo v knihovně OFM Liberec – Na Perštýně.

BOGLIOLO, A., *Filozofia - Kozmológia, Člověk vo svete*, Rím 1981, z italského originálu *Antropologia filosofica (L'Uomo nel mondo)* Città Nuova Editrice, Roma 1971, přeložil Devínský A.. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

BOGLIOLO, A., *Filozofia – etika*, Rím 1980, z italského originálu *L'Uomo nel suo agire*, Città Nuova, 1972 přeložil A. Devínský. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

BOGLIOLO, A., *Filozofia – logika a estetika*, Rím 1976, z italského originálu *La Verità dell'Uomo*, Roma, 1969, přeložil A. Devínský. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

BOGLIOLO, A., *Filozofia – Filozofické antropológia, pravda o člověku*, Rím 1976, z italského originálu *La Verità dell'Uomo*, Roma 1969, přeložil A. Devínský. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

BOGLIOLO, A., *Filozofia – teodicea, pravda o Bohu*, Rím 1974, z italského originálu *La Verità di Dio*, Roma 1969 přeložil A. Devínský. Knihovna ofm Liberec – Na Perštýně.

BOCHEŇSKI, J.M., *Cesty k filosofickému myšlení*, (překlad neznámý autor), 41 s.(A5). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

JÁCHYM, R., *Filosofie absolutna*, (nedatováno), 9 s.(A5).

SKÁCEL, M., *Kurs aristotelsko/tomistické filosofie*, 22 s.(strojopis), Praha, 1969. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

ŠLIPKO, T., KS, *Etos chrześcijański (zarys etyki ogólnej)*, Kraków, Wydawnictwo apostołstwa modlitwy, 1974, 392 s. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

ŠLIPKO, T., KS, *Křesťanský étos (nástin obecné etiky)*, překlad Jáchym, R., 249 s. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

STEPIEN, A.B., *Úvod do filosofie* (překlad z polského originálu nakl. Towarzystwo naukowe katolickiego uniwersitetu lubelskiego Lublin), 169 s., Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

TATARKIEWICZ, W., *Hlavní směry soudobé filosofie*, z polského originálu *Historia filozofii III.*, 4. vyd. Państwowe wydawnictwo naukowe Warszawa 1970 přeložil a zkrátil Jáchym, R., s. 56. (cyklostyl). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Církevní dějiny

Vyučující: P. Aleš Vojtěch Zlámal, P. Petr Alkantara Houška.³²⁶ Církevní dějiny učil nějakou dobu P. Petr Alkantara Houška, který působil jako farář ve Velvarech. Jezdilo se buď k němu

³²⁶ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

nebo i on sám jezdil zkoušet do společných center. Sám přednášel spíše dějiny papežů a jako studijní materiály byly učebnice od Jaroslava Kadlece. Poté, co z osobních důvodů odstoupil z vyučování, převzal zkoušení P. Aleš Vojtěch Zlámal.³²⁷ Obvykle proběhla jedna konzultace a jedna zkouška. České dějiny trvaly jeden semestr.³²⁸

Literatura:

KADLEC, J., *Církevní dějiny I.-VI. díl*, Litoměřice, 1973-1976. Současná Františkánská knihovna u Panny Marie Sněžné, LVS 0046-0049.

KADLEC, J., *Přehled církevních dějin českých I. a II. díl*, Litoměřice, 1977. Současná Františkánská knihovna u Panny Marie Sněžné, LVS 0046-0049.

Dějiny římsko/katolické církve v Čechách a na Moravě (1948-1978), Autor neznámý (strojopis A5). Současná Františkánská knihovna u Panny Marie Sněžné, LSO 236.

HOUŠKA, P.A., *České františkánství*, 1974, 87 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Poznámky k dějinám katolicismu v Čechách a na Moravě, Autor neznámý (strojopis A4), 44 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Morální teologie

Vyučující: P. Alois Moc³²⁹, P. Jan Baptista Bárta.³³⁰ A. Dąbrowského zkoušel z morální teologie se souhlasem definitoria P. Radim Jáchym.³³¹

Morální teologii zkoušel P. Baptista Bárta, ale také P. Alois Moc. Morální teologie se učila buď podle překladu polského Olejníka a nebo dle dominikánské morální teologie, která byla vydaná jako součást systematické teologie v 60. letech v nakladatelství CERF.³³²

Literatura:

OLEJNIK, S., KS., *W odpowiedzi na dar i powołanie Boże (Zarys teologii moralnej)*, Warszawa 1979, Akademia teologii katolickiej.

³²⁷ Srov. *Rozhovor s bratrem Petrem Regalátem Benešem*, s. 5-6.

³²⁸ Srov. *Rozhovor s bratrem Ctíradem Václavem Pospíšilem*, s. 6.

³²⁹ Mnoho z těch, kteří prošli tajnou teologií vzpomínají rádi na P. Moce i v souvislosti s uváděním do hlubšího křesťanského života i v pomoci hledání osobního povolání. V roce 2002 vyšel soubor jeho cenných přednášek pod názvem *Duchovní život z hlediska františkánského charismatu*. Tato dvoustředstránková skripta je možné dohledat na adrese Institutu františkánských studií <http://web.katolik.cz/ifs>.

³³⁰ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

³³¹ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*, s. 4.

³³² Srov. *Rozhovor s bratrem Ctíradem Václavem Pospíšilem*, s.7.

P. BÁRTA, J.B, *Morální teologie (I. De principis)*, 1978, 41 s., (průklepový papír). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

HÄRING, B., *Bioetika*, 1981, s. 68., z německého originálu *Frei in Christus*, Herder, Freiburg i.B., 1981. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Zákon Kristův, překlad z německého *Das Gesetz Christi* od Bernarda Häringa, 79 s.(A5-strojopis). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

MOC, A., *Úvod do morální teologie*, 39 s.(A5-strojopis), in Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Výtahy obsahů ze skript O. Mádra (1970) aj. Koukla (1976), asi 80-100 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Spiritualita dnes – Duchovní život a jeho dnešní problémy (Morální teologie IV.). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří 9-5.

Fundamentální teologie

Vyučující: P. Bernard Drahoslav Říský, P. Jan Baptista Bárta.³³³ P. Říský byl farářem na Vysoké u Mělníka, kde byl k dispozici studentům, kteří tam za ním jezdili a tam také probíhaly konzultace a zkoušení. Systematické přednášky z tohoto předmětu nebyly. Později jezdil rovněž do Roztok u Prahy, kde se také setkával s některými studenty. Příležitostně i sám jezdil za některými studenty. Někteří jednotliví studenti skládali zkoušky u P. Baptisty Bárty.³³⁴

Literatura:

LANG A., *Fundamentální theologie (I. Poslání Kristovo)*, ze 4. přepracovaného vydání Max Hueber Verlag München, 1968, přeložil,³³⁵ upravil a doplnil Bernard Drahoslav Říský³³⁶, 128 s. (průklepový papír). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

LANG A., *Fundamentální theologie (Svazek II.- Poslání církve)*, ze 4. přepracovaného vydání Max Hueber Verlag München, 1968, přeložil, upravil a doplnil P. Bernard Drahoslav Říský, 176 s. (průklepový papír). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

³³³ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

³³⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 2.

³³⁵ Bratr C.V. Pospíšil ve svých vzpomínkách svědčí, jak sám nesl tento překlad v 90. letech bratřím dominikánům a tento překlad se stal podkladem pro pozdější vydání v redakci P. Odilo Štampacha a P. Damiána Němce. Srov. *Rozhovor s bratrem Ctiradem Václavem Pospíšilem*, s. 6.

³³⁶ Srov. *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 2.

Otázky a okruhy ke zkoušce z fundamentální teologie. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří 9-4, obálka č. 2.

Dogmatická teologie

Vyučující: P. Alois Jaroslav Moc, později asi od roku 1974 Radim Jáchym.³³⁷ Dogmatickou teologii vyučoval P. Alois Moc. Jezdil do Brna a Bratislavy až do roku 1983, kdy byly přepadeny kláštery. Byla vyučována nejprve z Ludvíka Otta, ale také se někdy používala Šandova dogmatika³³⁸ až do té doby, kdy bratr Dąbrowski přeložil Granatovu dogmatiku. Bratr Alois Moc se velmi věnoval studentům i mimo zkoušky a byl k dispozici i k více konzultacím.³³⁹ Sám také zpracoval několik skript, ze kterých učil.³⁴⁰

Literatura:

BÁRTA, J.B., *Teologie řeholního života*, rok vydání neznámý, 92 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.³⁴¹

GRANAT, W., *K člověku a Bohu v Kristu – 1, Díl I., část 1. (Cesta člověka k Bohu a Boha k člověku před Kristem)*, Křesťanská Akademie Řím, 1981, 290 s. Přeložil Dąbrowski, A.K., OFM.

– , *K člověku a Bohu v Kristu – 2, Díl I., část 2. (Setkání lidí s Bohem skrze Krista a v Kristu)*, Křesťanská Akademie Řím, 1981, 322 s. Přeložil Dąbrowski, A.K., OFM.

– , *K člověku a Bohu v Kristu – 3, Díl II., část 1. (Lidé a Bůh v Kristově církvi – svazek 1., Církev – Svátost zasvěcení)*, Křesťanská Akademie Řím, 1982, 278 s. Přeložil Dąbrowski, A.K., OFM.

– , *K člověku a Bohu v Kristu – 4, Díl II., část 1. (Lidé a Bůh v Kristově církvi – svazek 2., Svátosti léčící a sociální - Ekumenismus)*, Křesťanská Akademie Řím, 1985, 234 s. Přeložil Dąbrowski, A.K., OFM.

– , *K člověku a Bohu v Kristu – 5, Díl II., část 2. Naplnění dějin spásy člověka, Poslední věci člověka a světa)*, Křesťanská Akademie Řím, 1986, 290 s. Přeložil Weçławski, T..³⁴²

³³⁷ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

³³⁸ Srov. *Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem*, s.11-12.

³³⁹ Srov. *Rozhovor s bratrem Danielem Miloslavem Hřebcem*.

³⁴⁰ A. MOC, *Praževení* (osobní poznámky – strojopis), 45 s.(A5), *Zjevení Boží*, 9 s. (A5-strojopis), *Theologie Boží milosti*, 159 s. (A5-strojopis), *Vývoj dogmatu*, 5 s. (A5-strojopis), *Theologie lásky*, 10 s. (A5-strojopis), *Theologie apoštolátu*, 18 s. (A5-strojopis), *Theologie řeholního stavu*, 26 s. (A5-strojopis), *Podivuhodná mariologie*, rukopis(A5). In Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

³⁴¹ Autorství tohoto spisu Bártovi dosvědčuje např. P. Dąbrowski. Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*, s.4.

Pastorální teologie

Vyučující: P. Jan Baptista Bárta, později P. Inocenc František Kubíček,³⁴³ P. Radim Jáchym,³⁴⁴ P. František Marášek.³⁴⁵

Součástí pastorální teologie bylo několik disciplín – liturgika, zpovědnice, hodegetika. Největší důraz byl kladen asi na zpovědnici, která se probírala dle překladu skript Dr. Vrabce. V liturgice se někdy probírala jen základní „rubricistika“, aby bratři byli schopni vysluhovat svátosti,³⁴⁶ někdy se zřejmě šlo i hlouběji, jak svědčí P. Ambrož Svatoš OP.³⁴⁷

Literatura:

P. BÁRTA, J.B., *Pastorální a apoštolská teologie*, 1977, 111 s., (průklepový papír). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

P. BÁRTA, J.B., *Pastorální a apoštolská teologie(minor)*, 1977, 116 s., (průklepový papír). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Prof. Dr. VRABLEC, J., *Sviatosť pokánia a sviatosť pomazania chorých*, 70 a 34 s.(cyklostyl – A4). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

P. BÁRTA, J.B., *Sviatosť smíření*, nedatováno, (strojopis), 80 s. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Liturgika³⁴⁸

Jak již bylo řečeno, liturgika patřila do pastorální teologie. Vyučující jsou tedy také totožní. Studijní plán pro tento předmět byl rozdělen na těchto pět kapitol: 1. Vymezení pojmu liturgie, 2. Liturgický rok, 3. Denní modlitba církve, 4. Mše svatá, 5. Mše s účastí lidu. K liturgice patřila také liturgická praxe.

Literatura:

³⁴² Tento díl v jeho samizdatové podobě je k dispozici v Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří 9-5.

³⁴³ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

³⁴⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*, s. 5.

³⁴⁵ Ten učil jen velmi málo. Např. V. Dohnala. Srov. *Rozhovor s Janem Maria Vianneyem Dohnalem*, s. 6.

³⁴⁶ Srov. *Rozhovor s bratrem Ctíradem Václavem Pospíšilem*, s. 8-10.

³⁴⁷ „Otec Bárta dobře věděl ze zkušenosti, že věda o liturgii patří mezi hlavní obory teologického vzdělání, studia a že všechny tyto obory mají nakonec vyústit v bohopoctu – v liturgii. Proto zařadil do formace kněžského i řeholního života na první místo vědu o liturgii. Pomáhali jsme mu zpracovávat bohatý materiál koncilových dokumentů.“ A. SVATOŠ, *Doslov*, in A. HOFMANOVÁ *Rozsvítil jsem lampu*, s. 57.

³⁴⁸ *Liturgika I.(rozvrh studia)*, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

POKORNÝ A KOL., *Obnovená liturgie*, ČKCH, 1976; *Římský misál; Lekcionář VI/2 – Úvod str. 684-709*; DMC, díl I. (breviář); *Konstituce Sacrosanctum concilium (Dokumenty II. VK)*.
BOUŠE, B., *Liturgika (studijní skripta)*, Litoměřice, 1969. Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Katechetika

Katechetika patřila do pastorální teologie a tak vyučující jsou totožní jako u pastorální teologie.

Literatura:

BÁRTA, J.B., *Katechetika*, 178 s., (průklepový papír), Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Kanonické právo

Vyučující: P. Radim Jáchym.³⁴⁹ Původně byl o vyučování církevního práva požádán P. Cyril Kadlec, který k tomu měl i potřebnou kvalifikaci, ale z obavy, že by mohl kvůli tomu přijít o státní souhlas k duchovenské činnosti tuto nabídku odmítl.³⁵⁰ K němu docházeli někteří bratři na konzultace ještě před vznikem tajného Bártova studia.³⁵¹ Církevní právo na Karlově universitě měl vystudované také Dr. Jan Nepomuk Danišovič OFM, který tam promoval v roce 1948³⁵², ale odešel ještě v 50. letech na faru a s bratry neudržoval více kontakt.

Literatura:

Kodeks prawa kanonicznego, Pallotinum, 1984.

Církevní právo ve světle kodexu 1983, 56 s. (kopie strojopisu, formát A5). Soukromý archiv A. Glabasnii, Brno – Husovice.

Církevní právo v období pokoncilní obnovy (I. díl), z polského originálu *Kodeks prawa kanonicznego*, Pallotinum, 1984 přeložil a doplnil o řeholní a konfesní právo Radim Jáchym, ofm, 1977, 128 s. (cyklostyl). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

³⁴⁹ Srov. R. M. JÁCHYM, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998.

³⁵⁰ Srov. *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, s. 2.

³⁵¹ Srov. *Rozhovor s bratrem Matoušem Sleziakem*, s.10.

³⁵² Srov. *Několik zpráv z provincie sv. Václava*. In *Mladý Seraf*, roč. VII/1948, poslední strana.

Církevní právo v období pokoncilní obnovy (II. díl), z polského originálu *Kodeks prawa kanonicznego*, Pallotinum, 1984 přeložil a upravil Radim Jáchym, OFM, 1977, 258 s. (cyklostyl). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

PAWLUK, T., *Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II.*, Tom III, Prawo małżeńskie, Olstyn, 1984. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

SZTAFRAWSKI, E., *Podrecznik prawa kanonicznego 1 (Zagadnienia wstępne)*, Warszawa, 1985. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

SZTAFRAWSKI, E., *Podrecznik prawa kanonicznego 2 (Hierarchiczny ustrój kościoła)*, Warszawa, 1985. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

SZTAFRAWSKI, E., *Podrecznik prawa kanonicznego 3 (Naczyielskie zadanie Kościoła)*, Warszawa, 1986, knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

SZTAFRAWSKI, E., *Podrecznik prawa kanonicznego 4*, Warszawa, 1986. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

Kodex kanonického práva, (strojopis), 252 s. Knihovna OFM Liberec – Na Perštýně.

Církevní právo IV. (Manželské právo), s. 23(A4), Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Ekumenismus

Literatura:

BÁRTA, J.B., *Ekumenismus*, 1976, 158 s. (cyklostyl). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

Pastorální medicína

Vyučující: P. Baptista Bárta. Vyučovala se zřejmě v rámci pastorální teologie.

Literatura:

MUDr. TROJAN, K., *Medicina pastoralis*, 1976, 245 s. (cyklostyl). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

NIEDERMAYER, A., Dr., *Handbuch der speciellen Pastoralmedizin (svazky I-IV)*, překladatel neznámý, s. 96 (strojopis). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

4.2.3 Studenti a studentky

Jak již bylo řečeno, velkou teologii studovali především františkáni z Čech i Slovenska, ale i školské sestry svatého Františka OSF a někteří další studenti a studentky (viz Příloha č. 17). Zde uvádím výčet všech studentů a studentek, jejichž účast na studiu se mi podařilo zjistit s jejich základními údaji:

Angelus Alois Glabasnia (nar. 8. března 1955) vstoupil do noviciátu 15. srpna 1975 a přijal řádové jméno Angelus. Spolu s dalšími čtyřmi bratry skládal v Bratislavě své první sliby. Svě tajné studium započal v roce 1975. Přitom pobýval (kromě základní vojenské služby a dvou let bydlení v tajné dvoučlenné komunitě v Petržalce) v tajné komunitě v Bratislavě v ulici Na Křižovatkách. Od roku 1985 do roku 1990 žil v komunitách v Brně v ulici Na Karlové. Spolu s ním v ročníku studovali ještě slovenští bratři Leo Ručka, Cyril Jaroslav Brázda a Bernardin. Svá studia ukončil v roce 1986, kdy přijal jáhenské svěcení a v r. 1987 svěcení kněžské.³⁵³

Antonín Klaret Dąbrowski (nar. 13. 6. 1955) se nejprve hlásil několikrát neúspěšně do diecézního semináře, kde nebyl z politických důvodů ani po odvolání k prezidentovi přijat. Protože měl přes svého strýce, polského františkána, kontakt s bratřími, v roce 1977 k nim vstoupil. V roce 1982 skládal v Liberci do rukou P. Bárty slavné sliby a v roce 1983 přijal v NDR jáhenské svěcení z rukou biskupa Wankeho. Na kněze byl tajně vysvěcen v roce 1986 biskupem Dubovským v Handlové Staré Lehotě na Slovensku. Tajně studoval od roku 1979 až do roku 1987, tedy ještě rok po svěcení.³⁵⁴

Antonín Pavel Kejdana (nar. 3.1. 1932 v Nížkém Dřevíči). V roce 1951 absolvoval gymnázium v Hronově. Dále viz Tomáš Pavel Genrt.³⁵⁵

Cyril Bystrík Janík začal studovat v roce 1975. Byl předčasně vysvěcen s P. Cyrilem Brázdou a Leem Ručkem v roce 1980.³⁵⁶

Česlav B. Křížala (nar. 1928) byl v roce 1949 přijat v Hájku do kandidatury. Čekal ho podobný osud jako ostatní mladé františkány. Po roce byl převezen do internačních táborů Hejnice a Bohosudov. Odtud šel do PTP. Od roku 1947 do roku 1949 a pak od roku 1954 pracoval jako řezbář u experimentálního psychologa Břetislava Kafky v Červeném Kostelci. V roce 1968 krátce studoval ve františkánském klášteře v Sarajevu. Do roku 1970 tajně studoval nejdříve za pomoci P. Smištíka a Podlahy.

³⁵³ Srov. *Rozhovor s bratrem Angelem Aloisem Glabasniou*, s. 4.

³⁵⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*.

³⁵⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Pavlem Kejdanou*.

³⁵⁶ Srov. Zvukový záznam rozhovoru s bratrem Cyrilem Brázdou OFM, Praha, září 2004.

V roce 1970 se přestěhoval do komunity bratří do Hejnic a pak prošel všemi libereckými tajnými komunitami. Během této doby se napojil na organizované studium. V roce 1975 je tajně vysvěcen v NDR na jáhna biskupem Aufderbeckem. Od roku 1988 se věnuje terciářům sv. Františka po celé republice.³⁵⁷

Daniel Miloslav Hřebec vstoupil do kandidatury v roce 1973 a o dva roky později do Brna do noviciátu a přijal jméno Daniel. Slavné sliby skládal po třech letech 14. 8. 1976. Po slavných slibech byl poslán do Jesenice u Prahy, kde bydlel společně v komunitě s P. Vladimírem Řeckou. Přitom pracoval jako sanitář v nemocnici v Krči. Na kněze byl vysvěcen v roce 1985. Během pobytu v Praze studoval tajně teologii. Na společné přednášky jezdil do Prahy a do Bratislavy. Nejvíce si cení studia Písma svatého. Ze spolustudentů si pamatuje b. Vianneye Dohnala a Jiljího Příbyla.³⁵⁸

František Bartoloměj Uriga (nar. 31. 10. 1956) vstoupil do noviciátu v roce 1982. Studoval tajnou teologii od roku 1984 do roku 1989. Pak nastoupil do druhého ročníku teologie v Olomouci a od třetího ročníku pokračoval na KTF UK v Praze.³⁵⁹

Jan Evangelista Burian, nyní je diecézním knězem litoměřické diecéze a působí momentálně v Kadani.

Jan Maria Vianney Dohnal se narodil 13. 10. 1955. Žít v tajné františkánské komunitě v Brně začal v roce 1977. Vstupem do noviciátu v roce 1980 dostal řádové jméno Jan Maria Vianney. Slavné sliby skládal 28. 1. 1984. Tajně byl vysvěcen na kněze 5. 6. 1988. Studovat začal v roce 1981 a skončil v roce 1990. Od roku 2000 je provinčním ministrem Českomoravské provincie Svatého Václava.³⁶⁰

Jiří Šolc, jezuita, začal studovat s A. Dąbrowským v roce 1978, ale po domovních prohlídkách mu jeho představení doporučili františkánské studium ukončit.³⁶¹

Jiljí Jiří Příbyl (nar. 9. listopadu 1954) vstoupil v roce 1981 do třetího řádu a do noviciátu I. řádu v roce 1985. Slavné sliby skládal 10. 1. 1991 u Panny Marie Sněžné v Praze. Stejný rok měl i kněžské svěcení. Tajnou teologii studoval od roku 1986.³⁶²

Kapistrán Zdeněk Obdržálek (tajně vysvěcen na kněze s b. Vianneyem 5. 6. 1988).

Peter Ján Wach (nar. 2. 3. 1961) do noviciátu vstoupil v roce 1985. Tajnou teologii studoval

³⁵⁷ Srov. F. REICHEL, *Dějiny Sekulárního františkánského řádu v Čechách a na Moravě*. In *Poutník* 7/2003, s. 28; *Rozhovor s bratrem Česlavem Křížalou*.

³⁵⁸ Srov. *Rozhovor s bratrem Danielem Miloslavem Hřebcem*.

³⁵⁹ Srov. *Schematismus Provincie bratří františkánů OFM Svatého Václava – 2005*, s. 25. Údaje ohledně studia Petera Wacha a Františka Urigy vím zatím jen z osobních rozhovorů.

³⁶⁰ Srov. *Rozhovor s bratrem Janem Maria Vianneyem Dohnalem*.

³⁶¹ Srov. *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*, s. 5.

³⁶² Srov. *Rozhovor s bratrem Jiljím Jiřím Příbylem*.

od roku 1986 do roku 1989, kdy přešel na teologickou fakultu do Olomouce a později pokračoval v Praze.³⁶³

Prokop Eduard Trykar se narodil 1. 1. 1930 v Praze na Žižkově. Vystudoval učitelský ústav a poté pedagogickou fakultu (1948-1952). V letech 1968 – 1969 začal studovat teologii v Praze u sv. Ignáce pod vedením P. Mádra, P. Zvěřiny, P. Merella, P. Adámka, P. Kadlece, P. Kubalíka a dalších. Do řádu vstoupil v roce 1979. Protože měl již některé zkoušky z pedagogické fakulty a některé ze studia u sv. Ignáce, tajnou teologii u františkánů studoval jen od roku 1980 do roku 1983. Na kněze byl vysvěcen 17. 9. 1983 v Erfurtu. Slavné sliby skládal 8.5. 1984.³⁶⁴

Regalát Petr Beneš (nar. 28. dubna 1963 v Brně) tajnou teologii začal studovat od podzimu roku 1987 spolu se slovenskými bratry. Studoval až do roku 1989. Poté pokračoval v základním studiu teologie v Olomouci, v Praze a v Římě. (více viz oddíl 6.3 Petr Regalát Beneš).³⁶⁵

Tomáš Pavel Genrt (nar. 3. 7. 1932 ve Žďárkách u Náchoda) maturoval na gymnáziu v Hronově v roce 1951. V roce 1953 se seznámil s františkánem Titem Hanušem a vstoupil nejprve do třetího a v roce 1957 díky P. Alešovi Zlámalovi i do prvního řádu sv. Františka. První sliby skládal 6. 9. 1960. Věčné sliby skládal v roce 1963 v bytě u Tita Hanuše. Bydlel se svým bratrancem A.P. Kejdanou v Roztokách u Prahy a od roku 1957 začali také studovat tajně teologii. Tu studoval i po kněžském svěcení během pastoračního působení ve Vrchlabí v letech 1969 – 1970.³⁶⁶

Václav Ctírad Pospíšil (nar. 4. března 1958) začal studovat v roce 1980, po svém návratu z vojny. První dva roky vystudoval najednou (filosofii a fundamentální teologii), aby se srovnal s ostatními.³⁶⁷ Tajnou teologii studoval až do roku 1988. (Více viz dále oddíl. 5.1 Ctírad Václav Pospíšil – život a dílo).

Bratři, kteří po „sametové revoluci“ přešli do slovenské provincie.³⁶⁸

Bernardín Anton Šmid (nar. 5.5. 1955) studoval tajnou teologii od roku 1980.

Cyril Jaroslav Brázda (nar. 4.12. 1952) vstoupil v roce 1975 do noviciátu. Studoval od roku

³⁶³ Srov. *Schematismus Provincie bratří františkánů OFM Svatého Václava – 2005*, s. 26.

³⁶⁴ Srov. *Rozhovor s bratrem Prokopem Eduardem Trykarem*, Praha, 1.11. 2003.

³⁶⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Petrem Regalátem Benešem*.

³⁶⁶ Srov. *Rozhovor s bratrem Tomášem Pavlem Genrtem*.

³⁶⁷ Srov. *Rozhovor s bratrem Ctíradem Václavem Pospíšilem*, s. 6.

³⁶⁸ Srov. Š. BANKOVIČ, *Seznam slovenských studentů tajné teologie*, 24.2.2006.

1976. V roce 1979 byl vysvěcen na kněze a pokračoval bez zpovědní jurisdikce dál ve studiu. Od roku 1980 působil pak na tajném studiu jako lektor filosofie. Nyní působí jako novicmistr česko-slovenského noviciátu v Trnavě.³⁶⁹

Juniper Peter Barok (nar. 21. 5. 1964) studoval v letech 1986 –1989.

Ladislav Stanislav Baláž (nar. 24.4. 1959) studoval v letech 1983 – 1989.

Leo Peter Růčka (nar. 10. 3. 1955) studoval v letech 1975 – 1981.

Marek Štefan Javorský (nar. 29.9. 1964) studoval v letech 1987 – 1989.

Matej Peter Ovčiarik (nar. 25. 4. 1951) studoval v letech 1986 - 1989.

Peter Ján Záš (nar. 24. 11. 1954) Vystudoval licenciát na *Studium biblicum franciscanum* v Jeruzalémě a od roku 1998 přednáší na Teologickej fakulte Trnavskej university (TF TU).

Peter Baptista Ján Pružina (nar. 4. 9. 1950) studoval v letech 1979 – 1985, kdy byl vysvěcen a nyní je na misiích v Kazachstánu.

Peter Skokan studoval v letech 1984 – 1989. Odešel z řádu v roce 1990.

Štefan Marián Bankovič (nar. 23. 5. 1965) studoval v letech 1987 – 1989. Do roku 2005 byl provinčním ministrem slovenské provincie.

Ještě začali studovat bratři Peter Kos a Štefan Náhlík, kteří odešli z řádu a druhý jmenovaný dokonce svědčil při soudu proti bratřím.

Velkou teologii studovaly a dostudovaly také některé školské sestry sv. Františka.³⁷⁰ Z českých sester (OSF) to byly např. tyto sestry:

Bohdana Helena Zemánková (nar. 18. 8. 1949) začala studovat tajnou teologii v roce 1975 po složení svých časných slibů a studovala ji až do přepadení františkánských komunit v roce 1983. Přitom bydlela v komunitách v Budeničkách a pak ve smíšené komunitě v Liberci. Nyní žije v komunitě sester Vranov u Brna.

Květa Květoslava Vinklárková (nar. 31. 12. 1951), nyní provinční představená, žije v mateřinci sester na Břevnově.

Ludvíka Jitka Daňhelová, později vystoupila z kongregace.

Metoda Jaroslava Matoušková, později vystoupila z kongregace.

Michaela Alena Jánošíková, později vystoupila z kongregace, nyní františkánská terciářka.

³⁶⁹ Srov. Zvukový záznam rozhovoru s bratrem *Cyrilem Brázdou OFM*, Praha, září 2004.

³⁷⁰ Tyto sestry měly v Praze tajné komunity např. v Kunraticích, pod Nuselským mostem, Na Šolince, v Lysolajích, v Řepích, v Čimelicích, pak žily sestry ve společných komunitách s bratry v Liberci a Brně (3 komunity). Srov. *Zvukový záznam rozhovoru se sestrou SM Ludmilou Pospíšilovou OSF*, Praha, 25.1.2006.

Veronika Václava Říhová (nar. 16. 2. 1947). Tajnou teologii studovala od roku 1973 do roku 1983 a dokončila ji. Nyní působí jako generální rádkyně v Římě.

Zdislava Františka Nosková, vystudovala celou tajnou teologii.³⁷¹ Nyní je představenou v konventu sester na Vranově u Brna.

Slovenské sestry začaly Velkou teologii studovat od roku 1975. Ze slovenských sester (OSF) to byly např..³⁷²

Aneta Anastázia Tomášová (nar. 1955), studovala od roku 1975 do roku 1982. Později vystoupila z kongregace.

Anna Kamila Mošková (nar. 1954), tajnou teologii studovala od roku 1975 do roku 1984 a studium zakončila závěrečnou zkouškou u P. Aleše Zlámala 14. 7. 1984 v Bratislavě. Dnes je provinční vikářkou OSF na Slovensku a žije v Žilině.

Bernardina Natalie Nahálková (nar. 1934), studovala v letech 1975-1982.

Gabriela Ružena Hudáčková (nar. 1958), studovala od roku 1979 do roku 1985. Nyní žije v klášteře v Košicích.

Josefa Brigita Stoklasová (nar. 1940), studovala v letech 1975-1982.

Magda Helena Šebestová (nar. 1952), studovala od roku 1976 do roku 1985. Dnes je provinční představenou OSF na Slovensku a žije v Žilině.

Magdaléna Mária Sumilasová (nar. 1956), studovala od roku 1980 do roku 1985. V současnosti je v Římě.

Margaréta Hana-Anna Terpálková (nar. 1953), studovala od roku 1979 do roku 1985, nyní žije v Lubochňi.

Marietta Mária Slánska (nar. 1948), studovala od roku 1970 do roku 1985, nyní žije v Liptovském Mikuláši.

Maristella Helena Torkošová (nar. 1956), studovala od roku 1976 až do roku 1985, nyní žije v konventu sester v Prešově.

Pavla Mária Binderová (nar. 1946), studovala od roku 1976 do roku 1985. Nyní je v klášteře klarisek v Brně.

Viktorie Vincencia Zářnová (nar. 1933), studovala od roku 1975 do roku 1984 a studium zakončila závěrečnou zkouškou u P. Aleše Zlámala 14. 7. 1984 v Bratislavě. Nyní je na misiích ve městě Alma-ata v Kazachstánu, kde spolu s P. Alešem Zlámalem založili misii. Tato sestra v době totality formálně před státem vystoupila z řádu, ale tajně se dále

³⁷¹ Nepodařilo se mi zjistit od kdy do kdy studovala.

³⁷² Srov. A. MOŠKOVÁ, *Seznam slovenských sester studia tajné teologie*, 19.2.2006.

věnovala řeholní formaci mladých sester.

Kromě těchto sester začaly v roce 1975 studovat ještě sestry Karmela Mária Ilenčíková (nar. 1947), Mária Majerčáková (nar. 1950) a Alojzia Františka Fendelková (nar. 1933), které z různých důvodů studium přerušily.

4.3. Katechetický kurz

V roce 1968 se otevřely určité možnosti pastorační, vyučování náboženství i na farách a bylo jasné, „že když se přihlásí děti, kněží na to nebudou stačit.“³⁷³ A tak přišly na řadu řádové sestry. P. Bárta pro ně sestavil skriptu s názvem *Katechetický kurz* (podtitul *Služba pro ženu*). Tento katechetický kurz pro přípravu katechetek k učení náboženství časově předcházel vzniku sebevzdělávacího kurzu tajné teologie.³⁷⁴ Sestry samy překládaly mnoho samizdatové literatury. Jako pomůcku pro katecheze přeložily např. Jožkův deník.³⁷⁵ Např. závěrečný oběžník Sekretariátu řeholních společností z roku 1968 uvádí místa konání katechetického kurzu a počty zúčastněných sester: 9.-13.7 1968 se konal KK v Oseku (70 sester) – přednášel P. Bárta, 8.-12. 8. ve Skalici (25 sester) – přednášel P. Bárta a v Jiřetíně (48 sester) – vedl P. Pavel Pokorný OFM, 14.-19.9. ve Slatiňanech (50 sester) – vedl P. Bárta, 23.-28. 9. v Jánských Lázních (36 sester) – vedl P. Pokorný OFM, 1.-27.10. katechetické kurzy v Jánských Lázních (120 sester) – přednášeli františkánští kněží: Podlaha, Říský, Hanuš, Pokorný, 18.-28. 10. v Choryni (50 sester) – vedli P. Bárta a P. Kolek OFM, 4.-30.11. v Mariánských Lázních (220 sester) – vedli P. Pokorný, dr. Josef Hájek a P. Bárta, 2.-7. 12. na Hradišti (46 sester) – přednášeli P. Šamárek OFM a P. Hamrle OFMConv., 2.-14.12. 2 KK v Mariánských Lázních (100 sester) – přednášeli P. Pokorný, dr. Hájek, P. Sládek OFMCap.. K datu 14. 12. 1968 absolvovalo KK 759 sester. Kurzy pak pokračovaly i dále.³⁷⁶

Literatura:

BÁRTA, J.B., *Katechetický kurz*, Sekretariát řeholních společností ČSSR jako rukopis, *Služba bratřím a sestrám*, 1968. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

BÁRTA, J.B., *Katechetika*, 178 s., (průklepový papír). Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.

³⁷³ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s.4.

³⁷⁴ Srov. *tamtéž*, s. 5.

³⁷⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Matoušem Slezíakem*, s. 1.

³⁷⁶ Srov. *Oběžník č. 24*, Sekretariát řeholních společností, 14. 12. 1968.

Tato kniha katechetiky se dále dělí na podkapitoly:

A) Pomocné vědy: Pedagogika s dějinami

Didaktika v kostce

Dějiny katechizování a katechismu

B) Hlavní disciplína: Katechetika

C) Praxe: Katechetické plány 11 let

44 katechezí dle „Věřit–žít-jednat“

Témata katechezí dospělých konvertitů a inteligence

Plán základních katechezí

Ideální a integrální obraz funkce katechezí v obcích věřících

5 Institut františkánských studií a studium v letech 1990 - 2000

Od roku 1990 s příchodem svobody vznikly i nové možnosti vzdělání přijímat i získávat. Totéž platí i o dostupnosti teologické a františkánské literatury. I když ze strany generálního vedení řádu byl zájem, aby co nejvíce bratří i z bývalého totalitního bloku šlo studovat, existovala zpočátku u některých starších představených obava z římského studia a ze západní teologie. P. Jáchym uvádí, že když byly v roce 1990 posláni bratři Václav Ctirad Pospíšil a Peter Záh na studium do zahraničí, počítalo se do budoucna s možností založení vlastního františkánského teologického studia i u nás.³⁷⁷ Později odešli z naší provincie studovat do Říma ještě bratr Petr Regalát Beneš františkánskou spiritualitu a nyní studuje na Istituto Patristico Augustinianum v Římě patrologii bratr Dominik Valer.³⁷⁸ Jistě by bylo vhodné pojednat i o ostatních význačných osobnostech nynější františkánské teologie a spirituality u nás, kteří povětšinou vyučují nyní na IFS jako např. o sestře SM Mgr. Ludmile Pospíšilové OSF, Doc. Václavu Venturovi Th.D., sestře SM ThLic. Lucii Cincialové SMFO, P. ThLic. Lukáši Šebákovi OFMCap, P. Mgr. Pacifikovi Matějkovi OFMCap., Bonaventurovi Jiřímu Štivarovi nebo PhDr. Petru Hlaváčkovi Ph.D., ale tato práce stačí zahrnout jen členy františkánské provincie sv. Václava. Jistě stojí také za zmínku podotknout, že u většiny současných autorů vzhledem k blízkosti k sametové revoluci se teprve vědecké dráha začíná nebo probíhá a ještě není dokončena a tak není možné tyto autory ještě souhrnně hodnotit nehledě na to, že tato práce se zabývá přehledem autorů a jejich děl jen do roku 2000 včetně.

5.1 Ctirad Václav Pospíšil - život a dílo³⁷⁹

Narodil se 3. března 1958 v Trnavě. Po půl roce se rodina odstěhovala do Čech. Od dvou do jedenácti let bydlel v Lochovicích u Prahy, kde navštěvoval tamní ZŠ až do roku 1969, do páté třídy. Pak bydlel s rodiči na Spořilově, kde dostudoval základní školu až do deváté třídy. V patnácti letech v roce 1973 nebyl přijat z politických důvodů na gymnázium a tak se přihlásil na Střední průmyslovou školu elektrotechnickou Na Příkopech 16 se zaměřením na silnoproud, na kterou byl přijat. Byl v kontaktu s františkány P. Cyrilem Kadlecem, P. Řehořem Marečkem a později také s P. Alešem Zlámalem. Po maturitě na Střední průmyslové

³⁷⁷ Srov. *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, s. 10.

³⁷⁸ Téma jeho licenciátní práce, kterou právě dokončuje je *Escatologia in Pastore d'Erma* (Eschatologie u Hermova Pastýře).

³⁷⁹ Srov. *Rozhovor s bratrem Ctiradem Václavem Pospíšilem*, 11 s.; C. V. POSPÍŠIL, *Odborný životopis a seznam publikační činnosti C.V. Pospíšila*, s. 1 – 3.

škole udělal úspěšně přijímací zkoušky na Vysokou školu na obor elektro - energetika. V té době se ale zároveň rozhodl pro vstup do františkánského řádu a rozhodl se pracovat a přitom studovat tajně teologii, kvůli které zanechal vysokou školu. Ještě předtím musel ale absolvovat základní dvouletou vojenskou službu v Pardubicích a v Písku. První řeholní sliby skládal 18. května 1980. Bydlel v tajných komunitách Kunraticích, Roztokách u Prahy a pak v Liberci. V roce 1986 byl povolán zpět do Prahy, kde bydlel spolu s bratrem Jiljím Jiřím Příbylem v bytě P. Aloise Moce. Od vstupu do řádu až do roku 1988 studoval tajně teologii. Pracoval jako vývojový technik v ČKD Polovodiče v Praze 4, sanitář v LDN Roztoky, osvětlovač ve státním divadle F. X. Šaldy v Liberci, projektant v Montážních závodech Liberec a revizní technik v podniku Stavba Praha. V roce 1987 byl vysvěcen tajně na jáhna panem biskupem Dubovským a poslední únorovou nedělí 1988 přijal taktéž od něho kněžské svěcení.

Po „Sametové revoluci“ půl roku působil jako kaplan u Panny Marie Sněžné v Praze 1. Od června 1990 začal svá studia dogmatické teologie v Římě na františkánské universitě Antonianum, kde složil 15. září 1990 bakalářskou zkoušku. V roce 1992 obhájil svou licenciátní práci *L'obbedienza di Gesu Cristu secondo Fil 2,8 e nell'ambito della teologia della croce (Poslušnost Ježíše Krista až k smrti a to k smrti na kříži- Filipanům 2, 8) – exegeze a teologie*. Pak pokračoval doktorandským studiem a doktorskou prací tentokrát na téma *La teologia della croce di San Bonaventura* (V Čechách vyšlo pod názvem *Soteriologie a teologie kříže Bonaventury z Bagnoregia*). Tu obhájil v listopadu 1995 a od února 1996 začal učit dogmatickou teologii na Cyrilometodějské teologické fakultě University Palackého v Olomouci. Přitom bydlel a působil ještě v řeholní komunitě v Uherském Hradišti. V roce 1997 získal v Olomouci docenturu díky práci *Ježíš z Nazareta, Syn Boží a Syn Člověka*. Od roku 1999 je členem Mezinárodní papežské mariánské akademie PAMI. Od roku 1999 vede oddělení dogmatické teologie na katedře systematické teologie v Olomouci na CMTF UP. Od roku 2001 do roku 2002 byl členem vědecké rady Teologické fakulty Jihočeské university v Českých Budějovicích. V roce 2001 mu byla v Praze udělena profesura z dogmatické teologie na Husitské teologické fakultě UK, kde také od téhož roku učí předmět dějiny dogmatu. Od roku 1997 je členem Teologické komise ČBK. Od roku 2003 učí dogmatickou teologii na Katolické teologické fakultě UK v Praze, kde byl mezi roky 2002-2003 členem vědecké rady. Od června 2003 pracuje také jako člen oborové rady PG studia pro systematickou teologii na ETF UK v Praze. Od roku 1999 do roku 2000 získal tato ocenění:

Dne 4. 11. 1999 udělil rektor UP v Olomouci prof. RNDr. L. Dvořák doc. C. Pospíšilovi čestné uznání za vědeckou monografii *Problematika vědění a vědomí vlastní osobní identity Ježíše z Nazareta*. Roma, Olomouc: Refugium 1998.

Dne 22. 11. 2000 mu udělila rektorka UP v Olomouci prof. MUDr. PHDr. Jana Mačáková CSc. čestné uznání za vědeckou monografii *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Praha: Krystal 2000.

Dne 14.12.2000 udělil olomoucký arcibiskup Jan Graubner doc. Pospíšilovi ocenění za monografii *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Praha: Krystal 2000 - za nejlepší teologickou monografii v roce 2000.

Dílo: Pro velký rozsah uvádím v příloze (viz Příloha č. 21).

5.2 Institut františkánských studií (IFS)³⁸⁰

Zřejmě prvním a zatím asi jediným větším „porevolučním“ institutem, který se soustavně zabývá františkánskou spiritualitou a který je zároveň institutem interinstitutárním a ekumenickým je Institut františkánských studií.

5.2.1 Vznik IFS³⁸¹

Zřejmě první vážnější myšlenka ohledně založení institutu františkánských studií se zrodila u Ctirada Václava Pospíšila během jeho římských studií. On tuto myšlenku sdělil bratru Regalátovi Petrovi Benešovi a ten na základě této myšlenky a za podpory sestry SM Ludmily Pospíšilové OSF³⁸² tuto myšlenku začal realizovat a napsal 8.10. 1999 úvodní dopis³⁸³ představeným mužských a ženských františkánských řádů a kongregací žijících v Čechách a na Moravě. První setkání naplánoval na 15. 9. 1999 v Praze v klášteře Panny Marie Sněžné. Tam se sešlo 8 zakládajících členů: P. Matouš Sleziak (provinciál OFM), P. Ing. Radim Jáchym OFM, Doc. ThDr. Václav Pospíšil OFM, ThLic. Regalát Beneš OFM,

³⁸⁰ I když do časového rámce této diplomové práce spadají časově jen začátky IFS, pro úplnost myšlenky a lepší pochopení uvádím i některé novější údaje.

³⁸¹ Srov. *Zvukový záznam rozhovoru se sestrou SM Ludmilou Pospíšilovou OSF*, Praha, 25.1.2006.

³⁸² Sestra Ludmila Pospíšilová se narodila 28.7. 1960 v Berouně, do kandidatury vstoupila na podzim 1977, do noviciátu vstoupila obláčkou 31.7.1979 a věčné sliby skládala 8.12. 1987. Po vstupu do kongregace pracovala jako zdravotní sestra. Za totality žila v komunitách v Kunraticích, v Lysolajích, v Liberci. V roce 1999 se stala spoluzakladatelkou a vyučující Institutu františkánských studií. Tamtéž.

³⁸³ Srov. *Úvodní dopis P. R. Beneše představeným františkánských řádů a kongregací o možnosti zřízení františkánského institutu*, Praha, 8.1.1999.

ThLic . Felix Tkáč OFM Cap., Mgr. Petr Hlaváček, SM Ludmila Pospíšilová OSF a za terciáře jejich provinční ministr Petr Alexa OFS. Na této společné schůzi se ustanovil název Institut františkánských studií, předsedou byl zvolen P. ThLic. Regalát Beneš OFM a sekretářkou sestra SM Ludmila Pospíšilová OSF. Za místa, kde budou probíhat souběžně přednášky, byla ustanovena Praha (klášter Šedých sester v Bartolomějské ul. č. 9A) a Olomouc (tam našel Institut své místo v 1. patře budovy kurie arcibiskupství). Byly vyhotoveny přihlášky pro zájemce, indexy a rozhodlo se, že na závěr bude udělován interní diplom. Při tomto datu prvního setkání přislíbilo přednášet na IFS 8 lektorů. Původně měl IFS právně navázat na formálně přetrvávající spolek Studium, který existoval pod hlavičkou františkánů jako právnická osoba. Nakonec se ale františkánské definitorium rozhodlo, že nechce být samo zřizovatelem IFS. Proto sestra Ludmila Pospíšilová našla možnost zřídit Institut pod hlavičkou Konference vyšších řeholních představených ženských řádů v souladu s čl. 11 dokumentu Kongregace pro instituty zasvěceného života a pro společnosti apoštolského života: *Meziinstitutární spolupráce při formaci* z 8. prosince 1998. Na základě žádosti sestry Milady Kopecké z 2. června 2000 vydal pak pan kardinál Miloslav Vlk, arcibiskup pražský dne 21. června 2000 souhlas se zřízením Institutu františkánských studií (viz Příloha č.22) s tímto účelem: „Věřím, že tento Institut pomůže posluchačům k hlubšímu pochopení františkánské spirituality tak, aby dokonalejším následováním sv. Františka přinášeli dobro celé církvi.“³⁸⁴ 30. června stejného roku byl pak vydán zřizovací dekret Institutu a podle kán. 114 a 116 CIC z r. 1983 a § 113, odst.1, písm. g, zákona č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností vznikla právnická osoba se sídlem na Lublaňské 44. Dodatečně pak byl 14. 7. 2000 zařazen do evidence církevních právnických osob na ministerstvu kultury. Na ministerstvu kultury, po té, co bylo zjištěno, že IFS nežádá žádné finance, byl projekt s nadšením přijat. Veškerý majetek IFS tvoří mobilní telefon, tiskárna a pár drobností.³⁸⁵

5.2.2 Idea a cíl IFS

Institut františkánských studií je meziinstitutárním formačním centrem. Situace formace v postkomunistické době v jednotlivých institutech zasvěceného života naráží na mnohé problémy a to personální i odborné. Proto se představeným jednotlivých františkánských mužských i ženských institutů a řeholí líbila myšlenka společného

³⁸⁴ *Souhlas kardinála Miloslava Vlka se zřízením IFS ze dne 21.6. 2000, j.č. 281/2000.*

³⁸⁵ *Srov. Zvukový záznam rozhovoru se sestrou SM Ludmilou Pospíšilovou OSF, Praha, 25.1.2006.*

formačního centra, kde se bude přednášet na odborné úrovni františkánská spiritualita, historie i další vybraná témata s tím související a tudíž na každý institut pak zbude už jen odborná formace v rámci svého konkrétního zaměření. Jak uvádí Statuta (viz Příloha č. 24): „Posláním Institutu františkánských studií je prohlubovat poznání františkánské spirituality prostřednictvím společného formačního studia a vzájemného poznávání pod vedením vyučujících bratří a sester s dostatečnou odborností v tomto oboru.“³⁸⁶ První statuta byla vydána 22. června 2000. Institut má svoje předsednictvo, které se musí alespoň jednou do roka sejit. Vedoucím IFS je předseda. Na setkání předsednictva IFS dne 13. února 2003 došlo k úpravě stanov z roku 2000, kdy byla zavedena funkce místopředsedy. Předseda i místopředseda jsou voleni na dobu tří let. Předseda jmenuje také sekretáře po schválení předsednictvem. „Od ukončení prvního tříletí IFS a předání prvních diplomů absolventům studia, rozhodlo se vedení IFS po konzultaci s členy předsednictva udílet každoročně čestné uznání plaketou sv. Anežky České jako výraz vděčnosti Bohu.“³⁸⁷ Toto ocenění se uděluje především za významnou činnost pro rozvoj františkánské spirituality a to i formou „in memoriam.“ (Viz Příloha č. 23)³⁸⁸

5.2.3 Forma studia, lektori a posluchači

„Formační studium probíhá v období tři let systémem spirálovitých osnov. Každý rok tedy mohou být přijímáni noví posluchači.“³⁸⁹ Studium probíhá vždy v sobotu od září do června po semestrech. Jeden den v semestru je vyhrazen pro zkoušení. Zápisné činí zatím 500,- Kč ročně. To je také jediný zdroj příjmu IFS. „Na přelomu roku 2002/2003 byl na žádost několika posluchačů založen IV. studijní ročník pro ty, kdo již sice dokončili tříleté studium, avšak v rámci stálé formace mají zájem o nové přednášky nebo si chtějí některá témata zopakovat.“³⁹⁰

Posluchači nemusí skládat zkoušky, jen ti, kteří mají zájem o získání interního diplomu. Institut františkánských studií má i své internetové stránky <http://web.katolik.cz/ifs>, kde jsou pravidelně k nalezení i skripta Institutu. V roce 2000-2001 bylo celkem 135 posluchačů a posluchaček, v roce 2001-2002 celkem 131, v roce 2002-2003 jich bylo 130, v roce 2003-

³⁸⁶ Statuta Institutu františkánských studií ze 17.2. 2003.

³⁸⁷ Srov. Zásady pro udílení čestného uznání plaketou svatě Anežky České, Praha dne 10. března 2004.

³⁸⁸ Srov. tamtéž.

³⁸⁹ Statuta Institutu františkánských studií ze 17.2. 2003.

³⁹⁰ Zpráva o činnosti IFS, 19.1.2004.

2004 docházelo 110 posluchačů a v roce 2004-2005 to bylo 120 posluchačů. Zkoušky dělala vždy zhruba polovina posluchačů.³⁹¹

Vyučující jsou jmenováni předsedou IFS po schválení předsednictvem. Každý vyučující má mít buď vlastní skripta nebo odkázat na příslušnou literaturu.

Posluchači k tomu, aby mohli být přijati musí splňovat některé podmínky. Buď musí být členy společenství s františkánskou spiritualitou nebo sekulární františkáni (Třetí řád) anebo křesťané (i nekatolíci), kteří projeví hluboký zájem o františkánskou spiritualitu. Tudíž IFS je ekumenicky otevřený, protože i mezi nekatolíky je o sv. Františka velký zájem. Zde je uveden program studia třech ročníků, který se uskutečnil v letech 2000 – 2003³⁹²:

Tabulka č. 2: Program studia IFS v letech 2000 – 2003

1. ročník

Prof. C.V. Pospíšil Th.D. OFM	Systematická Pneumatologie	1 semestr
Doc. Václav Ventura Th.D.	Teologové mnišského ideálu I.	1 semestr
P. ThLic. Regalát Beneš OFM	Významné osobnosti počátků dějin františkánské spirituality	1 semestr
PhDr. Petr Hlaváček Ph.D.	České františkánství na přelomu středověku a novověku	1 semestr
SM Mgr. Ludmila Pospíšilová OSF	Spiritualita sv. Anežky České	1 semestr
SM ThLic. Lucie Cincialová SMFO	Vybraná témata z františkánské spirituality	2 semestry
P. ThLic. Lukáš Šebák OFMCap.	Testament sv. Františka	1 semestr

2. ročník

Prof. C.V. Pospíšil Th.D. OFM	Bonaventura z Bagnoreggia Putování mysli do Boha	1 semestr
Prof. C.V. Pospíšil Th.D. OFM	Křesťanství a ostatní náboženství	1 semestr
Doc. Václav Ventura Th.D.	Teologové mnišského ideálu II.	1 semestr
P. Mgr. Pacifik Matějka OFMCap.	Dějiny vzniku kapucínského řádu	1 semestr

³⁹¹ Zpráva o činnosti IFS, 19.1.2004 a Zpráva o činnosti IFS, 29.5.2005.

³⁹² Program studia IFS, in Zpráva o činnosti IFS, 19.1.2004, s. 2-3.

SM ThLic. Lucie Cincialová SMFO	Františkánská kajícnost a III. řád	1 semestr
P. ThLic. Regalát Beneš OFM	Spisy sv. Františka	1 semestr
SM Mgr. Ludmila Pospíšilová OSF	Úvod do spirituality	2 semestry

3. ročník

Prof. C.V. Pospíšil Th.D. OFM	Biblická Christologie	1 semestr
Prof. C.V. Pospíšil Th.D. OFM	Patristická Christologie	1 semestr
Doc. Václav Ventura Th.D.	Počátky mnišství	1 semestr
PhDr. Petr Hlaváček Ph.D.	Kořeny františkánské observance	1 semestr
P. ThLic. Regalát Beneš OFM	Františkánská hagiografie	2 semestry
SM ThLic. Lucie Cincialová SMFO	Komentář k řeholím III. řádu	1 semestr
SM Mgr. Ludmila Pospíšilová OSF	Františkánské povolání	1 semestr

Význam Institutu františkánských studií je nejen pro formaci interních členů františkánské rodiny, v rozšiřování františkánské spirituality, ale důležitou roli hraje i pro překlady zahraniční františkánské literatury a skript do českého jazyka a jejich šíření. Totiž ne všechna františkánská literatura, která vychází na našem trhu musí být nutně kvalitní a historicky pravdivá. Také jeho ekumenický charakter není zanedbatelný.³⁹³

³⁹³ Srov. Zvukový záznam rozhovoru se sestrou SM Ludmilou Pospíšilovou OSF, Praha, 25.1.2006.

6 Některé další významné osobnosti druhé poloviny 20. století

Za všechny osobnosti františkánského řádu v oblasti teologie z druhé poloviny 20. století uvádím Bonaventuru Zdeňka Boušeho, Radima Miloslava Jáchyma a Petra Regaláta Beneše. Ještě bych na tomto místě chtěl zmínit nemalý přínos P. Petra Alkantary Houšky pro českou františkánskou historii, pro formaci studentů v této oblasti v době totality a pro zpracovávání historických podkladů pro procesy blahořečení některých českých františkánských osobností (P. J. E. Urbana, Elišky Pretschnerové nebo 14 pražských františkánských mučedníků).

6.1 Bonaventura Zdeněk Bouše³⁹⁴

Narodil se 16. května 1918 v Plzni v rodině vojáka z povolání. Po maturitě se přihlásil ke studiu bohosloví a vstoupil do semináře. Jako kněz působil na různých místech pražské arcidiecéze. Po pádu Třetí říše vstoupil do františkánského řádu a přijal řeholní jméno Bonaventura. Koncem 60. let krátce přednášel liturgiku na bohoslovecké fakultě v Litoměřicích. Pak pro své vynikající znalosti z oblasti církevního umění získal místo asistenta v Akademii věd. Po podepsání Charty 77 byl propuštěn. Pracoval pak jako průvodčí v pražských tramvajích či noční hlídač. Jako hlídače ho navštívil i teolog Hans Küng. Zemřel v Praze 16. dubna 2002. Bouše během totality a zvláště po podepsání Charty příliš styky s řádem neudržel. Sám nechtěl, ale i řád se styku s ním obával kvůli jeho zapojení do Charty 77.³⁹⁵

Dílo:³⁹⁶

Bouše, Z. B., Malá katolická liturgika, Praha, Vyšehrad, 2004, 229 s.³⁹⁷

– , *Epilegomena, OIKOYMENH*, Praha, 2000 (2. rozšířené vydání), 180 s.

– , *Jak naložit se svým dědictvím*, in: *Getsemany* 6, 2000,

<http://www.getsemany.cz/index.asp?c=52> (vyhledáno: 31.3. 2005).³⁹⁸

– , *Dopis evangelickému faráři*, in: *Getsemany* 6, 2000,

<http://www.getsemany.cz/index.asp?c=52> (vyhledáno: 31.3. 2005).³⁹⁹

³⁹⁴ Srov. *Historia franciscana*, s. 123; J. RŮCKL, *Zdeněk Bonaventura Bouše OFM (Život a dílo)*.

³⁹⁵ Srov. *Rozhovor s bratrem Ctíradem Václavem Pospíšilem*, s. 10.

³⁹⁶ Protože nechci příliš duplikovat informace, uvádím u P. Bonaventury Bouše jen ta nejhlavnější díla. Úplný výčet Boušových děl, náhled na jeho teologii a více podrobností z jeho života lze nalézt v diplomové práci, z níž jsem většinu informací o těchto dílech převzal: J. RŮCKL, *Zdeněk Bonaventura Bouše OFM (Život a dílo)*.

³⁹⁷ Zvláště významné jsou statě: *Paradox křesťanství*, *Tractatus de verbi Domini libertate* a *Naděje katolictví v českých zemích*.

³⁹⁸ Tamtéž, s. 76.

Z dějin umění:

– , **Z. B., Josef Myslivec**, *Sakrální prostory na Karlštejně, Příspěvek k problematice jejich programu*, in *Umění* 3, 1971.

6.2 Radim Miloslav Jáchym⁴⁰⁰

Radim Miloslav Jáchym se narodil 6. února 1927 v Jindřichově Hradci, kde vystudoval osmileté reálné gymnázium, které ukončil maturitou v roce 1946. Ve stejném roce nastoupil na Vysokou školu politickou a sociální v Praze, kterou ukončil v roce 1950, ale titul Ing. dostal až po 16 letech. V letech 1950-1953 prodělal základní vojenskou službu u praporů PTP (Mimoň, Lešany, Líně, Čáslav). Od roku 1953 až do roku 1985 pracoval jako ekonom ve Státní bance česko-slovenské v Třeboni a Jindřichově Hradci. První sliby skládal v roce 1972 na Vysoké u Mělníka. Na jáhna a vzápětí na to na kněze byl vysvěcen 1972 v Erfurtu biskupem Aufderbeckem. V roce 1975 skládal v Liberci v domě „U Pelikána“ slavné sliby. Od roku 1974 do roku 1989 byl lektorem filosofie a později i dogmatiky a práva v tajném františkánském studiu. V roce 1983 byl 4 měsíce ve vazbě za maření státního dozoru nad církvemi. Od roku 1985 bydlel bez zaměstnání v tajné komunitě v ulici Na Perštýně v Liberci v domě „U Pelikána“, kde byl kvardiánem všech tamních františkánských domů. Od roku 1987 byl před státem vedený jako důchodce. Od června 1989 do 1.11. 1992 byl vikářem konventu v Bratislavě, kde vystřídal P. Stanislava Františka Juřika. Nyní žije opět v komunitě v Liberci, kde působí jako kvardián a zároveň vypomáhá v duchovní správě.

Dílo:

Odborné ekonomické články v letech 1960-1983 v časopisech *Finance a úvěr*, *Hospodářské noviny* a *Hlas banky*.

Články s náboženskou tematikou: V roce 1969 v *Katolických novinách*, 1970-1989 v polském časopise *Przewodnik Katolicki*, v letech 1992-1993 ve slovenských periodikách *Katolické noviny* a *Slovenský denník*.

Články s františkánskou tematikou: 1991-1993 v časopise *Serafínský svět* a 1994-2006 v časopise *Poutník*.

Překlady:

Rotzetter, A., *Jak František kázal zvířatům*, Kostelní Vydří, 1998.

³⁹⁹ Tamtéž.

⁴⁰⁰ Srov. *Radim Miloslav Jáchym (stručný životopis)*.

Sclosser, M., *Setkání s Bonaventurou*, JUMR, Bratislava, 2002.

Zahner, P., *Stretnutie s Františkom z Assisi*, JUMR, Bratislava, 2005.

Matura, T., *Nepřítomnost zářící*, soukromý tisk, 2002 – na Slovensku vydané jako *Žiariaca neprítomnosť*, Serafín, Bratislava.

Goldbrunner, J., *Stupne ľudského veku*, JUMR, 2003.

Kromě toho pravidelně překládá jednotlivé články do františkánských časopisů *Poutník* (od roku 1994) a interního františkánského periodika *Texty z františkánské spirituality* (od roku 1991).

6.3 Petr Regalát Beneš⁴⁰¹

Petr Regalát Beneš se narodil 28.4. 1963 v Brně. Vystudoval v Brně strojní průmyslovou školu. V roce 1983 uslyšel z rádia Hlas Ameriky o přepadení františkánů, se kterými se později v Brně seznámil. V roce 1986, po základní vojenské službě, vstoupil k františkánům. Pracoval pak tři roky spolu s dalším spolubratrem a řádovými sestrami jako sanitář v brněnské nemocnici na Pekařské na I. chirurgii. 13. dubna 1986 měl obláčku a první sliby skládal 26.4. 1987. Věčné sliby potom 21. 8. 1993. Na kněze byl vysvěcen 1.5. 1995 arcibiskupem Graubnerem. Studoval 2 roky tajnou teologii, pak si dodělával základní studium teologie v Olomouci a v Praze. Na podzim 1996 odešel studovat na římské Antonianum františkánskou spiritualitu. Studium ukončil licenciátem v roce 1999. Od roku 2000 učí na IFS františkánskou spiritualitu, zvláště Františkánskou hagiografii a františkánské osobnosti jako Petr Jan Olivi, Angela z Foligna, Jacopone da Todi, Jan Duns Scotus, Bernardin Sienský a další. V roce 2004 spolupořádal u příležitosti 400 let příchodu bratří františkánů do kláštera k Panně Marii Sněžné výstavu *Historia Franciscana* a byl spoluautorem katalogu a sborníku z výstavy, do kterých také sám přispíval.⁴⁰² Od roku 2002 pracuje na doktorské práci *Teologie jména Ježíš u Bernardina Sienského* na doktorském studiu CMTF UP v Olomouci.

Dílo:

Beneš, P.R., *La tipologia insediativa dei conventi dell'osservanza francescana in Boemia e Moravia legati a San Giovanni da Capestrano*, Dissertatio ad Licentiam, Romae, 1999, 206 s.

–, *Symposium o sv. Janu Kapistránovi*, in *Poutník* 1998, 8/26-27.

–, *Svatý Jan Kapistrán a Brno*, in *Poutník* 2000, 9/16-19; 10/13-15; 11/16-18.

⁴⁰¹ Srov. *Rozhovor s bratrem Petrem Regalátem Benešem*.

⁴⁰² Srov. *Historia franciscana*, katalog výstavy; *Historia franciscana II. (Sborník textů)*.

A ještě několik popularizačních článků v časopise *Poutník*.

7 Přehled sborníků, časopisů a knih 1900 - 2000 obsahujících františkánskou teologii

Pro dokreslení problematiky přehledu františkánské teologie a spirituality uvádím některá význačnější díla 20. století, která nebyla uvedena u jednotlivých autorů a škol.

7.1 Sborníky

Sborník úcty sv. Antonína Paduánského v Českých zemích, sestavil a vlastním nákladem vydal A. Šorm, Praha, 1925, 136 s.

Svatý František z Assisi a Čechové (1226-1926), usp. A. Šorm a Československá akciová knihtiskárna 1926.⁴⁰³

Blahoslavená Anežka Přemyslovna (jubilejní sborník), sestavil A. Šorm, Praha, 1932, 95 s.

7.2 Časopisy s františkánskou tematikou⁴⁰⁴

Zahrádka sv. Františka, časopis pro členy III. řádu sv. Františka. Založil jej minorita P. Štěpán Vodička. Zasloužilým šéfredaktorem byl dlouhou dobu terciář P. Jan Hejtmánek. Vycházel od roku 1887 do roku 1902.

Serafinské květy (měsíčník), časopis pro terciáře sv. Františka. Vycházel od října 1901 v Zábřehu a šéfredaktorem byl člen III. řádu Jan Hlavica. Poslední číslo vyšlo v roce 1941 (č.5). Od roku 1910 vychází v Olomouci u kapucínů a redakci má v Třebíči. Odpovědní redaktori byli pak František Švábeník, Adolf Pellich a pak Bohuslav Zikmund.

Přítel františkánských misí (čtvrtletník), časopis pro členy misijního spolku františkánského a příznivce františkánských misí. Vydávala jej Prokuratura františkánských misí se sídlem v Praze 2, Jungmannovo nám. 20. Odpovědný redaktor byl P. Kanut Janů OFM.

Serafinský prapor (vycházel dvakrát měsíčně), vydávali jej českoslovenští terciáři. Šéfredaktorem byl nejprve P. Jan Štikar, OFM později P. Jan Evangelista Urban. Vycházel od roku 1921 do roku 1948 (č. 11).

Serafinský svět (slovenský měsíčník), vydávali slovenští františkánští terciáři a Armáda

⁴⁰³ Sborník byl vydán při příležitosti vydání encykliky *Rei pietatis a 700. výročí smrti sv. Františka*.

⁴⁰⁴ Časopisy jsou řazeny chronologicky. Srov. F. REICHEL, *Dějiny Sekulárního františkánského řádu v Čechách a na Moravě*. In *Poutník* 1/2003 – 10/2003.

sv. kříže. Vycházel od roku 1931 do roku 1950 a pak od roku 1990.

Mladý seraf (občasník), interní časopis studentů juvenátu v Kroměříži. Vycházel během 2. světové války.

Vinea seraphica, klerikátní časopis. Vycházel v Praze zřejmě až do roku 1950. Kvůli velmi dobré ruční grafické úpravě vycházel v jediném exempláři a putoval po všech františkánských kláštorech.

Serafínská cesta (měsíčník), vydávali františkánští terciáři v Praze, šéfredaktorem byl Jiří Tůma. Vycházel nejprve tajně od roku 1982 do roku 1983, kdy bylo jeho vydávání zastaveno StB. Znovu pak vychází od roku 1996 do roku 1999.

Immaculata (dvouměsíčník), vydávají minorité v Brně. Vychází od roku 1992.

Texty z františkánské spirituality (měsíčník), jen pro vnitřní potřebu vydávala provincie najš. Spasitel'a a provincie sv. Václava řádu menších bratří (nyní jen provincie n. Spasitel'a). Šéfredaktorem je p. Radim Jáchym. Vychází od roku 1991. Zatím k únoru 2006 vyšlo 142 čísel.

Poutník (měsíčník), časopis františkánské rodiny. Vychází od roku 1994.

7.3 Výběr zajímavých titulů františkánské teologie a spirituality⁴⁰⁵

P. L. Brejcha, *Almanach II. řádu sv. Františka*, 1921.

Sv. Bonaventura, *Život sv. otce Františka*, 1922.

Kvítky slavného Pána sv. Františka, 1922.

Dr. A. Lang, *Jacopone da Todi*, 1922.

P. L. Brejcha, *Spisy sv. Františka z Assisi*, 1926.

Příručka vedení II. řádu, 1931.

P. L. Brejcha OFM, *Kytice na oltář sv. Antonínu Paduánskému (1231-1931)*, Praha, G. Franel, 1931.

P. L. Brejcha OFM, *Legenda tří druhů a zrcadlo dokonalosti sv. Františka z Assisi* (překlad), Letovice, 1926.

P. L. Brejcha OFM, *Spisy sv. Františka, zakladatele Bratří menších* (vypravil M. Kaláb), Praha, 1926.

Řeholní kniha a zpěvník třetího řádu serafínského otce sv. Františka z Assisi, uspořádali kněží OFM české provincie, Praha, 1938.

⁴⁰⁵ Srov. F. REICHEL, *Dějiny Sekulárního františkánského řádu v Čechách a na Moravě*. In *Poutník* 4/2003, 29.

B. Dlouhá, *Blahoslavená Anežka česká*, Praha, 1932, (druhé vydání).
S. Sousedík, *Jan Duns Scotus doctor subtilis a jeho čeští žáci*, Vyšehrad, 1989.

Od roku 1990:⁴⁰⁶

S. Rougier, *František z Assisi, básník a prorok*, Petrof, Brno, 1990.
W. Nigg, *Muž z Assisi*, Cesta, Brno, 1990.
J. Green, *Bratr František*, Cesta, Brno, 1992.
M. Sládek, *Chválíme Boha se sv. Otcem Františkem*, Alverna, Praha, 1992.
G. K. Chesterton, *Sv. František z Assisi*, Alverna, Praha, 1993.
M. Sládek, *Myšlenky sv. Františka na každý den*, Alverna, Praha, 1993.
J. Pečený, *Cesta*, FTK, Praha, 1994.
C. Bensi, *Zůstávejte v pokoji*, Karmelitánské nakladatelství, 1994.
Františkánské prameny II., Serafin/Cor Jesu, Český Těšín, 1994.
Růženec se sv. Klárou a sv. Františkem, Karmelitánské nakladatelství, 1995.
P. A. Houška, *České františkánství*, Praha, 1996.
Moudrost sv. Františka z Assisi, Karmelitánské nakladatelství, 1998.
Kvítky sv. Františka, P. Maur, Náchod, 1998.
F. Cardini, *František z Assisi*, Zvon a Vyšehrad, Praha, 1998.
L. Lehmann, *František, mistr a učitel modlitby*, Karmelitánské nakladatelství, 1998.
Z. Nováková, *Píseň bratra slunce*, Trinitas, Svitavy, 1998.
A. Rotzetter, *Jak František kázal zvířatům*, Kostelní Vydří, 1998.
H. Hesse, *František z Assisi*, Volvox Globator, Praha, 1999.
T. Matura, *15 dní se sv. Františkem z Assisi*, Cesta, Brno, 1999.
P. Rossi, *Největší dílo sv. Františka*, Pro vnitřní potřebu SFŘ, 1999.
J. E. Urban, *Cesta serafínského poutníka*, Pro vnitřní potřebu SFŘ, 1999.
M. Sládek, *Ve škole sv. Františka*, Pro vnitřní potřebu SFŘ, 1999.

⁴⁰⁶ Srov. F. REICHEL, *Dějiny Sekulárního františkánského řádu v Čechách a na Moravě*. In *Poutník* 9/2003, s. 29.

Závěr

Jsem si vědom a nedělám si nárok na to, že bych zpracoval dokonale paletu české františkánské teologie ve 20. století. V této práci, zčásti také proto, že to bylo „pole“ z větší části dosud nezpracované, jsem se zaměřil spíše na jakýsi historický přehled. Pokusím se nyní alespoň v závěru načrtnout mých několik shrnujících postřehů k tomuto tématu a možnostmi dalšího rozpracování tématu.

Dnes se mluví o hermeneutickém kruhu, ve kterém se prolínají a vzájemně se ovlivňují kultura a teologie. Jestliže platí, že kdo následuje Krista, stává se více člověkem a kultura, čím více se stává křesťanskou stává se více sama sebou a sebe povznáší,⁴⁰⁷ můžeme z tohoto hlediska zhodnotit i nemalý přínos bratří františkánů a jejich teologie v Čechách v právě minulém století. Když podíváme na první polovinu 20. století, dobu určitého rozmachu řeholních řádů, pak u františkánů to byly spíše jednotlivé výrazné osobnosti.

P. Jan Kapistrán Vyskočil dal mnoha českým františkánským studentům evropský rozhled, když je posílal na studia do různých evropských měst. Takové úrovně „globalizovaného“ františkánství nedosahujeme ani dnes. Vytvořil silný intelektuální základ v provincii, na kterém se pak mohlo stavět v době totality. Přispěl také nemálo k formaci nových františkánů, vždyť v první polovině 20. století většina nových uchazečů do františkánského řádu bylo právě z řad jím založeného kroměřížského juvenátu. Jeho velký kulturní přínos můžeme pozorovat i na půdě české historie, když svými odbornými pracemi zviditelnil jednotlivé osobnosti českých dějin (sv. Anežka česká, Jan z Jenštejna, Arnošt z Pardubic) nebo zpracoval i jiná zajímavá témata.

Ještě za jeho života vystupuje do popředí P. Jan Ev. Urban se svým projektem *Studium catholicum*. V době, kdy mnozí katoličtí intelektuálové ve střetu s tehdejšími moderními poznatky empirických věd se dostávali do „krize víry“, byl jeho projekt, spolu s jinými studijními projekty např. bratří dominikánů, velkým osvobozením. P. Urban kladl velký důraz na osobní svobodu a věrnost pravdě měla u něho přednost před „slepou vírou“.⁴⁰⁸ *Studium catholicum* bylo projektem, který inkulturoval křesťanství do mnoha vědních oborů a ovlivnil mnoho významných osobností katolických intelektuálů na dlouhou dobu.⁴⁰⁹ Jistým způsobem předjímal dnešní rozvíjející se projekty vzdělávání křesťanských laiků nebo celoživotní vzdělávání kněží. Pomohl překlenout řeholním klerikům

⁴⁰⁷ Srov. C.V. POSPÍŠIL, *HERMENEUTIKA MYSTERIA*, s. 145-158.

⁴⁰⁸ Srov. Zvukový záznam *rozhovoru s prof. MUDr. Vladislavem Klenerem, CSc.*, Praha, 24.1. 2006.

⁴⁰⁹ Srov. Zvukový záznam *rozhovoru s P. Otou Mádrem*.

v době nacistického útlaku období ztížené formace. P. Urban nebyl profesionálním teologem,⁴¹⁰ ale jeho dílo je nemalým přínosem pro františkánskou spiritualitu a spiritualitu diecézních kněží.

Dalším, kdo vystupuje na scénu františkánské teologie, tentokrát již v době totality, je P. Jan B. Bárta. Je neúnavným a nebojácným organizátorem křesťanských a řeholních aktivit. Spíše než spekulativním teologem je dobrým a praktickým pastoralistou, který dokázal zorganizovat řekli bychom „skoro nemožné“ v oblasti tajného studia. Více než tisíc řeholních sester studuje tajnou teologii a katechetický kurz, což umožňuje vyučování náboženství, křesťanskou misii a vzdělání i v tomto těžkém období. Spolu s dalšími spolubratry zorganizoval tajné studium tzv. Velké teologie jako přípravu na kněžství, která nejen, že byla na minimálně srovnatelné úrovni jako fakulta v Litoměřicích, nebo oficiální fakultou teologie na Slovensku, ale především umožnila rychlý „pototalitní“ nástup františkánství v Čechách i na Slovensku s vlastními vychovanými kněžími. Studium postupně, jakmile to bylo možné přijímalo a používalo nové koncilní a pokoncilní dokumenty. Bártův princip pro vzdělání kněží „studovat celý život“ je dnes také velice aktuální.

Své hodnocení ukončím zde na hranici totality, jelikož novodobá františkánská teologie je ještě otevřená a příliš čerstvá na hodnocení.

Protože teologie existuje v dějinách, zdálo se být potřebným dříve než se začnou dělat jednotlivé teologické analýzy, zpracovat i určitý přehled. Jsem si vědom, že při zpracování mohlo dojít i k některým faktickým chybám, za které se omlouvám. Jako možná zajímavá témata pro zpracování bych viděl např. srovnat společnou „nit“ teologických témat jednotlivých františkánských autorů ve 20. století (Vyskočil, Urban, Tobola, Bárta, Pospíšil). Nebo např. vliv teologie svatého Bonaventury na českou františkánskou teologii ve 20. století, nebo vliv P. Baliče na mariologii P. Ambrože Toboly aj. Jistě by také bylo záslužné zpracovat podrobněji českou františkánskou historii 20. století, zvláště z doby totalitní.

⁴¹⁰ Srov. *Zvukový záznam z rozhovoru s P. Otou Mádrem.*

Literatura

- BANKOVIČ, Š.**, *Seznam slovenských studentů tajné teologie*, Praha, 24.2.2006. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- BÁRTA, J. B.**, *Seznam studentů a rozvrh tajného studia*, nedatováno.
- CARBALLO, J. R.**, *Chut' slova (intelektuální povolání menších bratří v dnešní době – list generálního ministra OFM o studiích)*, z italského originálu přeložil C. V. Pospíšil, Olomouc – Praha, 2005.
- Catalogus ordinis fratrum minorum provinciae bohemiae et moraviae S. Venceslai ducis et martyris pro anno domini MCMXXVIII.*, Praha, 1928.
- Catalogus ordinis fratrum minorum provinciae Bohemiae et Moraviae S. Venceslai ducis martyris a capitulo provinciali MCMXXXV*, Družstvo – Vlast, Praeae, 1935. Uloženo v soukromém archívu kvardiána OFM v Praze.
- Catalogus Religiosorum Ordinis Fratrum Minorum Provinciae Bohemiae et Moraviae S. Venceslai D. et M. secundum prioritatem Professionis*, stav na letnici 1950. In Soukromý archiv kvardiána řádu OFM v konventu Panny Marie Sněžné v Praze.,
- Catalogus religiosorum secundum prioritatem professionis*, 1951 (Ručně psaný katalog který sestavil v internaci bratr Inocenc). Uloženo v soukromém archívu kvardiána OFM v Praze.
- CATALOGUS PROVINCIAE S. WENCESLAI BOHEMIAE ET MORAVIAE ORDINIS FRATRUM MINORUM PRO ANNO 1990**, Praha, 1990.
- Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951 (edice dokumentů)*, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha – Brno, 1994.
- ČERNUŠÁK, T., PROKOP, A., NĚMEC, D.**, *Historie dominikánů v českých zemích*, Krystal OP, Praha, 2001.
- České slovo* (deník), 29.11. 1939.
- Časopis katolického duchovenstva (ČKD)*, ročníky 72, 85.
- DACHOVSKÝ, K.**, *Cesta františkánského kněze Jana Bárty (Historická studie o knězi vězněném 16 let pro víru)*, Řád, 1992.
- Dopis přátelům a dobrodincům spolku Studium ze 22. prosince 1942*. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Spolek studium - Kroměříž.
- Františkánské prameny I. (Spisy sv. Františka a sv. Kláry)*, Ottobre, Velehrad, 2001.
- HASIL, B.**, *Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila*

- zesnulého před padesáti roky (9.2. 1956).* In *Poutník* 4/2006, s. 16.
- Historia franciscana**, katalog výstavy, Provincie bratří františkánů, Praha 2004, 196 s.
- Historia franciscana II. (Sborník textů)**, Redakčně uspořádali Petr Regalát Beneš a Petr Hlaváček, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2005.
- HOLOTA, B. V.**, *Nebyl jsem hrdina (Vzpomínky na totalitu (1950 – 1989))*(rozšířený text), Praha, 2005, vyšlo soukromým tiskem.
- HOUŠKA, P. A.**, *České františkánství (2. upravené vydání)*, Praha, 2005, ISBN 80-239-4580-7.
- HOUŠKA, P. A.**, *Universitní profesor ThDr. Jan Kapistrán Vyskočil*, in *Duchovný Pastier*, 4/1986, časopis katolického duchovenstva, ročník LXVII.
- HOFMANOVÁ, A.** *Rozsvítil jsem lampu*, LUSIJA, Dolní Maršov, 1996, 58 s.
- HOŠKOVÁ, L.**, *Osvětový a estetický rozměr díla J.K. Vyskočila v kontextu hnutí Katolické moderny*, bakalářská práce na PF University Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 24.4. 2003, 76 s.
- JÁCHYM R.**, *A život jde dál*, Liberec – Bratislava, 2000, 60 s. Vydáno jako rukopis pro vlastní potřebu. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- JÁCHYM R.**, *Jak jsem se stal františkánem*, Honsoft, Liberec, 1998, 63 s. Vydáno jako rukopis pro vlastní potřebu. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- JÁCHYM R.**, *Jan Baptista Bárta*, in: sborník ČKA: *Život se tvoří z přítomné chvíle – Česká katolická teologie po druhé světové válce*, CDK, Brno, 1995, s. 63-66.
- JÁCHYM, R.**, *Otec Jan Baptista Bárta, jak jsem ho znal*, *Poutník*, 4/1997, s. 12-14.
- JÁCHYM, R.**, *Radim Miloslav Jáchym (stručný životopis)*, Liberec, 2006.
- JÁCHYM, R.**, *Tajné studium Teologie - Panelová diskuse ČKA*, 2.4.1998. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- M. JANHUBA**, *Základy teorie účetnictví*, Oeconomia VŠE, Praha, 2005.
- JURČOVIČ, F.**, *Františkáni na Slovensku (minulost a přítomnosť do konca 20. storočia)*, Trnava, 2001, 100 s.
- Kamínky, I. díl.** Biskupství královehradecké, Hradec Králové, 2000, s. 38-40.
- KAPLAN, K., PALEČEK, P.**, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Barrister & Principal, Praha, 2001.
- KUBÍČEK, I.**, *Vzpomínky Inocence Kubíčka*, in *Poutník* 2/2005 – 3/2006.
- MARTAUŠ, B.**, *Františkáni a činnosť sekretariátu rehol'ných spoločností v ČSSR v rokoch*

- 1968 - 1969, diplomová práce, Trnavská universita TF, 2004.
- Mladý Seraf*, roč. VII/1948. In Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Časopis Mladý Seraf.
- MOŠKOVÁ, A.**, *Seznam slovenských sester studia tajné teologie*, 19.2.2006. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- Oběžník č. 24*, Sekretariát řeholních společností, 14. 12. 1968. Archiv Konference vyšších představených ženských řeholí v České republice, Lublaňská 44, 120 00, Praha 2.
- OFM – Františkáni 1949-1985 odsouzení*, I. F. Kubíček, Praha, 19.2. 1992. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří, 9-1.
- Plán studia*, Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- POSPÍŠIL, C.V.**, *Odborný životopis a seznam publikační činnosti C.V. Pospíšila*, soukromý archiv C.V. Pospíšila, 85 s.
- POSPÍŠIL, C.V.**, *Tajné studium Teologie*, Teologické texty, 2/2003, s. 72-73.
- POSPÍŠIL, C.V.**, *Hermeneutika Mystéria*, Krystal OP, Praha, 2005.
- Malá teologie (přehled studia)*, 5 s. (A6). In Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení 9-2.
- Přítel františkánských misí*, číslo 1, 1937, 24 s., číslo 2, 1937, 48 s.
- RACEK, M.**, *Komunismus v životě pátra Fidela A. Jurčoviča OFM*, diplomová práce na Římskokatolické cyrilometodské bohoslovecké fakultě University Komenského v Bratislavě, Bratislava, 2004.
- REICHEL, F.**, *Dějiny Sekulárního františkánského řádu v Čechách a na Moravě*. In *Poutník* 1/2003 – 10/2003.
- RÜCKL, J.**, *Zdeněk Bonaventura Bouše OFM (Život a dílo)*, diplomová práce na KTF UK, Praha, 2005.
- RYSCHAWY, F.**, *Das Kommissariat der sudetendeutschen Franziskaner und seine Vorgeschichte (1935-1947)*, in (časopis) *Archiv für Kirchengeschichte von Böhmen-Mähren-Schlesien*, Band VI, 1982, ISBN 3-921 344-115, s. 184 – 205.
- ŘÍSKÝ, B.D.**, *České františkánství ve 20. století – PhDr. Jan Evangelista Urban OFM* (Materiál pro přípravu výstavy *Historia Franciscana*), 4 s., in Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- ŘÍSKÝ, B.D.**, *České františkánství ve 20. století – Dr. Jan Kapistrán Vyskočil* (Materiál pro přípravu výstavy *Historia Franciscana*), in Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75. 2 s.
- ŘÍSKÝ, B.D.**, *Dr. Jan Kapistrán Vyskočil jako člověk* (Materiál pro přípravu výstavy

- Historia Franciscana*), in Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- Securitas imperii 11**, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, 2005.
- SESTRY APOŠTOLÁTU**, Jan Ev. Urban (*Kytice vzpomínek k jeho nedožitému devadesátinám*), Nespeky, 1991.
- Serafínské květy** 24, 1926, č. 1.
- Seznam přednášek studijních kurzů České ligy akademické v zimním semestru 1936-1937**, 8 s., in Soukromý archiv Sester Apoštolátu třetího řádu sv. Františka – Dejvice.
- Seznam přednášek na studijním ústavu Studium catholicum ve studijním roce 1945-1946 v zimním pololetí**, 1 s., in Soukromý archiv Sester Apoštolátu třetího řádu sv. Františka – Dejvice.
- Seznam přednášek na studijním ústavě Studium catholicum v Praze v letním semestru roku 1948**, 6 s., in Soukromý archiv Sester Apoštolátu třetího řádu sv. Františka – Dejvice.
- Schematismus almae provinciae BOHEMIAE ET MORAVIAE S. WENCESLAI D. ET M. ordinis minorum S.P.N. Francisci reformatum pro anno MDCCCLXXXIII.**, Praha, 1933.
- Schematismus Provincie bratří františkánů OFM Svatého Václava – 2005**, Praha, 2005.
31 s.
- Schválení zřízení domácího teologického studia ministerstvem kultu**, NA, ŘF, kart. 26.
- Služebnice boží S.M. Eliška Pretschnerová OSF**, letáček k blahořečení, vyšlo s církevním schválením biskupa královehradeckého. Mons. Dominik Duka OP, č.j.: 51/2001.
- SM Eliška Anna Pretschnerová**, vydaly Školské sestry sv. Františka OSF jako soukromý tisk,
48 s.
- Statuta Institutu františkánských studií ze 17. 2. 2003**. In soukromý archiv SM Ludmily Pospíšilové OSF, Lublaňská 44.
- Studentská kolej sv. Antonína v Kroměříži**, propagační leták, rok vydání neznámý, 2 s. In Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- Studijní ústav STUDIUM CATHOLICUM v Praze (idea instituti studiorum studium catholicum pragrae)**, nákladem Apoštolátu Třetího řádu sv. Františka, v Praze, 1937,
19 s.
- ŠILHAN, F. TJ**, *Všem vyšším představeným mužských a ženských řeholních společností*, 23.11. 1970.
- Třídni kniha františkánského učiliště v Praze z roku 1930/31**, NA, ŘF, kart. 26.

- Úvodní dopis P. R. Beneše představeným františkánských řádů a kongregací o možnosti zřízení františkánského institutu**, Praha, 8.1. 1999. Kopie dopisu in Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- VAŠKO V.**, *Neumlčená II (Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce)*, Zvon, Praha, 1990.
- VENTURA, V.**, *Jan Evangelista Urban-Učitel duchovního života*, in *Život se tvoří z přítomné chvíle – Česká katolická teologie po druhé světové válce*, CDK, Brno, 1998 s. 7-29.
- VENTURA, V.**, *Jan Evangelista Urban – Život a dílo (Sonda do dějin české teologie a spirituality)*, CDK, Brno, 2001, 224 s.
- VINKLÁRKOVÁ, K.**, Doplněk k Bártovu seznamu tajných studentů, 2006. In Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- VLČEK V.**, *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, Matice cyrilometodějská, Olomouc 2004, 597 s., anglické a německé resumé, fotografie.
- VLK, kardinál Miloslav arcibiskup pražský**, *Souhlas kardinála Miloslava Vlka se zřízením IFS ze dne 21.6. 2000*, j.č. 281/2000. Originál in Soukromý archiv SM Ludmily Pospíšilové OSF.
- VOPĚNKA, P.**, *Podivuhodný květ českého baroka (První přednášky o teorii množin)*, Karolinum, Praha, 1998.
- Všeobecný plán studia**, Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.
- Výroční zpráva za rok 1972**. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, dokumentace č. 10, Vězení bratří, 9-4.
- Zásady pro udílení čestného uznání plaketou svaté Anežky České**, Praha dne 10. března 2004. In Soukromý archiv SM Ludmily Pospíšilové OSF.
- Znovuobnovení soukromého františkánského učiliště**, 9. října 1947. NA, ŘF, kart. 32.
- Zpráva o činnosti IFS**, 19.1. 2004. In Soukromý archiv SM Ludmily Pospíšilové OSF.
- Zpráva o činnosti IFS**, 29.5. 2005. In Soukromý archiv SM Ludmily Pospíšilové OSF.
- Zpráva o stavu provincie k 1. IV. 1972**. Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, dokumentace č. 10, Vězení bratří, 9-4.
- ŽILINSKÝ, D. OFM**, *Otec Ambrož Tobola. Vzpomínka na františkána, mučedníka a kandidáta blahořečení*. In: *Poutník časopis přátel sv. Františka*), 11/2002, s. 10-13.

Život se tvoří z přítomné chvíle – Česká katolická teologie po druhé světové válce, CDK,
Brno, 1998, 117 s.

Seznam příloh v textu

Tabulka č. 1: Plán studia tzv. Velké teologie

Tabulka č. 2: Program studia IFS v letech 2000 – 2003

Seznam přepisů rozhovorů k diplomové práci

(Všechny tyto rozhovory jsou uloženy ve stejnojmenné složce: Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50-75.)

- SADÍLEK, F., *Rozhovor s bratrem Angelem Aloisem Glabasniou*, Brno, 29.1.2004, 4 s.
- , *Rozhovor s bratrem Antonínem Klaretem Dąbrowským*, Uherské Hradiště, 9 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Benediktem Vladimírem Holotou*, Praha, 28. 7. 2005, 15 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Bernardem Říským*, Praha, 29. 11. 2003, 5 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Ctíradem Václavem Pospíšilem*, Praha, 3. 5. 2004, 11 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Česlavem Křížalou*, Uherské Hradiště, 18 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Danielem Miloslavem Hřebcem*, Brno, 29. 1. 2004, 3 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Janem Maria Vianneyem Dohnalem*, Praha, 17. 11. 2005, 9 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Jiljím Jiřím Příbylem*, Praha, 2006, 5 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Matoušem Josefem Sleziakem*, Praha, 18. 1. 2004, 16 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Prokopem Eduardem Trykarem*, Praha, 1.11.2003, 18 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Petrem Regalátem Benešem*, Praha, 16.1. 2006, 9 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Radimem Jáchymem*, Liberec, 15. 7. 2004, 20 s.
 - , *Rozhovor s bratrem Šimonem Jaroslavem Zuskou*, Praha, 23.12. 2003, 31 s.
 - , *Rozhovor II s bratrem Šimonem Jaroslavem Zuskou* (Studium catholicum), Praha, 8. 1. 2006, 3s.
 - , *Rozhovor s bratrem Tomášem Pavlem Genrtem*, Liberec, 8. 2. 2005, 14 s.
- POMETLO, M., *Vzpomínky bratra Stanislava Juříka OFM*, Choryně, nedatováno.⁴¹¹

Zvukové záznamy

- SADÍLEK, F., *Rozhovor se sestrou SM Ludmilou Pospíšilovou OSF*, Praha, 25.1.2006.
- , *Rozhovor s P. Otou Mádrem*, Praha, 2006.
 - , *Rozhovor s prof. MUDr. Vladislavem Klenerem, CSc.*, Praha, 24.1. 2006.
 - , *Rozhovor se sestrou SM Květou Květoslavou Vinklárkovou OSF*, Praha, 31.1. 2006.
 - , *Rozhovor s bratrem Cyrilem Brázdou OFM*, Praha, září 2004.
 - , *Rozhovor s bratrem Antonínem Pavlem Kejdanou*, Liberec, 8. 2. 2005.

⁴¹¹ Tento rozhovor nebyl natočen pro tuto práci, přesto ho uvádím pro přehlednost mezi rozhovory.

Archivy a knihovny

Archiv Konference vyšších představených ženských řeholí v České republice, Lublaňská 44,
120 00, Praha 2.

Národní archiv.

Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné.

Současná Františkánská knihovna u Panny Marie Sněžné.

Soukromý archiv P. A. Glabasni, Brno – Husovice.

Soukromý archiv C.V. Pospíšila.

Soukromý archiv kvardiána řádu OFM v konventu Panny Marie Sněžné v Praze.

Soukromý archiv P. Matouše Sleziaka OFM, Jungmannovo nám. 18, Praha 1.

Soukromý archiv Sester Apoštolátu třetího řádu sv. Františka.

Soukromý Archiv sestry SM Ludmily Pospíšilové OSF, Lublaňská 44.

Seznam zkratek

b. Bratr

Bl. Blahoslavená

CIC Codex iuris canonici (Kodex kanonického práva)

ČKA Česká křesťanská akademie

CDK Centrum demokracie a kultury

ČKD Časopis katolického duchovenstva

DKO Dílo koncilové obnovy

IFS Institut františkánských studií

Kart. Karton

KK Katechetický kurz

Mř. Doc. Mimořádný docent

NA Národní Archiv

NZ Nový Zákon

OFM Ordo Fratrum Minorum (Řád menších bratří františkánů)

OSF Ordo Sancti Francisci (Kongregace školských sester svatého Františka)

OP Ordo Fratrum Praedicatorum (Řád dominikánů)

P. Pater (myslí se katolický kněz)

PG Postgraduální studium na vysoké škole

PTP Pomocné technické prapory

R. Rok

Ř. doc. Řádný docent

ŘF Františkáni – provincialát a konventy

Sb. Sbírka (zákona)

SC Studium catholicum

SJ Societas Jesu (Jezuité)

SMFO (Kongregace milosrdných sester III. Řádu sv. Františka v Opavě)

StB Státní bezpečnost

SZ Starý Zákon

TISA Teologický inštitút sv. Aloiza

UK Universita Karlova

Seznam příloh

- Příl. 1: Jan Kapistrán Vyskočil
- Příl. 2: Ambrož Jaroslav Tobola
- Příl. 3: Kroměřížský juvenát se svým učitelem Ambrožem Tobolou v roce 1936/37
- Příl. 4: Přehled provinčních ministrů Provincie svatého Václava od začátku 20. století
- Příl. 5: Kopie doktorátu Ambrože Toboly z římského Antoniana z r. 1941
- Příl. 6: Kopie udělení lektorátu z církevního práva Jaroslavu Šimonu Zuskovi 24. 9. 1951 ve Španělsku
- Příl. 7: Nová studentská kolej svatého Antonína v Kroměříži v roce 1940
- Příl. 8: Studenti z koleje svatého Antonína ve studijním roce 1941/42
- Příl. 9: Jan Evangelista Urban (1901 – 1991)
- Příl. 10: Kadaňský kovent v roce 1927 (J.E. Urban – přední řada vlevo)
- Příl. 11: Index Dr. Antonína Fafla ze Studia catholica ze studijního roku 1936/37
- Příl. 12: Jan Baptista Bárta
- Příl. 13: Dopis Jana Baptisty Bárty předsedovi teologické komise ohledně vydání nového breviáře
- Příl. 14: Jan Baptista Bárta při pastoraci
- Příl. 15: Klemens Minařík za klavírem
- Příl. 16: Přehled studia tzv. Velké teologie
- Příl. 17: Bártův rozpis bratří a sester studujících tzv. Velkou teologii pocházející z let 1980 – 1982
- Příl. 18: Malá teologie – ukázka učebnic
- Příl. 19: Část opisu odůvodnění k rozsudku 8/82 – 496 z 21. července 1982 nad Ladislavem Trojanem (Kosmasem) a Josefem Bártou (Janem Baptistou) týkajícího se mimo jiné organizace tajného studia
- Příl. 20: Závěrečné vysvědčení z tajného františkánského studia sestry Kamily Anny Moškové z roku 1984 (doplněné a potvrzené Františkem Maráškem v roce 1989)
- Příl. 21: Bibliografie Ctirada Václava Pospíšila do roku 2000 včetně
- Příl. 22: Souhlas a požehnání Miloslava kardinála Vlka, pražského arcibiskupa ke zřízení IFS
- Příl. 23: Plaketa sv. Anežky české a fotky z udílení čestných ocenění IFS při mši v kostele Panny Marie Andělské na Loretánském náměstí v Praze dne 14. 6. 2004
- Příl. 24: Statuta institutu františkánských studií
- Příl. 25: Skotistická knihovna pražského konventu Panny Marie Sněžné

Summary

The title of this thesis is *The Study of Theology in the Czech Franciscan Province during the 20th Century: a survey of the history of Czech theology*. The main topic of this paper is an historical survey of study projects initiated by Czech Franciscans, of the persons themselves involved these studies, and of the works which they produced. The sources used are primarily interviews with contemporaries, then archival documents and scientific literature. First, the history of Czech Franciscans during 20th century is treated. Next, four main study projects are discussed: proposed Franciscan philosophical and theological studies in the first half of 20th century; the Studium Catholicum project; the secret theological studies in the time of communist totalitarianism; and the contemporary Institut Františkánských Studií (Institute of Franciscan Studies). The period under totalitarianism is covered in large part. Among the notables of Franciscan theology, the life and work of Jan Kapistrán Vyskočil, Jan Evangelista Urban, Jan Baptista Bárta, and Ctirad Václav Pospíšil are considered. Other figures, such as B.J. Wilhelm, K.F. Minařík, A.J. Tobola, C.J. Kadlec, Z.B. Bouše, R.M. Jáchym, and P.R. Beneš are also mentioned. At the end, many of the interesting titles of 20th century Czech Franciscan literature are presented. The thesis takes into consideration material up to the year 2000.

(5 keywords: Studium catholicum, so called Major Theology and Minor Theology, Institut of Franciscan studies, Great personalities of Czech Franciscan Theology)

Přílohy

1. Jan Kapistrán Vyskočil

2. Ambrož Jaroslav Tobola

3. Kroměřížský juvenát se svým učitelem Ambrožem Tobolou v roce 1936/37

4. Přehled provinčních ministrů Provincie svatého Václava od začátku 20. století⁴¹²

1899 – 1900	Florián Březina, nar. v Německém Brodě	(odstoupil)
1900 - 1902	Hippolyt P. Filip, nar. v Praze	(jako vikář)
1902 – 1905	Hippolyt P. Filip	
1905 – 1914	Roger V. Konhefr, nar. v Jindřichově Hradci	
1914 – 1917	Marián J. Wilhelm, nar. v Domažlicích	
1917 - 1923	Jan Kapistrán A. Vyskočil, nar. v Postoupkách u Kroměříže	
1923 – 1928	Basil V. Havelka, nar. v Nedabyli u Č. Budějovic	(odešel)
1928 - 1929	Josef J. Hopfinger	(jako vikář)
1929 – 1935	Josef J. Hopfinger, nar. v Těšovicích u Prachatic	
1935 - 1938	Jan Kapistrán A. Vyskočil	
1938 – 1941	Jan Ev. J. Urban, nar. v Praze	
1941 – 1946	Klement F. Minařík, nar. Všetuly u Holešova	
1946 – 1949	Jan Kapistrán A. Vyskočil	
1949	Ambrož J. Tobola, nar. ve Starém Městě	(neplatná volba) ⁴¹³
1949 – 1956	Jan Kapistrán A. Vyskočil	(zemřel 9. února 1956)
1956 – 1968	Metoděj F. Řezníček	(jako vikář)
1968 – 1970	Metoděj F. Řezníček, nar. v Jihlavě	
	(zvolen Gen. definitoriem, zemřel 14. června 1970)	
1970 – 1981	Aleš V. Zlámal, nar. v Bařicích	
	(zvolen Prov. definitoriem, potvrzen 2.6.1971 Prov.kap.)	
1981 - 1987	Innocenc F. Kubiček, nar. ve Vídni	(zvolen 23.5.1981 v Brně)
1987 - 1991	František J. Marášek, nar. ve Vlčnově	
	(zvolen Gen. definitoriem, zemřel 18. května 1991)	
1991 – 2000	Matouš J. Sleziak, nar. v Praze	
2000 –	Jan M. Vianney Dohnal, nar. v Hluku	

⁴¹² Srov. *Schematismus Provincie bratří františkánů OFM Svatého Václava – 2005*, s. 6

⁴¹³ „Byla volební kapitula. Předsedající – generální vizitátor prohlásil za vítěze voleb o. Ambrože Tobolu. Avšak asi za měsíc přišlo z Říma potvrzení na o. Kapistrána Vyskočila za zvoleného provinciála.“ B.D. ŘÍŠSKÝ, *Moje cesta za svatým Františkem-Náš život v roce 1949-50*, in *Poutník* 9/2004, s. 26-7.

5. Kopie doktorátu Ambrože Toboly z římského Antoniana z r. 1941

ATHENAEVM ANTONIANVM DE VRBE

♦ ♦

FACVLITAS Theologica (Sect. Dogmatica)

ANNVS ACAD. 1939-40 NVM. 160

FOLIVM EXAMINIS PRO LAVREA

Candidatus P. Ambrosius TOBOLA Provinciae Bohemiae S. Wenceslai
in S. Theologia iam licentiatuS, studiis omnibus rite expletis, examen ad doctoratum
subiit, prouti infra:

A) Dissertatio sub titulo De validitate et efficacia Sacramentorum
ministrum iudicium ante reformationem Gregorii VII. (an. 1000-1067) examinata
a R.R. PP. Antonio Maria Vellico, Carolo Batic, Adolfo Hedwolorz

approbata est votis 9.50 (R)

Romae, die 11. Martii 1941

P. Theodorica Bergha

Facultatis decanus

B) Examen orale:

DISCIPLINAE	VOTA
<u>Thol. dogm. specialis</u>	<u>9 1/2</u> (R)

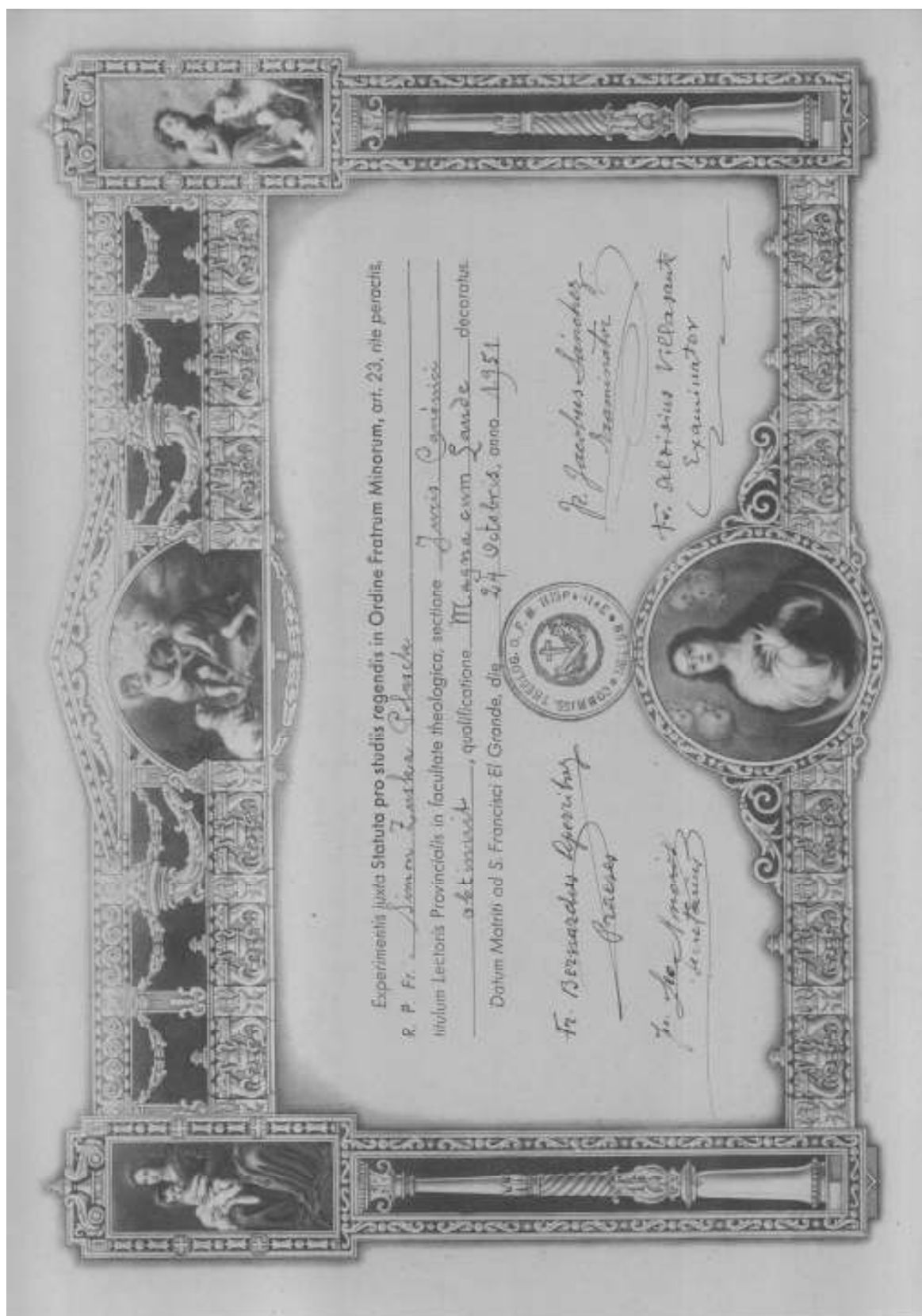
DISCIPLINAE	VOTA
<u>Theologia Sacramentalis</u>	<u>9 1/2</u> (R)
<u>Historia lit. S. Theologiae</u>	<u>9 3/4</u> (R)
<u>Theologia Fundamentalis</u>	<u>9</u> (R)

In quorum fidem etc.

Romae, die 18. V. 1940
fr. Benedictus Perri
f. Joannes Bonafay

Romae, die 25. Maii 1940
fr. B. Batic
Antonius M. Vellico
Fr. Gueterus Castini

6. Kopie udělení lektorátu z církevního práva Jaroslavu Šimonu Zuskovi 24. 9. 1951 ve Španělsku⁴¹⁴

⁴¹⁴ Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Šimon Jaroslav Zuska.

7. Nová studentská kolej svatého Antonína v Kroměříži v roce 1940

8. Studenti z koleje svatého Antonína ve studijním roce 1941/42

9. Jan Evangelista Urban (1901 – 1991)

10. Kadaňský kovent v roce 1927 (J.E. Urban – přední řada vlevo)

11. Index Dr. Antonína Fafla ze Studia Catholica ze studijního roku 1936/37⁴¹⁵

STUDIJNÍ KURSY
 ČESKÉ LIGY AKADEMICKÉ
 A SVATOVAČLÁVEKÉ LIGY

Pololetní rež. poplatek za jednu hodinu
 jest 2 Kč • Přihlášky a zápis se vyřizují v sekretariátu v pondělí, úterý, čtvrtek a pátek od 5 hodin odpoledne.

Přednášky se konají v přednáškové síni v Praze II., Jungmannovo náměstí č. 20, schody vpravo, druhé poschodí.

Čia.

ROK 1936/7
 Pololetí letní

Pan(i) Dr. Antonín

F a f l

č. Buššjovic

Jest řádným členem Studijních Kursů

a bude navštěvovati tyto přednášky:

A 1

zapsal:
Prof. Josef Bencík

STUDIUM CATHOLICUM TEL. 573-78
 ČES. LIGY AKADEMICKÉ A SVATOVAČL. LIGY
 Praha II. - 753, Jungmannovo nám. 20

ROK 1937 POLOLETÍ letní

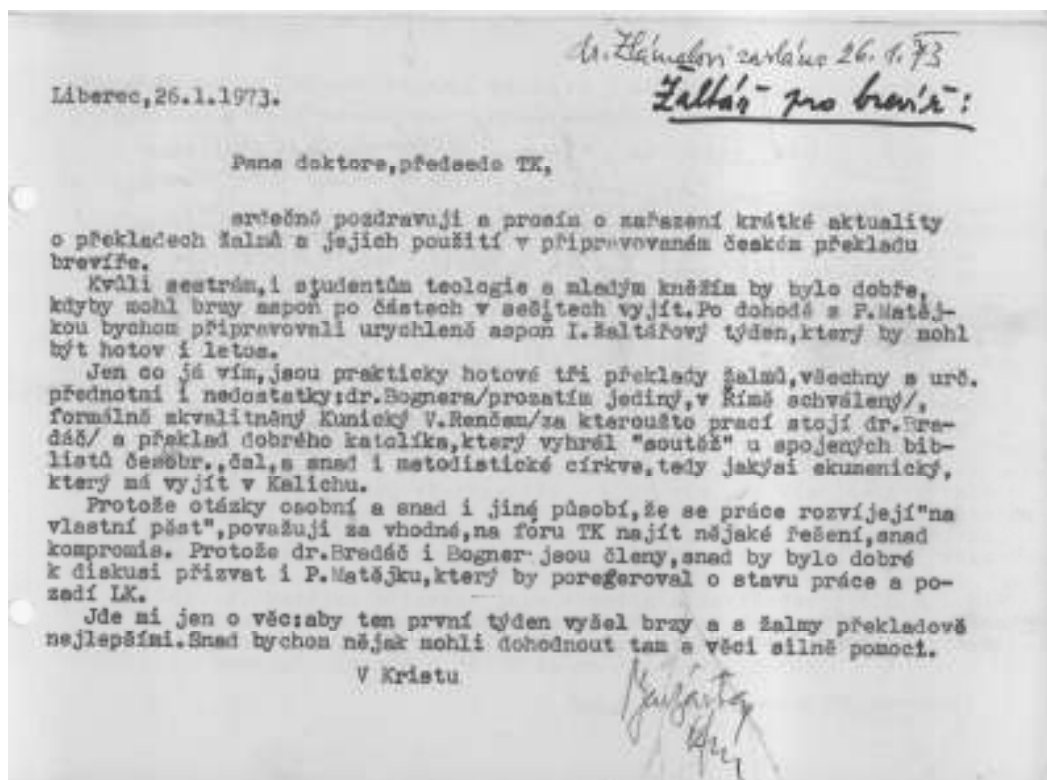
Název přednášky jako člen-kurátoř	Pololetí letní	Pololetí zimní	Pololetí letní	Pololetí zimní
Estolická hysterie Dr. Urban 13. břez. 1937	2			

⁴¹⁵ Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, SC 50 – 75.

12. Jan Baptista Bárta

13. Dopis Jana Baptisty Bárty předsedovi teologické komise ohledně vydání nového breviáře⁴¹⁶

⁴¹⁶ Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří, 9-4.

14. Jan Baptista Bárta při pastoraci

15. Klemens Minařík za klavírem

16. Přehled studia tzv. Velké teologie⁴¹⁷

<u>PŘEHLED STUDIA TEOLOGIE</u>	
<p><u>Filosofie:</u></p> <p>(4) sem</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Logika - kritika - noetika 2. Metafysika: - teodicea - kosmologie - ontologie 3. Dějiny filosofie 4. Psychologie Etika 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod do studia teologie Teologie veřejného života Úvod do křesťanství 2. Dějiny náboženství Křesťanská církev v naší vlasti 3. <u>Fundamentální teologie:</u> Demonstratio christiana 4. Demonstratio catholica
<p><u>Starý zákon:</u></p> <p>(4) sem</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Archeologie 2. Introdukce všeobecná 3. - " - zvláštní 4. Exegese speciální 	<p><u>Církevní dějiny:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Starověk 2. R. středověk 3. Vrch. středověk 4. Novověk
<p><u>Nový zákon:</u></p> <p>(4) sem</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod do MK; Kv.; Synopt. otázka 2. Sk. ap., Listy sv. Pavla s kat. 3. Výklad Mk, Lk 4. Výklad Rm, 1, 2, 3 Jan, Zjev. 	<p><u>Dogmatika:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cesta člověka k Bohu a Bohu k člověku před Kristem 2. Setkání lidí s Bohem skrze Krista a v Kristu 3. Lidé a Bůh v Kristově církví 4. Splnění dějin spásy člověka 5. Poslední věci člověka
<p><u>Normální teologie:</u></p> <p>(4) sem</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Principy 2. O obrácení, ctnostech, hříších a o Duchu sv. 3. Dekalog 4. Spiritualita dnes 	<p><u>Církevní právo:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obecné zásady, osoty 2. Osoty pokr. - svátosti 3. Procesní a trestní právo
<p><u>Pastorální teologie:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pastologie evangelia 2. Svátost smíření 	<p><u>Pastorální teologie:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liturgika 2. Kategetika

⁴¹⁷ Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří, 9-4.

18. Malá teologie – ukázka učebnic

19. Část opisu odůvodnění k rozsudku 8/82 – 496 z 21. července 1982 nad Ladislavem Trojanem (Kosmasem) a Josefem Bártou (Janem Baptistou) týkajícího se mimo jiné organizace tajného studia⁴¹⁹

⁴¹⁹ Provinční archiv OFM, Praha-konvent Panny Marie Sněžné, Vězení bratří.

O d ů v o d ě n í

Citovaným rozsudkem okresního soudu v Liberci byli obžalováni Josef Bárta a MUDr. Ladislav Trojan usnání vinnými trestným činem maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi, podle § 178 tr.zák., jehož se dopustili tím, že v Liberci 4 Na Perštýně č.243/15, v Liberci 14, Vrchlického ul.č.328/81 a v Liberci 25-Veselí, ul. Nad Nisou čp.205, v domech obývaných obžalovanými nezákonně organizovaným konventem františkánského řádu, nemajíce státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti podle § 16 nebo § 17 vládního nařízení č.219/49 Sb.o hospodářském zabezpečení církve římsko-katolické státem, obžalovaný Josef Bárta v době od 1.ledna 1977 nejméně do 18.listopadu 1980, obžalovaný MUDr.Ladislav Trojan, nejméně od 1.ledna 1977 do 18.listopadu 1980, konali mše a další náboženské úkony za účasti dalších osob, jako společné modlitby, tzv.kapituly duchovní obnovy a jiné a obžalovaný Josef Bárta v téže době a již odr.1971 organizoval, připravoval a vedl výuku bohosloví, naměřencou na přípravu na řeholní život formou tzv."Noviciátu" a "Juniorátu" v rozsahu bývalých katechetických kurzů na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích, sám připravoval studijní plány, spravoval a neustále aktuálně doplňoval studijní materiály, zajišťoval jejich rozmnožování a rozšiřování, vedl konzultace a prováděl zkoušení studentů, při čemž v období let 1977-1980 studovalo v rámci nezákonného libereckého františkánského konventu nejméně devět osob.

Oba obžalovaní byli odsouzeni podle § 178 tr.zák.k trestům odnětí svobody, a to obžalovaný Josef Bárta v trvání osanácti měsíců nepodmíněně, pro jehož výkon byl zařazen do první nápravně výchovné skupiny a obžalovaný MUDr.Ladislav Trojan v trvání deseti měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu tří roků. Podle § 55 odst.1 písm.a/tr.zák.byl obžalovanému Josefu Bártovi uložen trest propadnutí věcí:bohoslužebného oděvu se zelenou výšivkou -alba, bohoslužebného oděvu červeného se štolou, bohoslužebného oděvu zeleného se štolou, bohoslužebného oděvu bílého s výšivkou a štolou, dvou skleněných konviček na mešní víno, obětní misky/patěny/uvnitř pozlacené, kovového kalichu v horní části zdobeného věncem z kroužků a uvnitř pozlaceného, výtisku z listu papeže biskupům, tři díla Pastoralní teologie pro semináře, textu Teolog a čtenář, textů Otec kazatelského řádu a textu Všeobecné poučení o liturgii hodin.Stejný trest byl uložen obžalovanému MUDr.Ladislavu Trojanovi ohledně bohoslužebného roucha červené barvy, bohoslužebného roucha černé barvy, košile bílé barvy, františkánského řádového obleku tmavé barvy s kapucí a cingulem, dvou skleněných nádob na mešní víno ve tvaru džbánek, obětní misky-patěny pozlacené, jednoho kalicha ve spodní části zdobeného, uvnitř a na horním okraji pozlaceného a tiskovin Moderní teologie -teolog a čtenář, Od Adama ke Kristu, Myšlenky a prsten, Klausura-vstup zakázán a Psychoanalýza moderního ateismu.Podle § 230

21. Bibliografie Ctirada Václava Pospíšila do roku 2000 včetně⁴²¹

Vědecké a odborné monografie:

- POSPÍŠIL, CTIRAD V.** *La teologia della croce di San Bonaventura*. Roma: Pontificium Athenaeum Antonianum 1995 - pars dissertationis ad lauream n. 344. 108 s. (Teologie kříže svatého Bonaventury). Poznámka - zahraniční publikace č 1.
- , *Problematika vědění a vědomí vlastní osobní identity Ježíše z Nazareta*. Roma, Olomouc: Refugium 1998. 64 s. (ISBN 80-86045-11-0).
- , *Dar Otce i Syna. Základy systematické pneumatologie*. Olomouc: MCM 1999. 133 s. (ISBN 80-7266-005-5).
- , *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Praha: Krystal 2000, 1. vydání. 269 s. (ISBN 80-85929-38-4).
- , *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria*. Olomouc: MCM 2000. 66 s. (ISBN 80-7266-061-6).

Ediční činnost:

- POSPÍŠIL, CTIRAD V.** (ed.) *Prezentace encykliky Fides et ratio a dokumentu Ad tuendam fidem*. Olomouc: MCM 1999. 44 s.

Části publikací monografického charakteru:

Kapitoly v knize:

- POSPÍŠIL, CTIRAD V.** *Bonaventura z Bagnoregia a jeho Putování do Boha*. In **SV. BONAVENTURA**, *Putování mysli do Boha*. Praha: Krystal 1997. Úvodní studie, překlad, poznámky **POSPÍŠIL, CTIRAD V.** s. 5 - 52.
- , *Lev XIII. a jeho encyklika o Duchu svatém*. In *LEV XIII. Divinum illud munus*. Praha: Krystal 1998. Úvodní studie, překlad, poznámky **POSPÍŠIL, CTIRAD V.** s. 5 - 18.
- , *Horizonty současné christologie*. In **PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE** Bible a christologie. Praha: Krystal 1999. Úvodní studie, překlad, poznámky, bibliografické přehledy **POSPÍŠIL, CTIRAD V.** s. 5 - 19.
- , *Christologie, soteriologie a postava Ježíše z Nazareta v českém a slovenském jazyce*.

⁴²¹ Srov. **POSPÍŠIL, C.V.**, *Odborný životopis a seznam publikační činnosti C.V. Pospíšila* (mírně redakčně zkráceno). Úplný výčet děl a činnosti v soukromém archivu C.V. Pospíšila.

21. – pokračování

- Bibliografická studie. In **PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE** Bible a christologie. Praha: Krystal 1999. Úvodní studie, překlad, poznámky **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 78 - 98.
- , *Mezinárodní teologická komise a teologie mimokřesťanských náboženství*. In **MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE**, Křesťanství a ostatní náboženství. Praha: Krystal 1999. Úvodní studie, překlad, poznámky **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 3 - 15.
- , *Rozlišovat a rozpoznávat*. In **PENNESI**, A. O. Kristus podle New Age, kritická analýza. Olomouc: MCM 2000. překlad a úprava textu **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 100 - 103.
- , *Vyprávět Ježíše z Nazareta*. In **PARAZZOLI**, F. *Život Ježíše z Nazareta*. Praha: Paulínky 2000, překlad **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 179 - 182.

Závažné příspěvky v recenzovaných sbornících:

- POSPÍŠIL**, CTIRAD V. *Panoráma současné ekleziologie*. In **CSONTOS**, L. (ed.), *Studia Aloisiana - Ročenka Teologickej fakulty Trnavskej univerzity 1998*. Bratislava: Trnavská univerzita 1998. s. 205 - 217. Poznámka - zahraniční publikace č. 2.
- , *Význam dokumentů Fides et ratio a Ad tuendam fidem pro dogmatickou teologii*. In **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. (ed.) *Prezentace encykliky Fides et ratio a dokumentu Ad tuendam fidem*. Olomouc: MCM 1999. s. 30 - 44.
- , *Trinitární paradigma implicitně přítomné v díle sv. Bonaventury a jeho využití*. In **KARFÍKOVÁ**, L. a **ŠPINKA**, Š. (uspořádali) *Pán a Dárce života. Setkání s Duchem svatým v Novém zákoně a křesťanské tradici*. Brno: CDK 1999. s. 75 -109.
- , *Horizonty současné christologie*. In **PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE** Bible a christologie. Praha: Krystal 1999. Úvodní studie, překlad, poznámky **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 5 - 19.
- , *Základní charakteristiky křesťanské pneumatologie*. In **CSONTOS**, L. (ed.) *Studia Aloisiana. Ročenka Teologickej fakulty Trnavskej univerzity 1999*. Trnava: Trnavská univerzita 1999. s. 175 - 189. Poznámka - zahraniční publikace č. 3.
- , *La soteriologia nel terzo libro del Commentarius in Quatuor Libros Sententiarum di san Bonaventura*. (Soteriologie ve třetí knize Bonaventurova Komentáře ke třetí knize Sentencí) In *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis - Facultas Theologica Cyrillo-Methodiana - Theologica Olomucensia I*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 1999. s. 5/1 - 20. ISBN 80-244-0056-1, ISSN 1212-9038. Poznámka: Vyšlo v březnu 2000.
- , *Základní východiska křesťanské pneumatologie*. In **TICHÝ**, L. a **SMAHEL**, R. a **DUKA**, D. a

21. – pokračování

- POSPÍŠIL, C. V. a AMBROS, P.** *Duch svatý*. Roma, Olomouc: Refugium 2000. s. 30 – 48.
- , *Teologie kříže a tajemství trpícího člověka*. In **MACHULA, T.** (ed.) *Teologické studie* (České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích - Teologická fakulta 2000. s. 45 - 51.
- , *Dogmatická teologie a názorová polarizace*. In **P. AMBROS, W. BUGEL, V. FREI ...** *Polarizace v české katolické církvi* Roma - Olomouc: Refugium 2000. s 73 - 84.
- , *Univerzalita Ježíšova spasitelství a hypotetiční mimozemšťané*. In **CSONTOS, LADISLAV** (ed.) *Studia Aloisiana. Ročenka Teologickej fakulty Trnavskej univerzity 2000*. Bratislava 2000, s. 227 - 240. Poznámka: Vyšlo v únoru 2001. Poznámka - Zahraniční publikace č. 10.
- , *La dimensione universale dell'opera salvifica di Gesù Cristo e gli ipotetici extraterrestri*. In *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis - Facultas Theologica Cyrillo-Methodiana - Theologica Olomucensia 2*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2000. s. 2/1 - 14. ISBN 80-244-0202-5, ISSN 1212-9038. Poznámka: Vyšlo v dubnu 2001.
- Původní práce v odborných a vědeckých časopisech:⁴²²
Zahraniční vědecká a odborná periodika:
Periodikum *Antonianum* (ISSN 0003-6064) (Itálie):
POSPÍŠIL, CTIRAD V. *La via della salvezza nell'Itinerarium mentis in Deum. (Cesta spásy v Itinerarium mentis in Deum)*. *Antonianum*, 1997, vol. LXXII. s. 53 - 77. Poznámka - zahraniční publikace č. 4.
- , *L'apparizione del Gesù risorto alla Madre nel pensiero di Sant'Antonio di Padova e degli altri. (Zjevení vzkříšeného Ježíše Matce v myšlení svatého Antonína z Padovy a dalších křesťanských myslitelů)*. *Antonianum*, 1998, vol. LXXIII. s. 131 - 135. Poznámka - zahraniční publikace č. 5.
- , *L'architettura della soteriologia bonaventuriana. (Architektura bonaventurovské*

⁴²² Bibliografické údaje jsou uspořádány podle jednotlivých periodik, jednotlivé publikace v témže periodiku jsou řazena chronologicky.

21. – pokračování

soteriologie). *Antonianum*, 1998, vol. LXXIII. s. 695 - 712. Poznámka - zahraniční publikace č. 6.

– , *La soteriologia di San Bonaventura nel periodo parigino della sua opera. (Bonaventurova soteriologie v pařížském období jeho tvorby)*. *Antonianum*, 1999 vol. LXXIV. s. 661 - 683. Poznámka, - zahraniční publikace č. 7.

Periodikum *La Sapienza della Croce*. (ISSN 1120-7825) (Itálie):

POSPÍŠIL, CTIRAD V. *Croce del Figlio come profondità e umiltà di Dio in San Bonaventura. (Kříž Syna jako hlubina Boha a pokora Boha podle svatého Bonaventury)*. *La Sapienza della croce*, 1996, vol. XI. s. 41 - 51, 123 - 131. Poznámka - zahraniční publikace č. 8.

Periodikum *Vita Minorum*. (Itálie):

POSPÍŠIL, CTIRAD V. *La misericordia di Dio come giustizia. (Boží milosrdenství jako spravedlnost)*. *Vita Minorum - rivista di spiritualit e formazione francescana*, (1998), vol. LXVIII. s. 483 - 493. Poznámka - zahraniční publikace č. 9.

Česká vědecká a odborná periodika:⁴²³

Periodikum *Communio* (ISSN 1211 - 7668):

POSPÍŠIL, CTIRAD V. „*Duch svatý a kříž Ježíše z Nazareta.*“ *Communio - mezinárodní katolická revue*, 1998, vol. 2, č. 3. s. 224 – 245.

Periodikum *Scripta bioetica*:

POSPÍŠIL, CTIRAD V. *Tajemství trpícího člověka ve světle současné teologie kříže*. *Scripta bioetica*, 1998, vol. 15. s. 19 - 26.

Periodikum *Studia Theologica* (ISSN 1212 - 8570.9):

POSPÍŠIL, CTIRAD V. *Struktura Bonaventurovy soteriologie*, *Studia Theologica* I/1 (1999) s. 39 - 49.

⁴²³ Periodik dílem v abecedním pořadí, dílem podle závažnosti v nich uváděných příspěvků.

21. – pokračování

Periodikum *Teologický sborník* (ISSN 1211-3808):

- POSPÍŠIL, CTIRAD V.** *Otec a kříž Ježíše z Nazareta. Teologický sborník*, 1996, č. 4. s. 46 - 62.
- , *Kristův kříž v Katechismu katolické církve čl. 471 - 630. Teologický sborník*, 1997, č. 1. s. 33 - 40.
- , *Světla a stíny Anselmova spisu Cur Deus homo - Studie z dějin teologie u příležitosti devítistého výročí zveřejnění. Teologický sborník*, 1998, č. 1. s. 43 - 59.
- , *Bonaventura Bouše - nepohodlný muž bolesti. Teologický sborník*, 1999, č. 1. s. 8 - 9.
- , *Panoráma současné ekleziologie. Teologický sborník*, 1999, č. 2. s. 23 - 33.

Periodikum *Teologické texty* (ISSN 0862 - 69449):

- POSPÍŠIL, CTIRAD V.** *Christologie a spiritualita. Teologické texty*, 1996, vol. 7. s. 191 - 193.
- , *Problematika christologického hymnu z listu Filipánům. Teologické texty*, 1997, vol. 8. s. 27 - 28.
- , *Boží milosrdenství jako měřítko spravedlnosti. Teologické texty*, 1997, vol. 8. s. 201 - 202.
- , *Jednota v rozmanitosti jako základní princip ekleziologie společenství a každé reflexe o křesťanském tajemství. Teologické texty*, 1998, vol. 9. s. 8 - 9.
- , *Ekleziologie společenství jako ecclesiologia crucis. Teologické texty*, 1998, vol. 9. s. 43 - 46. Poznámka: Vinou editora byl na několika místech text závažně poškozen, oprava s omluvou vyšla in *Teologické texty*, 1998, vol. 9. s. 94.
- , *Hierarchicky uspořádané společenství věřících. Teologické texty*, 1998, vol. 9. s. 91 - 94.
- , *Vazba mezi partikulární a univerzální církví. Teologické texty*, 1998, vol. 9. s. 119 - 120.
- , *Teologie a její metoda v dějinách. Teologické texty*, 1998, vol. 9. s. 196 - 198.
- , *Opomíjený Otec a zkompromitované otcovství. Teologické texty*, 1999, vol. 10. s. 38 - 42.
- , *Metoda v současné systematické teologii. Teologické texty*, 1999, vol. 10. s. 75 - 78.
- , *Asie - škola mezináboženského dialogu. Teologické texty*, 1999, vol. 10. s. 127 - 128.
- , *Křesťanství a ostatní náboženství. Teologické texty*, 1999, vol. 10. s. 133 - 135.
- , *Posvátná Tradice podle Dei verbum. Teologické texty*, 2000, vol. 11. s. 112 - 113.
- , *Jáchym z Fiore a jeho teologie dějin. Teologické texty*, 2000, vol. 11. s. 122 - 123.
- , *Cesty k trinitární spiritualitě. Teologické texty*, 2000, vol. 11. s. 138-142.
- , *Mariino nanebevzetí u mistrů františkánské školy. Teologické texty*, 2000, vol. 11, s. 179-184. Poznámka: vyšlo v únoru roku 2001.
- , *Místo mariologie v dějinách, v systematické teologii a v životě křesťanů. Teologické texty*,

21. – pokračování

2000, vol. 11, s. 205-207. Poznámka: vyšlo v únoru roku 2001.

- , *K problematice Kristova kněžství. Teologické texty*, 2000, vol. 11, s. 210. Poznámka: vyšlo v únoru roku 2001.

Periodikum *Theologická revue* (ISSN 1211 - 7617):

POSPÍŠIL, CTIRAD V. *Konsubstanciační a remanenční teorie jako teologický problém.*

Theologická revue, 2000, vol. 71. s. 16 - 24.

- , *Bůh Otec a kenóze Syna. Theologická revue*, 2000, vol. 71. s. 92 - 101.

V periodiku *Poutník* (ISSN 1211-2623) vyšlo od ledna 1995 do prosince 2000 celkem 43 příspěvků.

Periodikum *Perspektivy* (ISSN 0862-5557):

POSPÍŠIL, CTIRAD V. *Bylo nutné, aby Kristus zemřel? - Jedna z možných odpovědí.*

Perspektivy, 1998, č. 3. s. 4.

- , *Posvátná totalita. Perspektivy*, 1998, č. 6. s. 1.
– , *Nad návrhem ústavy katolické církve. Perspektivy*, 1999, č. 4. s. 2.
– , *Nesmírný Boží dar smíření. Perspektivy*, 2000, č. 2. s. 1.
– , *A nahoře nic ... ??? . Perspektivy*, 2000, č. 6. s. 4.
– , *O nanebevzetí Matky Boží po padesáti letech. Perspektivy*, 2000, č. 10. s. 5.

Různé další práce:

Překlady pramenů teologického poznání a odborné literatury:

Překlad z latinského jazyka: SVATÝ BONAVENTURA. *Putování mysli do Boha*. Praha:

Krystal 1997. Překlad, poznámky **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 53 - 110.

Překlad z latinského jazyka: LEV XIII. *Divinum illud munus*. Praha: Krystal 1998. Překlad, poznámky **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 19 - 36.

Srovnávací překlad z francouzského a latinského jazyka : PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE.

Bible a christologie. Praha: Krystal 1999. Překlad a poznámky **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 20 - 70. Poznámka: existují dvě oficiální verze tohoto velmi důležitého dokumentu. Překladatel identifikoval více než sto třicet poměrně závažných textových odchylek

21. – pokračování

mezi oběma verzemi. Poznámkový aparát dovoluje citovat překlad jedné i druhé verze tohoto textu.

Překlad z latinského jazyka: MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, Křesťanství a ostatní náboženství. Praha: Krystal 1999. Překlad **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 16 - 64.

Překlad z latinského jazyka: KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, List biskupům katolické církve o některých aspektech křesťanské meditace (*Orationis formas* ze dne 15.10.1989). In **MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE**. Křesťanství a ostatní náboženství. Praha: Krystal 1999. Překlad **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 65 - 82.

Překlad z italského jazyka - PENNESI, A. O. Kristus podle New Age, kritická analýza. Olomouc: MCM 2000. Překlad a úprava textu **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. 116 s.

Překlad z latinského jazyka - PIUS IX. Ineffabilis Deus (apoštolská konstituce ze dne 8. 12. 1854). In **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria. Olomouc: MCM 2000. s. 21 - 42.

Překlad z latinského jazyka - PIUS XII. Munificentissimus Deus (apoštolská konstituce ze dne 1. 11. 1950). In **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria. Olomouc: MCM 2000. s. 43 - 64.

Překlad z latinského jazyka - KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. Vyznání víry a přísaha věrnosti (dokument ze dne 1. 7. 1988). In **KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY**, Stanovisko učitelského úřadu k Professio fidei. Praha: ČBK 2000, překlad **POSPÍŠIL**, CTIRAD V..s. 4 - 5. Poznámka: Jako překladatel odmítám nést odpovědnost za úpravy českého znění ze strany ČBK.

Překlad z latinského jazyka - KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, Doktrínální poznámka k druhé části Vyznání víry (dokument ze dne 29. 6. 1998). In **KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY**, Stanovisko učitelského úřadu k Professio fidei. Praha: ČBK 2000, překlad **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. s. 12 - 20. Poznámka: Jako překladatel odmítám nést odpovědnost za úpravy českého znění ze strany ČBK.

Překlad z latinského jazyka - APOŠTOLSKÁ PENITENCIÁRIE, Enchiridion odpustků. Praha: ČBK 2000, překlad **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. 95 s.

Překlad z italského jazyka - PARAZZOLI, F. Život Ježíše z Nazareta. Praha: Paulínky 2000, překlad **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. 182 s.

Odborné posudky a expertizy:

21. – pokračování

Koordinace první fáze přípravných prací plenárního sněmu české a moravské církve – Komise pro *Lumen gentium*. Leden - červen 1998.

Příprava plenárního sněmu. Rok 1998. Vypracování otázky: *Vztah mezi univerzální a partikulární církví*. 3 strany, seznam literatury.

Příprava plenárního sněmu. Rok 1998. Vypracování otázky: *Církev jako společenství (communio)*. 3 strany, seznam literatury.

Příprava plenárního sněmu. Rok 1998. Vypracování otázky: *Církev jako univerzální svátost jednoty, aspekt smíření*. 3 strany, seznam literatury.

Připomínky k přípravnému dokumentu *Il Vescovo servitore del vangelo di Ges Cristo per la speranza del mondo - lineamenta*. Città del Vaticano 1998. Tři strany v italském jazyce. Prostřednictvím ČBK zasláno do Říma 8. 9. 1999.

Oponentský posudek o rozsahu 3 strany na studii z programu inovace studijních programů, **grant z Fondu rozvoje vysokých škol.** Rešitel prof. Josef Dolista: Eschatologie v evropské reflexi ve druhé polovině 20. století jako součást vzdělávání studentů v oboru "teolog" - ČJ F 0840, tematický okruh č. F5. Obhajoba v lednu 1998.

Oponentský posudek o rozsahu 10 stran na habilitační práci VENTURA, VÁCLAV Jan Evangelista Urban OFM - život a dílo. Olomouc 2000, 253 s. Na žádost CMTF UP v Olomouci - vyhotoveno dne 10. 1. 1998 v Olomouci.

Habilitační práce:

POSPÍŠIL, CTIRAD V., *Ježíš z Nazareta, Syn Boží a Syn člověka*. Olomouc 1997. 170 s. Jedná se o soubor komentovaných a publikovaných příspěvků:

– , *Christologie a spiritualita. Teologické texty*, 1996, vol. 7. s. 191 - 193.

– , *Problematika vědění a vědomí vlastní osobní identity Ježíše z Nazareta*. Roma, Olomouc: Refugium 1998. 64 s.

– , *Otec a kříž Ježíše z Nazareta. Teologický sborník*, 1996, č. 4. s. 46 - 62.

– , *Trinitární paradigma implicitně přítomné v díle sv. Bonaventury a jeho využití*. In **KARFÍKOVÁ, L. a ŠPINKA, Š.** (uspořádali) *Pán a Dárce života. Setkání s Duchem svatým v Novém zákoně a křesťanské tradici*. Brno: CDK 1999. s. 75 -109.

Disertační a rigorosní práce:

Dissertatio ad Licentiam: **POSPÍŠIL, CTIRAD V.** *L'obbedienza di Ges Cristo secondo Fil 2,8 e*

21. – pokračování

nell'ambito della teologia della croce. Romae 1992. 154 s. Licenciátní práce:

Poslušnost Ježíše Krista podle Fil 2,8 a podle současné teologie kříže.

Dissertatio ad Doctoratum n. 344: **POSPÍŠIL**, CTIRAD V. Teologia della croce di San Bonaventura. Roma: Pontificium Athenaeum Antonianum 1995. 360 s. (Teologie kříže svatého Bonaventury).

Abstrakta ze symposií:

POSPÍŠIL, CTIRAD V. *Tajemství trpícího člověka ve světle současné teologie kříže*. In ŠIPR, K.

A DOHNAL, J. Lidský život a jeho důstojnost, soubor přednášek a abstrakt - Mezinárodní kongres Olomouc 1998. Brno 1998. s. 16 - 17.

– , „Extraterrestrial Inteligence and Redemption through Christ“, in

MIKEŠ, FRANITŠEK (ed.), *Věda a náboženství 2000: od konfliktu k dialogu*, Centrum vědy a náboženství, CMTF UP v Olomouci, Olomouc 2004, s. 215, ISBN 80-244-0863-5.

Celkem 16 recenzí na odborných a vědeckých publikacích:

Popularizační články:

V periodiku *Amen* celkem 7 článků, v periodiku *Katolický týdeník* (ISSN 0862-5557) celkem 30 článků, v periodiku *Rodinný život* celkem 7 článků a dalších 5 článků v různých jiných periodikách.

Svémi překlady spolupracoval na 7 audiovizuálních vzdělávacích a popularizačních programech a filmech pro nakladatelství Paulínky. Napsal tři oponentské posudky na habilitační práce z teologie, moderoval celkem 15 diplomových prací a napsal 11 oponentských posudků.

Pedagogická činnost:

Dogmatická teologie I-II (Metoda, trinitologie, teologie stvoření, christologie, mariologie) CMTF UP v Olomouci, dení studium III. ročník - 1996, 1996-7, 1997-8, 1998-9, 1999-2000, 2000-1, 2001-2. (4, resp. 5 hodin týdně).

21. – pokračování

Přehled dogmatické teologie I - Kombinované studium II., respektive III. ročník. (Metoda, trinitologie, teologie stvoření, christologie, mariologie) CMTF UP v Olomouci, dení studium III ročník - 1996, 1996-7, 1997-8, 1998-9, 1999-2000, 2000-1, 2001-2. (20 hodin ročně).

Základy dogmatické teologie I-II - Křesťanská výchova III. ročník. (Metoda, trinitologie, teologie stvoření, christologie, mariologie) CMTF UP v Olomouci, dení studium III ročník - 1996, 1996-7, 1997-8, 1998-9, 1999-2000, 2000-1, 2001-2. (2, resp. 3 hodiny týdně).

Základy dogmatické teologie III - Křesťanská výchova. (O milosti, obecná a zvláštní sakramentologie, eschatologie) CMTF UP v Olomouci, denní studium IV. ročník - 1996, 1996-7, 1997-8, (3 hodiny týdně).

Seminář: Bonaventurovo dílo *Itinerarium mentis in Deum*. CMTF UP v Olomouci. 1996-7 (1 hodina týdně).

Seminář: Teologie kříže I: Utrpení Páně podle Jana, další témata z oblasti teologie kříže. CMTF UP v Olomouci. 1996-7; 1998-9; 2001-2 (1 hodina týdně).

Volitelný předmět: Základy pneumatologie. CMTF UP v Olomouci. 1997-8; 1998-1999. (1 hodina týdně)

Volitelný předmět: Základy Mariologie. CMTF UP v Olomouci. 1997-8; 1998-1999. (1 hodina týdně)

Volitelný předmět: Teologie 20. století. CMTF UP v Olomouci. 2001-2. (1 hodina týdně).

PG studium na CMTF UP:

Teologie kříže Bonaventury z Bagnoregia: 1998-1999; 1999-2000.

22. Souhlas a požehnání Miloslava kardinála Vlka, pražského arcibiskupa ke zřízení IFS⁴²⁴

Na základě žádosti sestry Milady Kopecké OSF, předsedkyně KVPŽŘ v ČR, ze dne 2. června 2000 a souhlas ke zřízení Institutu františkánských studií

ve smyslu dokumentu Meziinstitutární spolupráce při formaci, čl. 11, vydaného Kongregací pro instituty zasvěceného života a pro společnosti apoštolského života,

dávám souhlas

se zřízením Institutu františkánských studií
se sídlem v Praze 2, Lublaňská 44.

Věřím, že tento institut pomůže posluchačům k hlubšímu pochopení františkánské spirituality tak, aby dokonalejším následováním sv. Františka přinášeli dobro celé Církvi.

K tomu Vám velice rád dávám své požehnání.

Č.j.: 281/2000

V Praze dne 21. června 2000

kardinál Miloslav Vlk
arcibiskup pražský

⁴²⁴ Soukromý Archiv sestry SM Ludmily Pospíšilové OSF, Lublaňská 44.

23. Plaketa sv. Anežky české a fotky z udílení čestných ocenění IFS při mši v kostele Panny Marie Andělské na Loretánském náměstí v Praze dne 14. 6. 2004 ⁴²⁵

⁴²⁵ Nalezeno na <http://web.katolik.cz/ifs> dne 17. 4. 2006.

24. STATUTA INSTITUTU FRANTIŠKÁNSKÝCH STUDIÍ⁴²⁶

1. "Konference vyšších představených mužských řeholí i ženských řeholí, které mají za úkol 'podporovat účinnější spolupráci pro dobro církve', nebo skupina představených či vyšších představených, kteří si přejí mezi sebou spolupracovat v oblasti formace, mohou za tímto účelem organizovat služby nebo založit meziinstitutární centra. Pro zřízení sídla takového meziinstitutárního centra formace je třeba písemného souhlasu místního ordináře."⁴²⁷
2. Na přání vyšších představených společenství zasvěceného života františkánského zaměření vyzvala Konference vyšších představených ženských řeholí v ČR několik odborníků v oboru františkánské spirituality, aby zvážili možnost františkánské formace v meziinstitutárním centru. Zápis z jejich prvního setkání dne 15.11.1999 je platným ustanovením prvních členů předsednictva.
3. Institut františkánských studií se sídlem Lublaňská 44, 120 00 Praha 2, je františkánským meziinstitutárním formačním centrem. Posláním Institutu františkánských studií je prohlubovat poznání františkánské spirituality prostřednictvím společného formačního studia a vzájemného poznávání pod vedením vyučujících bratří a sester s dostatečnou odborností v tomto oboru.
4. Institut má svoje předsednictvo, které je tvořeno předsedou, místopředsedou, vyučujícími a sekretářem. Každý člen předsednictva musí mít ke své činnosti v IFS souhlas svého vlastního vyššího představeného.
5. Institut františkánských studií je řízen předsedou, který je rovněž jeho statutárním zástupcem. V případě potřeby zastupuje předsedu v plném rozsahu místopředseda.
6. Předsednictvo se schází ke společnému zasedání nejméně jednou do roka. Aby mohlo být platně přijato rozhodnutí velkého významu, je třeba, aby na zasedání byli přítomni dvě třetiny členů předsednictva a aby věc byla schválena absolutní většinou všech přítomných. Tato zásada se týká především volby nového předsedy, místopředsedy, schvalování nových vyučujících a schvalování sekretáře.
7. Předseda i místopředseda jsou voleni na období tří let na společném zasedání předsednictva tajnou volbou. Po ukončení období mohou být zvoleni ještě na dvě další období.
8. Vyučující Institutu františkánských studií jmenuje předseda po schválení předsednictvem.
9. Doporučuje se, aby každý vyučující napsal studijní skripta ke svým přednáškám, případně určil odpovídající odbornou literaturu.
10. Sekretář je jmenován předsedou po schválení předsednictvem. Zhotovuje listiny a vede záznamy o přijatých posluchačích formačního studia.
11. Na Institut františkánských studií mohou být jako řádní posluchači přijati bratři a sestry zasvěceného života ze společenství s františkánskou spiritualitou. Rovněž jsou přijímáni jako řádní posluchači členové Sekulárního františkánského řádu a křesťané, kteří projeví hluboký zájem o františkánskou spiritualitu.

⁴²⁶ Soukromý Archiv sestry SM Ludmily Pospíšilové OSF, Lublaňská 44, Č.j. 3/2003.

⁴²⁷ KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A PRO SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, *Meziinstitutární spolupráce při formaci*, 8. prosince 1998, 11.

24. - pokračování

12. Pro přijetí k formačnímu studiu je třeba předložit písemnou přihlášku na sekretariát Institutu františkánských studií. Pokud se jedná o člena společenství zasvěceného života, je třeba k přihlášce doložit i písemný souhlas jeho vyššího představeného.
13. Každý posluchač zaplatí na začátku školního roku finanční částku, z níž se hradí provozní náklady Institutu františkánských studií. Výši této částky stanoví předsednictvo podle současné finanční situace. Jestliže posluchač předloží písemnou žádost, smí ze závažných důvodů předseda udělit výjimku na její snížení či zrušení. U členů společenství zasvěceného života o tuto výjimku žádá jejich vyšší představený.
14. Po splnění všech zmíněných podmínek obdrží přijatí posluchači písemné vyjádření o přijetí k formačnímu studiu na Institutu františkánských studií, které je opravňuje navštěvovat přednášky.
15. Formační studium probíhá v období tří let systémem spirálových osnov. Každý rok tedy mohou být přijímáni noví posluchači.
16. Přednášky budou probíhat vždy v sobotu, minimálně jedenkrát za měsíc. Vyučuje se od září do června. Formační studium probíhá semestrálně. Jeden semestr jsou tedy nejméně 4 soboty, v nichž probíhají přednášky, a 1 sobota je vyhrazena zkoušení.
17. Posluchači nejsou povinni skládat zkoušky. Těm, kteří mají zájem o získání interního diplomu o absolvování františkánských studií, musí složit zkoušky ze všech předmětů po celé tři roky studia. Způsob zkoušky stanoví vyučující. Výsledky zkoušek jsou zapisovány do indexu.
18. Nejméně jednou ročně zasílá předseda Institutu františkánských studií zprávu o činnosti tohoto centra diecéznímu biskupovi a všem vyšším představeným františkánských společenství.

Na základě schválení předchozích stanov Institutu františkánských studií ze dne 22. června 2000 potvrzuji jménem Konference vyšších představených ženských řeholí v ČR, že jsem byla obeznámena se změnami těchto statut, které byly odsouhlaseny předsednictvem Institutu františkánských studií na jeho zasedání dne 13. února 2003. Tímto schvaluji předložená statuta Institutu františkánských studií jako vhodný nástroj k jeho řízení.

Praha 17. února 2003

*Mgr. Anna Kopecká
předsedkyně KVPŽŘ v ČR*

25. Skotistická knihovna pražského konventu Panny Marie Sněžné

Počet znaků diplomové práce *Studium teologie v české františkánské provincii ve 20. století (Sonda do dějin české teologie)* včetně mezer a poznámek pod čarou je **235 520**.